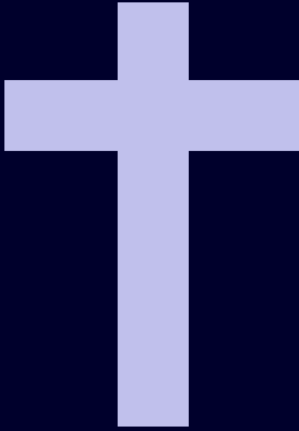

Kuloonaay

Karon: Kuloonaay (Portions)

Kuloonaay
Karon: Kuloonaay (Portions)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Karon)

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
404e2c05-c6eb-5f56-8cae-50a5b595ef9a

Contents

LUK	1
---------------	---

Ekooŋan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya Waah wa weeyem wa ti pakiical empe

Ekooŋan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya éyisanaayisan nii Yéesu ayem Afakana ya éeyinananee ya ati Israyel niŋ lombo Afakana ya ati pakan paka púloon. Luk asok akalaŋaakalaŋ meemak ápimeyi pánipani ya ti Yéesu. Ekina nuutaakaa fiye ti pakiical. Pakiical empe Luk náayaañe akiic Teyofil, ásupiyenu ya eyem “Páhin pa piti pupoñapoñ pa”.

Ekooŋan ya éesuume ya eyye eluwut eekiice yo ya, pale pasincanal pa piyisanaayisan nii Luk ákuuñana ya akiice yo. Luk aloomaaloom páhin niŋ apoñapoñ a Pool. Luk Asuwif tom, naakiic yo lombo keeneetaat ka Pusuwif.

Kikee kilim keetaake nafaa

Ateeteyo - Akina ayem Yéesu niŋ ekina tom Pútuun pa. Akina ayem ati waah wa púloon uti púlunta pa.

Cáwii ca citi Pútuun pa - Lan óo lan la pakan paka nkacoone Pútuun pa pipiyeno amansa ya ateyii, cáwii ca citi Pútuun pa unca toko.

Eenucee ya - Ekina eyem caacaw ca citi Afakana ya niŋ Amansa ya aña Pusuwif pa nkayeniye ya hítuulu ékey ya eteyoo. Nasokee lombo “Krista”.

Fa heeyem ha páhantuwa nihikiicee fa:

1:1-4 Heewune ha Luk naakiic.

1:5-2:52 Hipukuyee ha niŋ hiñiyate ha hiti Saŋ-Patis niŋ Yéesu.

3:1-20 Páhin pa piti Saŋ-Patis.

3:21-4:13 Pátise ya niŋ híluunuyee ha hiti Yéesu.

4:14-9:50 Páhin pa piti Yéesu ti mah ma miti Kalilee.

9:51-19:27 Pítin pa piti Yéesu púful Kalilee piwant Jerusalem.

19:28-23:56 Kunoom ka kikelan ka kiti Yéesu niŋ eket ya eteyoo Jerusalem.

24:1-53 Pilito pa, éfulii ya niŋ pisilo pa piti Yéesu.

Heewune ha Luk naakiic

^{I-II} Awe Teyofil eñaap ya,

keemeenje kacukaacuk niŋ ñíkinii eeha Pútuun pa mpíhine ha púloon ti piyaañ eteeho toonii. Nkáyenoonii pikamana hilim ha hiti Pútuun pa. Keemeenje toonii nkayeno ho hikiicu samat nii fa nkakamane ho fa unii.

^{III} Kápiliŋ ti piyaañ waah ewwe fo ti pikelan, inci úwwincinoole heetaakiye púloon. Ekina ewune, insok nii napaanap pikiici, awe Teyofil, pakiical peetempye mpucoonool ^{IV} aakati méyi nii eeha nkakalaŋanuu ha, hilim hiti pánipani.

Ñáapukuma Saŋ-Patis

^V Ti caanak ca citi amansa ya aña nkasok ya Helot ati mah ma miti Yutaay, intaako awaaseena ati Pútuun pa aña nkasok Sakaliya ati kayon ka kiti puwaaseena pa enka nkasok ka Apiya. Aaloo caacawoo Elisabet, náafulii ti miin ma miti Aaron. ^{VI} Poko t’ésupakii keecoonoole hátkin

Pútuun pa, nkanapan pítin etempo, nkacok púlooj hilim ha heesiinane ha hiti Ateeteyo fo muus. ^{VII} Pale kataakut añii kamma Elisabet naayem caakonta, apan poko púlooj pamaamanal.

^{VIII} Hihee hinoom Sakaliya naayeno kaawaaseen la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa loho hinoom ha hiti kayon ka kiteyii hícoliyoo. ^{IX} Ti cosaan ya eti puwaaseena pa nkañakoo kaakaaw ti kamamal apiyeno aña afaanako ya ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, la sampanee la, kati áluntan caminkolon ya.* ^X Waati ya eti káaluntan ka néetuuno, pakan paka púlooj nkayeno kaluum tikitaanj.

^{XI} Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyoo, episiinjiyoo t'épees yáali eti kaaciin ka la nkáluntan la. ^{XII} Sakaliya naacuk yo naasuco naafe. ^{XIII} Maleekoo ya neesokoo: “Tumpufe Sakaliya, kaluum ka kitii kisayaneesayan, aali Elisabet afaataak añii aafawasoo caacaw ence: Sanj. ^{XIV} Afaayeno t'awe pásuuma penfakat, hícum pakan lompo efikataak pásuuma ti hipuku ha hiteyoo. ^{XV} Afáayenoonii an eemaka ti Ateeteyo, añanuj pálaani elaan niñ pikee palaanal empa mpúkuman. Le niñ afaapukee, afaameen niñ Kunuu ka keenape ka. ^{XVI} Afáañahanii pakan keemeenje pakati Israyel ti Ateeteyo Pútuun pa piteyii. ^{XVII} Afáanowii hátkin Ateeteyo ti kunuu niñ ti sempe samat nii ayaamakoola ya Elí, áfaañahanii ñifaaf ña kapisiyool niñ epuukii, náañahanii kéeciita ka káakup ti pámiiloolal peenape, kati amemanool pakan paka ti Ateeteyo.” ^{XVIII} Sakaliya naacakan maleekoo ya: “Puume inci fáyini kameye eehuu? Inci oopa maamane aalam lompo sitiiloo séelaanane.” ^{XIX} Maleekoo ya neesokoo: “Inci yem Gabriyel. Inci ninsiino hátkin Pútuun pa, inci mpúpoñii pikey soki ekooñan ya éesuume eyye. ^{XX} Siitan, ti káyinanaati kilim, putumi efipucok, áatiyini káakup fo ta eehe efihitaako. Pánipani kilim ka kutoom efikitaako incolaa toko.”

^{XXI} Pakan paka nkayeno hituulu innimii heewune Sakaliya náafiyoonii páhantuwa ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. ^{XXII} Emma náafulii ma ayinaat káakup neyii nkámeyi nii aña ácukuyooocuk waah páhantuwa ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Naayeno nkáakupaati fo káakup niñ sipees. ^{XXIII} Lóokuj ya eti kaawaaseen ka kiteyoo ta nkipaye ta, naañoho t'enuuf.

^{XXIV} Fiyiit aaloo Elisabet naasa munow naayolo nemmo páhantuwa fo kiim isak. ^{XXV} Naasok: “Fiyee Ateeteyo náahinaam eehe, áfulanaam ti ñusuu ti pakan paka.”

Ñáapukuma Yéesu

^{XXVI} Elisabet ti hiimoo hísakiyenu niñ hoonool hiti munow, Pútuun pa mpúpoñii maleekoo ya eyya nkasok ya Gabriyel ti mah ma miti Kalílee ti saatee ya eti Naasalet. ^{XXVII} Pupupoño ti ámaacul a aña nkasok ya Mari, aña Josef ati miin ma miti cáwii ca citi Dawid naanjaame ya ekop. ^{XXVIII} Maleekoo ya neenako la teyoo neesokoo: “Kásuumaay kiyeno n'awe, awe aña ataake ya pálafu pa piti Ateeteyo. Ateeteyo oopa n'awe.”

^{XXIX} Mpásiyaloo kilim enkuu Mari naaliim naayeno eakanoolo paticanal puume mpaaw. ^{XXX} Maleekoo ya neesokoo: “Tumpufe Mari,

* **I:IX** 1:9 Káaluntan ka kiñanjaa ihinu hinoom óo hinoom ñúsapak ti puwaaseena pa. Káaluntan ka nkíhineehin ti pututa kaaciin ka la sampanee la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ekina eyem píyisan pa piti kaluum ka kiti pakan etempo.

áasuumasuum Pútuun pa. ^{XXXI} Síitan inci pusoki, aafasa munow mpúkii ciñii cikampaani aakati ufanoo caacaw ca Yéesu. ^{XXXII} Afaayeno an eemaka, afaayonkalee Añii ya ati Pútuun pa piti patiila. Ateeteyo Pútuun pa efiuwufanoo elemeyu ya eti amansa ya eti maamayoo Dawid, ^{XXXIII} afaapampañan ti miin ma miti Jakob, cáwii ca citeyoo eticipa.” ^{XXXIV} Mari naañahan yo: “Eehe puume níhiyina pitaako inci péemiit áyiin?” ^{XXXV} Maleekoo ya neesokoo: “Kunuu ka keenape ka éfikiwanoonii t’awe, sempe sa siti Pútuun pa piti patiila ínsikimpitooli, ekina ewune añii ya aña ankaakaay ya hipuku afaayeno eesampanee, naasokee Añii Pútuun. ^{XXXVI} Sincan Elisabet atii ya aña nkasoke ya caakonta, ti himaamanoo oopa niñ munow miti kiim isak niñ hoonool miti cikampaani. ^{XXXVII} Méyi nii waah uheekut Pútuun pa.” ^{XXXVIII} Mari naañahan yo: “Iyyoo, inci yem amiikan a ati Ateeteyo, hitaako t’inci samat nii fa ansoke fa.” Maleekoo ya neekaay.

Hiyooop ha hiti Mari pati Elisabet

^{XXXIX} Ti kunoom enkuu Mari naakaay mpacas ti saatee ya eti pítintin pa ti mah ma miti Yutaay, ^{XL} apinako la ti ekumpaana ya eti Sakaliya naakican Elisabet. ^{XLI} Ta Elisabet náasiye ta Mari pakicanaloo añii ya naawen ti munowoo, Elisabet naameen niñ Kunuu ka keenape ka. ^{XLII} Naaceek apusok: “Awe Pútuun pa mpíhine heehañe ha panap ti pakaal paka púloon, efi lombo píhin heehañe ha panap ti añii ya aña ankaakaay ya hipuku! ^{XLIII} Puume inci ínnapiyenee fiye, íñña ya ati Ateeteyo atoom kati mpáakeyyam hiyooop? ^{XLIV} Sincan, emma inci ínsiye ma pakicanali añii aña ti munowam naawen ti pásuuma. ^{XLV} Aánapiyaneewe awe aña yínane ya ti eeha Ateeteyo mpusoke ha nii efihitaako.”

Hímulu Pútuun pa hiti Mari

^{XLVI} Mari naaceek apusok:

“Yaanam émulaa Ateeteyo!

^{XLVII-XLIX} Kamma Pútuun pa mpítahii kunuu etempo t’inci amiikan a atempo ásikateen a, ekina ewune kunuwam kimeenaa niñ pásuuma ti Pútuun pa Afakana ya atoom.

Kamma Pútuun pa piti sempe mpíhinaam waah wenfakat,

ekina ewune, písik fiyooy pikaay pa púloon efiimpiyonkalam ati pásuuma.

Caacaw etempo ceesampanee.

^I Pitaakaataak paket hikaw ti keefeye po ka fo ti ekaay óo ekaay.

^{LI} Mpíyisan hamake ha niñ epees etempo; mpihancalool kéemakiyanooliye ka ti pakan paka.

^{LII} Mpíwananii pumansa pa ti pilemeyu pa piteyii, pale, mpíseepin písikateen pa.

^{LIII} Mpisiitan keeyeniye ka ti peep pa niñ waah weenape, pale, mpiyaan keetaake ka kapiñoho sípeesii ñaanii.

^{LIV} Mpiyankanam amiikan etempo Israyel, ti énowuno paket hikaw etempo.

^{LV} Eehuu mpíyananane símaama unaa Abraham niñ miin ma miteyoo fo caanak óo caanak.”

^{LVI} Mari naayeno pati Elisabet fo kiim káhaaciil apite añohe pateyoo.

Ñáapukuma ña ñiti Saṅ-Patis

LVII Púful toko, Elisabet íyyinooliyoo, náapukii cikampaani.
LVIII Pikinooloo niṅ miin ma miteyoo nkási nii Ateeteyo áhinoohin henfakat niṅ paket hikaw, nkananfool ti pásuuma pa piteyoo. **LX** Añii ya ta naataake ta kunoom isak niṅ kíhaaciil nkákey kapinakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niṅ maamaa ateyii Abraham, nkálafiyoow kawufan caacaw ca citi faafoo Sakaliya. **LX** Elisabet naacoop hilim ha naasokii: “Haani! Caacawoo ciñañaa piyeno Saṅ.” **LXI** Nkasokoo: “Pale an aneetaat ti miin ma miti aluu aña ataake caacaw encuu.” **LXII** Nkákup neyoo niṅ sipees, kapticakan faafoo enceyme caacaw náalafiye kawufan añiinoo. **LXIII** Naasokii kawufanoow káakiicumaa, naakiic: “Caacawoo Saṅ.” Pakan paka púloow ínnimii. **LXIV** Tokotoko putumoo mpípankino, híleluufoow nihikatan, náayini káakup, náayaañ kaanimpan Pútuun pa. **LXV** Ewatate enfakat neeyeno ti pikinoolii púloow niṅ keekine ka ti pisaatee pa piti pítintin pa ti mah ma miti Yutaay, nkayeno káakup heetaakiye ha. **LXVI** An óo an éesiye ho naayeno káamiilool, naasok: “Añii aje, an puume naakaakaay piyeno?” Kaatuko sempe sa siti Ateeteyo siyenaayeno teyoo.

Hímulu Pútuun pa hiti Sakaliya

LXVII Añii ya, faafoo Sakaliya naameen niṅ Kunuu ka keenape ka naayaamakool hiti Pútuun pa, apusok:
LXVIII “Unimpanaa Ateeteyo Pútuun pa piti Israyel kamma mpitahe kunuu ti pakan etempo mpifakanii.
LXIX Mpúpoñii unaa Afakana eemaka ati miin ma miti amansa ya Dawid amiikan etempo,
LXX eehuu piyaamakoola pa keesampanee ka nkátuunane unaa ti caacaw Pútuun pa ta infiiye
LXXI nii efiufakan unaa ti pikamool unaa niṅ ti sipees keenate ka unaa púloow.
LXXII Mpíyisan símaama unaa paket hikaw, mpínawuno písiyool etempo peesampanee pa,
LXXIII esintooloo eyya mpisintooliye ya ti maamaa unaa Abraham✧:
LXXIV nii, ta mpufakane ta unaa ti sipees pikamool unaa, éfiwuyiniyaa po himiikanate peefeyut
LXXV nuuyeniya pimiikan keesampanee niṅ keecoonoole hátikin etempo fo eket maama.
LXXVI Awe añiinam lompo aafayonkalee ayaamakoola ya ati Pútuun pa piti patiila, kamma ankaakaay énowii hátikin Ateeteyo aapiwañaloo pítin pa,
LXXVII ti káyisanool pakan etempo kafakan ka ti kaaponket ka kiti umuuyen wa uteyii,
LXXVIII kamma Pútuun pa piti unaa mpimeenje paket hikaw, ekina ewune aña eecaaje ya nii caanak céefulii áfaawanoonii ápikey unaa hiyoop,
LXXIX kati acaañan keeyem ka ti elon ya eti ñáanim ña niṅ ti hísaalumant ha hiti eket ya, ápitintinjan unaa ti pítin pa piti kásuumaay ka.”

✧ **I:LXXIII** 1:73 Púcook 12:1-3; 22:15-18

LXXX Añii ya Saḡ náayankii, kunuuwo nkítaakii sempe. Naayeno ti káahaan tes fo ta náafulii ta ti pakati Israyel.

II

Náapukuma ña ñiti Yéesu

I Ta Saḡ-Patis naapukee ta, amansa ya enfakat a aḡa nkasok ya Ookust náafulanii hilim nii an óo an ti mah ma miti Room púlooj añanee hikiicu caacawoo. II Oom hikiicu hiyeniye híyaañ ta Kileños naayeniye ta ati hikaw ha hiti Siriya. III An óo an naaño ho ti saatee ya eti cosaan ya eteyoo apikaakiicee po.

IV Josef lombo náafulii ti saatee ya eti Naasalet ti mah ma miti Kalilee apiwant mah ma miti Yutaay ti saatee ya eti amansa ya Dawid eyya nkasok ya Betelehem, kamma akina lombo naayem ati miin ma miti maamaa teyoo Dawid. V Apikaay hikiicu ha naacoolpool Mari aḡa naaḡaame ya ekop, aḡa eeyeniye ya immunow.

VI Ta nkayeniye ta po, iyyiḡooliyoo, VII náapukii ciñiinoo cíyaañ, cikampaani. Naakuupatanool co niḡ ñiseehu naahintanoo ti púus kamma nkataakut ékaap la efikawan.

Kakaman náapukuma ña ñiti Afakana ya pufaasa pa

VIII Ti oom mah intaako ti ukit wa pufaasa keeyeniye efaas niḡ hánant písaacii pa piteyii. IX Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyii, ecaan ya enfakat ya eti Ateeteyo néekinkoolii, ewatate enfakat neeyeno neyii. X Maleekoo ya neesokii: “Timpinife, cóopiyoocoo aluu ekoonan éesuume eti pásuuma penfakat piti pakan paka púlooj. XI Fíyooy pati saatee ya eti Dawid ciñii cipukee po Afakana ya, akina ayem Eenucee ya, akina lombo ayem Ateeteyo. XII Ehe píyisan empa efinikiwoo pa tempo, efcanitook nkakuupatanoole ciñii niḡ ñiseehu nkahintan co ti púus.”

XIII Tokotoko kayon kenfakat kiti pumaleekoo nkúfulii alacana nkinanf maleekoo ya nkiyeno kaanimpan Pútuun pa, nkiyeno hisoku: XIV “Umúlaa Pútuun pa piti patiila, kásuumaay nkiyeno t’etaam ti payenka mpitaake ka pásuuma etempo.” XV Ta pumaleekoo pa mpuño hiye ta patiila pufaasa pa nkasokool: “Ukaayaa Betelehem hicuku heetaakiye ha, ee ha Ateeteyo naasoke ha unaa.”

XVI Nkahiliikan, kapucol nkatook Mari, Josef niḡ ciñii ca cehintanee ca ti púus pa. XVII Ta nkacukoo ta nkayeno kakaman ee ha maleekoo ya neesokii ha ti añii ya. XVIII Kéesiye ho ka púlooj ínnimii ti ee ha pufaasa pa nkasokii ha. XIX Pale Mari naamank ee he púlooj ti kunuuwo náamiilool ho meemak. XX Pufaasa pa ta nkayeniye ta puño ho, nkayeno hímulu niḡ kaanimpan Pútuun pa kamma ee ha nkásiye ha nkacuk samat nii fa maleekoo ya neesokii fa.

Hiwasuyee ha hiti Yéesu caacaw

XXI Ta naataake ta kunoom isak niḡ kíhaaciil, nkanakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niḡ maamaa ateyii Abraham, nkawasoo caacaw ca Yéesu, samat nii fa maleekoo ya neesoke fa íñña ateyoo peelokot asa munow.

Kañoman ka kiti Yéesu ti Pútuun pa

XXII Hinoom ha hiti kaakuulan ka kiti hipuku ha níhicoolii, kaakuulan ka keekiice ka ti hilim ha heesiḡanee ha hiti Móyiis. Josef niḡ Mari nkacoo

ciñii ca Jerusalem kápiyisanoo Ateeteyo. ^{XXIII} Inhínee nii heekiicee ha ti hilim ha heesiinjanees ha hiti Ateeteyo: “Niñ añii áyiin ácook apukee añañee kañoman Ateeteyo.” ✧ ^{XXIV} Kañañaa lompo kaawaaseen toko silunt súsupak man me múcuucuuku músupak samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiinjanees ha hiti Ateeteyo.✧

Kaayaamakool ka kiti Simeyon

^{XXV} Intaako Jerusalem akee áyiin caacawoo Simeyon. Ayiin eecoonoole naafe Pútuun pa, naayeno hítuulu aña akaakaay ékey kaapuufañool Israyel. Kunuu ka keenape ka nkiyeno teyoo, ^{XXVI} nkíyisanoo nii ataket akina peecukut Eenucee ya ati Ateeteyo. ^{XXVII} Kunuu ka keenape ka nkítintinjanoo apikaay pati ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ta Yéesu pupukayoo nkácoopiyoo ta kati káhinoo eeha hilim ha heesiinjanees ha fa nihisokee fa, ^{XXVIII} Simeyon naafenfo ciñii ca ti sipeesoo naanimpan Pútuun pa apusok:

^{XXIX-XXX} “Kamma inci incuke niñ ñikinam kafakan ka kitii, ekina ewune Ateeteyo, fiye aayina hikatu amiikan a atii apiket ti kásuumaay samat nii fa áyyinananaam fa; ^{XXXI} kafakan ka enka ammemanooole ka hátikin písii pa púlooj, ^{XXXII} ecaañ ya eyya éfeeyisan keeneetaat ka Pusuwif Pútuun pa, nécoopii pakani Israyel hamake ha.”

^{XXXIII} Ciñii ca faafoo niñ íñña a teyoo ínnimii ti keesokee ka kiti ciñii ca. ^{XXXIV} Simeyon naasampanii, naasok íñña a teyoo Mari: “Síitan, añii ya aje Pútuun pa pumamaloomamal kati ácoopii enow ya eti pakan keemeenje pakati Israyel niñ piyito pa piti pakakee pakan keemeenje. Afaayeno piyisan pa piti Pútuun pa empa pakan paka nkakaakaay pa hipooku, ^{XXXV} kati áfulanii tikitaan pámiiloolal pa peeyoliye pa ti kunuu hícamp pakan. Awe íñña a teyoo lompo kúnuul efikiyeno ti yaani samat nii aña epaay neeyaye.”

Kaayaamakool ka kiti Hanna

^{XXXVI} Intaako akee aal ayaamakoola eemaamane caacawoo Hanna, faafoo Fanuwel, ati miin ma miti Asel. Apinimo ti áyiinoo fo sitiil isak niñ súsupak, áyiinoo naaket. ^{XXXVII} Nene animiit, sitiiloo áwii epaakiil niñ sipaakiil (84). Afúlantoo pati ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náatuul po ti suñ niñ ti kaluum hánant niñ hanakan. ^{XXXVIII} Ti oom caanak, ápucolii teyii, naanimpan Pútuun pa, naayeno hisoku kiti ciñii ca hátikin keeyeniye ka púlooj hítuulu kafakan ka kiti Jerusalem.

Piyetu pa piteyii Naasalet

^{XXXIX} Ta Josef niñ Mari nkapyoole ta fa ínhinee fa samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiinjanees ha hiti Ateeteyo, nkayet Kalilee pati saatee ya eteyii Naasalet. ^{XL} Añii ya náayankii niñ sempe; naameenj echato, pálafi pa piti Pútuun pa mpiyeno teyoo.

Akampani ya Yéesu pati Ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa

^{XLI} Esúk óo esuk Yéesu pupukayoo nkakaakaay Jerusalem pahaaño pa piti Himuusu ha. ^{XLII} Ta naataake ta sitiil ñaasuwan niñ súsupak, nkasilo Jerusalem pahaaño pa, samat nii fa cosaan ya eteyii neesoke fa. ^{XLIII} Pahaaño pa pupupa nkayeno puñoho, akampani ya Yéesu

náatowoonii puson Jerusalem, pale pupukayoo kápanumut. ^{XLIV} Incukii nii oopa ti pinamii, kapisapal fo hinoom púmpuluj, nkáyaañoó hijes ti pakanii nij ti pinapoolii.

^{XLV} Ta nkacukutoo ta nkañooho Jerusalem hijesoo. ^{XLVI} Ti hinoom ha íhaaciyenu ha nkalañanoo la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa naayeniye nij pikalañana pa, apiyeno káasiitan teyii nij kaacakanoolii. ^{XLVII} An óo an éesiyoo ínnimoo ti kameye ka kiteyoo nij ti pañahanaloo. ^{XLVIII} Pupukayoo kapicukoo, nkañanjo. Iññaá ateyoo naasokoo: “Añiinam, weyme ánhine unii fiye? Paapaa atii nij inci uliimaaliim meemak ti hijesi.” ^{XLIX} Yéesu naañahani: “Weyme inniñesam? Fo nímiit nii inci ñañaa piyeno ti ekumpaan ya eti Paapaa atoom?” ^L Pale kásiit eeha náalafiyii ha hisocoo.

^{LI} Náawanoonii nij pupukayoo Naasalet, náatuulii. Iññaá ateyoo naamank enke púlooj cew ti kunuuwoo.

^{LII} Yéesu náayankii nij ecohatooyoo nij kaacecoco, Pútuun pa nij pakan paka nkálafiyoo pihanñanjo toko.

III

Káatuunan ka kiti Sañ

^I Ti sitiil kaat ya siti Tipel Sesaal, amansa ya enfakat a ati mah ma miti Room, Pons Pilaat naayeno ati hikaw ha hiti Yutaay, Helot naayeno ati hikaw ha hiti Kalilee, atuwoo Filip naayeno ati hikaw ha hiti mah ma miti Itulaay nij Tilakonit, nij Lisañas ati hikaw ha hiti Apilen. ^{II} Annas nij Kayif nkayeno puwaaseena pa kenfakat ka pakati Pútuun pa. Ti oom caanak hilim ha hiti Pútuun pa níhicoolii ti Sañ, Sakaliya añiinoo, pati káahaanjo ka tes. ^{III} Sañ naayeno kaafiitanool mah ma púlooj meekole ma musuu ma miti Jordan, apiyeniyyi káatuunan: “Níhin pátise nípiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu, Pútuun pa kati puponket wo aluu.”

^{IV} Samat nii hilim ha heekiice ha ti kaahit ka kiti Esayaayaamakoola ya: “An náaceekii ti káahaanjo tes apusok:

*‘Niwañal pítin pa piti Ateeteyo,
niconanoool pítin pa piteyoo.*

^V *Elijoon óo elinjoon efehokanee,
tíntinj óo tíntinj nij cítintinj óo cítintinj éfipitamiyane.*

*Ñítin ña ñeeñoncalooliye ña efiñiconanoolee,
ñítin ña ñiti pinankiin pa efiñiteecanoolee.*

^{VI} *Pakan paka púlooj efikacuk kafakan ka kiti Pútuun pa.”*[✧]

^{VII} Sañ naasok kayonj ka kéekeyii ka kati áhinii pátise: “Aluu mufepa emmuu! Ayme áwunii aluu kunuu kati nitey paseeña pa piti Pútuun pa peeyem pa ti ékey? ^{VIII} Níhin waah weenape samat nii enuun eyya nepuk papukal peenape. Fiyuu éfiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu. Timpí níyaañ esokoolo nii: ‘Unaa ufakaafak kamma Abraham naayem maamaa ati unaa.’ Inci pusok aluu háati ti pinankiin empe Pútuun pa píyiniyini éfulanii epuuk pakati Abraham. ^{IX} Ehe hinahaane ha nihihintiye ti ñinkonk punuun pa. Enuun óo enuun eepukut papukal peenape efeefitaloolee neewantee ti seemak.”

✧ III:VI 3:6 Esaya 40:3-5

X Kayonj ka nkcakanoo: “Puume unii úfuuhin?” XI Sanj naañahanii: “Ninj an ataakaa kúsool kúsupak añañaa káapaacinool ninj aja ataakut ya, aja ataake paliyal añañaa lompo ihinu fo.” XII Pisayoola kúncoo ya lompo nkákey kati káhinee pátise nkcakanoo: “Ahámpaatiin, puume nuuñañe ihinu?” XIII Naasokii: “Timpí nisa pihanj la pakati Room nkasoke la aluu.” XIV Pusooaali lompo nkcakanoo: “Unii puume nuuñañe ihinu?” Naañahanii: “Timpí nicoop mañ miti an ti sempe aluu, timpí ninook an kamma mañ, nileh ti cooy ya eti aluu.”

XV Pakan paka púlooj nkayeno hituulu man hikee efihitaako, nkayeno eakanoolo ti kunuwii man Sanj ayem Eenucee ya ati Pútuun pa. XVI Sanj naañahanii poko púlooj: “Inci ninj man iihin aluu pátise. Pale aja eeyem ya ti ékey añañam sempe, yinaat fala kákopin ñikopu ña ñiti pisamata pa piteyoo. Akina áfaahin aluu pátise ninj Kunuu ka keenape ka ninj seemak. XVII Kaahelu ka kiteyoo unka ti epeesoo kati ákatinool pakak pa ninj éheeni ya. Naamank pakak pa la ti pileefaan pa piteyoo, pale afaasowan éheeni ya ti seemak seehokiyantoo.” XVIII Ninj kikee kilim keemeenje Sanj naalum pakan paka kápuwunko umuuyen wa uteyii náatuunanii ekoonjan ya éesuume ya.

XIX Pale, Sanj nawatanwatan Helot ati hikaw ha hiti Kalilee kamma naalame Helotiya púnuwoo aaloo, ninj waah wa púlooj ewwa náahine wa weekance wa. XX Tempo Helot naapenane eeh: naakul Sanj ti ékuluma.

Pátise ya eti Yéesu

XXI Ta hícump pakan nkáhinee ta pátise, Yéesu lompo náahinee pátise, naalum. Ta naayeniye ta kaluum, alacana néepankino, XXII Kunuu ka keenape ka nkíwanoonii teyoo, ninj enii samat nii hícuucuuku. Hilim níhifulii alacana: “Awe yem añiinam, aja inci íllafiye ya; ti awe inci intaake pásuumayam.”

Yéesu símaamayoo

XXIII Yéesu ti máamun sitiiloo áwii ninj ñaasuwan náayaañe páhin pa piteyoo. Incukii nii akina ayem Josef añiinoos, Josef ati Heli, XXIV Heli ati Matat, Matat ati Lewi, Lewi ati Meleki, Meleki ati Yannay, Yannay ati Josef, XXV Josef ati Matacas, Matacas ati Amos, Amos ati Nahum, Nahum ati Esili, Esili ati Nakay, XXVI Nakay ati Maat, Maat ati Matacas, Matacas ati Semeyin, Semeyin ati Yosek, Yosek ati Yota, XXVII Yota ati Yowanan, Yowanan ati Lesa, Lesa ati Solopapel, Solopapel ati Salatiyel, Salatiyel ati Neli, XXVIII Neli ati Meleki, Meleki ati Adi, Adi ati Kosam, Kosam ati Elematam, Elematam ati Eel, XXIX Eel ati Yesus, Yesus ati Eliyesel, Eliyesel ati Yolim, Yolim ati Matat, Matat ati Lewi, XXX Lewi ati Simeyon, Simeyon ati Yuta, Yuta ati Josef, Josef ati Yonam, Yonam ati Eliyakim, XXXI Eliyakim ati Meleya, Meleya ati Menna, Menna ati Matata, Matata ati Natan, Natan ati Dawid, XXXII Dawid ati Yesaay, Yesaay ati Yopet, Yopet ati Powas, Powas ati Sala, Sala ati Naason, XXXIII Naason ati Aminatap, Aminatap ati Atimin, Atimin ati Alini, Alini ati Hesilom, Hesilom ati Fales, Fales ati Yuta, XXXIV Yuta ati Jakob, Jakob ati Isaak, Isaak ati Abraham, Abraham ati Telah, Telah ati Nahol, XXXV Nahol ati Seluk, Seluk ati Leyu, Leyu ati Pelek, Pelek ati Epel, Epel ati Selah, XXXVI Selah ati Kayinam, Kayinam ati Alpaksat, Alpaksat ati Sem, Sem ati Nowe, Nowe ati Lemek, XXXVII Lemek ati Metuselah, Metuselah ati Enok,

Enok ati Yelet, Yelet ati Mahalaleel, Mahalaleel ati Kenan, XXXVIII Kenan ati Enos, Enos ati Set, Set ati Ataam, Ataam ati Pútuun pa.

IV

Híluunjuyee ha hiti Yéesu

^I Yéesu naameen nin Kunuu ka keenape ka, náafulii ti musuu ma miti Jordan. Kunuu ka nkiyeniyoo kátintinjan pati káahaan ka tes. ^{II} Naayeno po fo kunoom áwii ésupak, Seetaani ya ti hiñes híluunjuyoo. Aliit waah ti oom kunoom púloon, ti pikelan, peep mpucokoo.

^{III} Seetaani ya neesokoo: “Nin awe yem Añii Pútuun, sok énanikiin eyye eyeso hímpuul.” ^{IV} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *An ataloñ nin hímpuul lamma.*”[✧]

^V Seetaani ya neecoopoo patiila la haane, néeyisanoo mpacas cáwii ca citi mah ma púloon. ^{VI} Neesokoo: “Inci fawufani kayine enke púloon nin hamake ha hiti cáwii ca, kaatuko inci nkuwufanee, yíniyini kawufan etenko an óo an aña ínsuumaam. ^{VII} Fiye, náakilipiyya hátikinam ti hímulu, efikiyeno púloon kitii.” ^{VIII} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *Hátikin Ateeteyo Pútuun pa pitii áafakilipo ti hímulu, nin pikina lamma aññañe hítuulu.*”[✧]

^{IX} Seetaani ya néetintinjanoo Jerusalem episilanoo la hanje la pahaan ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Nene esokoo: “Nin awe yem Añii Pútuun, fúl le cipo t’etaam. ^X Kamma nkicee ti hilim ha hiti Pútuun pa: *Efipusok pumaleekoo etempo pumankooli;*

^{XI} *nin sipees etempo éfipiseepini,*

eeha efhiwun ha kooti etikiloñooolo ti énanikiin.”[✧]

^{XII} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *Aañanuj puwinko Ateeteyo Pútuun pa pitii.*”[✧] ^{XIII} Ta Seetaani ya neepaye ta hiñes híluunjuyoo ha púloon, neekatanoo fo ti kicee caanak.

Píyaan páhin pa pitii Yéesu

^{XIV} Toko fúle, Yéesu nañoho Kalilee, nin pameen sempe sa siti Pútuun pa séefulii sa ti Kunuu ka keenape ka. Pakan paka nkáyaañ káakup kityoo ti pisaatee pa púloon péekinkoolii pa. ^{XV} Naayeno kakalanjan ti púluumuma pa piteyii, pakan paka púloon nkayeniyoo hímulu.

Hipookuyee ha hiti Yéesu Naasalet

^{XVI} Púful toko, Yéesu naakaay Naasalet pa náakulee pa. Ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa naanako ti éluumuma ya eteyii samat nii fa naasale fa íhinu. Naalito apisiinjo kati akalan. ^{XVII} Nkañaakanoo kaahit ka kiti ayaamakoola ya Esaya. Apúpoonin ko, naacuk la nkakiice la:

^{XVIII} *“Kunuu ka kiti Ateeteyo unka t’inci*

kamma nkimamalaam

kati tíunan ekoñan éesuume ti keeleke ka.

Kúpoñiiaampoñ kati kaman keekulee ka nii éfikafulii,

nin kéefuume ka nii éfikañhoonii ti hicuku,

kati fúlan keekallanee ka ti kúnuul,

✧ XIX nkaman etiil eyya Ateeteyo áfaayisan pásuum pa piteyoo.”[✧]

✧ **IV:IV** 4:4 Kakaman 8:3 ✧ **IV:VIII** 4:8 Kakaman 6:13 ✧ **IV:XI** 4:11 Kícimu 91:11-12 ✧ **IV:XII** 4:12 Kakaman 6:16 ✧ **IV:XIX** 4:19 Esaya 61:1-2

XX Naapoon kaahit ka naaŋaakan ko áhina ya naacaayeno. Keeyeniye ka ti éluumuma ya púlooj cew ñíkinii iññiya teyoo. XXI Náayaañ hisokuyii: “Fiyoo, heekiicee eehe hitaakiyaa ti pásiyal aluu.” XXII Pakan paka púlooj nkákup héesuume teyoo, ínnimii ti kilim ka kéesuume ka kéefulii ka ti putumoo. Nkacakan: “Fo aje tom ayem Josef añiinoo?” XXIII Yéesu naasokii: “Híiniyaamhiini nii efinifinam ti kusoku enke: ‘Akúñana kúuñanoolo! Hin le ti saatee ya etii, samat nii eeha núusiye ha ánhine Kafaanawum.”

XXIV Naapenan hisokuyii: “Pánipani, ayaamakoola asayanantee ti saatee ya eteyoo. XXV Píhiiniyan aluu nii ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elí, etiiil ya enuput fo sitiil sihaaciil niñ kiim isak niñ hoonool, épankul neeyeno ti mah ma púlooj. Tempo, intaako piyaanaj peemeenje Israyel payenka pákayinií keekete. XXVI Pútuun pa pufoñut Elí ti akee ti payenkuu, pale ti ekee eyaanaj aña áyiinoo eekete ati saatee ya eti Salepat pukol saatee ya eti Sítón.* XXVII Ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elise, intaako lompo kayonj púkuuña pakati kanuk ti mah ma miti Israyel, pale háati oonool teyii akuulanutee fo Neeman lamma ati Siriya.*”

XXVIII Pakan paka púlooj keeyeniye ka ti éluumuma ya, kiiñii nkili ta nkásiye ta enke fiye. XXIX Nkayito, nkáfulanoo ti saatee ya. Nkacoopoo patiila kanaac cítintinj ca la saatee ya neeltee la, kati káhalapiyoo t’etaam. XXX Pale Yéesu náanapii ti pututa kayonj ka naakaay pítinoo.

Hiyaanu hísaalumant seetaani

XXXI Yéesu náawanoonii Kafaanawum, saatee eti Kalilee, naayeno kakananjan pakan paka ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa. XXXII Innimii ti pakalanjanal pa piteyoo, kamma hilim ha hiteyoo nihitaake sempe.

XXXIII Intaako la ti éluumuma ya áyiin aña hísaalumantseetaani nihi-nakiye. Náaceekii niñ kaawiiluyoo: XXXIV “Katan unii! Weyme uyem ti pututa unaa, Yéesu ati Naasalet? Fo áakeyyookey aakati púcalool unii? Inci méyimeyi awe yem ayme: Eesampanee ya ati Pútuun pa!”

XXXV Yéesu naafet teyyo: “Fatan! Fúlii teyoo!” Hísaalumant ha nihitah áyiin a t’etaam hátikin pakan paka púlooj, níhiful teyoo peekuumutoo.

XXXVI Pakan paka púlooj nkanjaño nkayeno picakanool: “Hilim eehe, hilim puume? Ti kayine niñ sempe nasok kisaalumant ka kúfulii, nkúful!” XXXVII Kiti Yéesu nkisiyo ti pisaatee pa péekinkoolii pa púlooj.

Káakuuñan ka kiti keemeenje ka

XXXVIII Yéesu ápufulii la ti éluumuma ya naanako la ti ekumpan ya eti Simon. Simon aasonoo aal naayeno niñ káakuuñu kiti pasowe-enii kenfakat, nkaluum Yéesu apiyankananoo. XXXIX Naañeeho toko teyoo naafet ti pasowe-enii ya mpúful. Tokotoko náayitooonii, naamankoolii.

XL Ti panowal caanak ca, pakati káakuuñu óo káakuuñu nkácoopiyee ti Yéesu, naalemp sipeesoo ti an óo an teyii, náakuuñanii. XLI Kisaalumant lompo nkúfulii ti pakan keemeenje, nkiiyeno hiceeku: “Awe yem Añii ya ati Pútuun pa!” Pale naafet tenko naakit ko káakup kamma nkimeya nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa.

XLII Cipilap, Yéesu naañako apiyeno lamayoo. Kayonj ka nkiyeniyoo hines, ta nkítokiyoo ta la naayeniye la, nkílafiyoo hicoku tikimpi akatanii. **XLIII** Pale naasokii: “Inci ñañaa káatuunan ekooñan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa ti pikee pisaatee pa lompo, heewune ha inci ímpoñiyee.” **XLIV** Naayeno káatuunan eteeho ti púluumuma pa piti Yutaay.

V

Kamamal ka kiti Yéesu pinapanayoo píyaañ

I Hikee hinoom Yéesu naasiinj la ti kantant ka kiti han ha hiti Kennesalet*, kayonj ka nkikincooloo kipiyeno káasiitan hilim ha hiti Pútuun pa. **II** Akee acalafayya, caacawoo Simon Piyeer, naayeno pukol han ha. Pákawiyoo picalafayya Saak niñ Sañ, Sepete epuukoo, nkayeno lompo toko†. Picalafayya pa payenkuu, ñiteen ña ñiteyii ñúsupak ña íññisiñjo ti kantant ka, kápuwanoonii teñño nkayeno puñowu picala pa piteyii.

Ti káasiinjuma enkuu, Yéesu naacuk ñiteen ña, **III** náayuuko ti piteen pa piti Simon, naasokoo: “Fúlan po le ti kantant ke, teenjan po caahinkinj,” naayeno tempo apiyeno kakalañan kayonj ka.

IV Ta naapaye ta káakup, naasok Simon: “Wanan piteen pa pati kásul ka innitah picala pa piti aluu nípicokii soon.” **V** Simon naañahanoo: “Aápuu, unii uyokaa hánant ha púlooj ti calafayi ucokut waah. Pale niñ aasokaa fo, inci fatah picala pa.” **VI** Nkatah po nkácokii hícump soon fo picala pa piteyii mpíyaañe pihaaco. **VII** Nkakaaween pákawiyii keeyeniye ka ti pikee piteen kápikey kapiyankanani, nkákey nkameenjan ñiteen ña ñúsupak ña púlooj fo íññilafiye híseemu.

VIII Simon Piyeer, ta naacuke ta eehuu, náakilipo ti Yéesu wootoo naasokoo: “Ahámpaatiin, láañam, inci áyiin amuuyena!” **IX** Kaatuko Simon niñ pákawiyoo kajañajañjo ti hícump soon ensa nkacoke sa. **X** Saak niñ Sañ lompo nkañajañjo. Yéesu naasok Simon: “Timpi fe, písik fíyoo pakan ankaakaay hicoku.” **XI** Nkácinjii, nkafaakal ñiteen ña ñiteyii, nkatah toko waah óo waah, nkanapan Yéesu.

Káakuuñan áyiin ati kanuk

XII Hikee hinoom Yéesu naayeno ti ekee saatee, intaak áyiin ati kanuk. Niñ pacukaloo Yéesu, naanow hátikinoo, puhoonjuyoo t’etaam naalu-umoo: “Ahámpaatiin, áyiniyamiyini kaakuulan, niñ áalafiyaa.” **XIII** Yéesu náañaananii epeesoo náalikoo, naasokoo: “Inci láfilafi. Kuul!” Tokotoko kanuk ka nkikatanoo. **XIV** Yéesu naakitoo hisoku eteeho an: “Kaay cáyaañ yísanoolo awaaseena ya ati Pútuun pa, uwwaaseen kaawaaseen ka kiti kaakuulan ka enka Móyiis naasoke ka aluu, áapiyisan pakan paka nii awe kásuumaaayi ayyem.”

XV Háati fo, kiti Yéesu nkihanj toko nkísiye, uyonj pakan núuconcoolii ti káasiitanoo niñ ékuuñano úkuuñu wa uteyii. **XVI** Pale Yéesu nañakoñako ti káahaanj tes, naayeno po kaluum.

Káakuuñan áyiin éehute

* **V:I** 5:1 Hikina lompo nihisokee han ha hiti Kalilee. † **V:II** 5:2 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:10.

XVII Hikee hinoom Yéesu ti kakalaŋan, Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiinjanee ha hiti Móyis nkáfulii pan óo pan ti misaatee ma miti Kalilee, miti Yutaay niŋ Jerusalem, nkayeno toko. Sempe sa siti Ateeteyo insiyeno ti Yéesu kati ákuuñan kéekuufé ka.

XVIII Tempo, pakakee pakan kéekantoonii páhut ti kahun nkácolii. Nkayoopoó kanakan ti ekumpan ya kati kahintanoo hátkin Yéesu. **XIX** Pale kataakut pítin piti kanakanoo kamma kayoŋ ka. Nkasilo neyoo ti kankalaŋ ka nkátinŋn káatinŋn nkáyuunaniyoo toko niŋ kahun ka kiteyoo ti pututa pakan paka hátkin Yéesu.

XX Ta Yéesu naacuke ta káyanan ka kiteyii, naasok ákuuña ya: “Awí, umuuyen wa utii uponketee.” **XXI** Pikalaŋana hilim ha heesiinjanee ha niŋ Pufalisaay pa nkáyaañ káamiilool ti fanji: “Aŋe an puume naacokooliye fo kati añañal Pútuun pa? Ayme ayina kaaponket umuuyen wa fo niŋ neetaat Pútuun pa lamma?” **XXII** Yéesu náameyi eeha nkayeniye ha káamiilool naacakanii: “Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu ti saan aluu?” **XXIII** Weyme uhaŋe páciite hisoku: ‘Umuuyen wa utii uponketee’, niŋ hisoku: ‘Lito nkaay?’ **XXIV** Pale píyisan aluu nii inci, Añii An, taakaataak kayine t’etaam kiti kaaponket umuuyen wa,” naasok páhut pa: “Inci pusoki, lito, coop kahun ka kitii, iyyet t’enuuf.” **XXV** Tokotoko naasiinŋo hátkinii, náaseepin kahun enka nahinto ka tenko, naayet t’enuuf ti hímulu Pútuun pa. **XXVI** Pakan paka púloonŋ innimii nkámul Pútuun pa. Ewatate neemeenji nkayeno hisoku: “Ucukaacuc fíyooy heetaapala hicukee.”

Kaayonkal ka kiti Lewi

XXVII Púful toko, Yéesu naakaay naacuk asayoola kúncoo ya aŋa nkasok ya Lewi, naayeniye ti ésayuma kúncoo ya. Yéesu naasokoo: “Nápaniyam.” **XXVIII** Lewi naalito, naakatan waah óo waah ewwa naayeniye ihinu naanapanoo.

XXIX Lewi, ti kánapiyan Yéesu, naayonkaloo hili káciim kenfakat ti ekumpan ya eteyoo, intaako toko kayoŋ kenfakat kiti pisayoola kúncoo ya niŋ pakakee pakan keeyeniye hili neyii. **XXX** Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiinjanee ha nkayeno káakumutool ti pinapana pa pakati Yéesu, nkasokii: “Weyme innili, innilaan nantoonool niŋ pisayoola kúncoo ya niŋ pumuuyena pa?”

XXXI Yéesu naañahanii: “Pakan paka tom keeyem ka kásuumaayii kasoolahe ákuuñana, pale kéekuufé ka. **XXXII** Inci kéyyoot kaayonkal keecoonoole ka, pale pumuuyena pa kati káwunko umuuyen wa uteyii.”

Kacakan ka kiti suŋ ya

XXXIII Pakakee pakan nkasok Yéesu: “Pinapana pa pakati Saŋ nkaloolum suŋ niŋ kaluum, fo lompo incuke ti pinapana pa pakati Pufalisaay pa, pale pakatii paka nkatowo ti hili niŋ pálaani.” **XXXIV** Yéesu naañahanii: “Efiniyini hiwasu pakan suŋ kéeyonkaliyee pahaaño piti esa, asaya ya toko niŋ poko? **XXXV** Pale caanak unca ti ékey, asaya ya áfaafulanee teyii, ti oom kunoom efikasuf.”

XXXVI Naasokii lompo hícantitiu eehe: “An ahaacantoo cifaal ti hísool héeyeeni kati apap co ti hísool heemaamane. Niŋ áhinaa fo, afaahaac hísool ha héeyeeni ha, niŋ fúlaa toko cifaal ca céefulii ca ti hísool ha héeyeeni ha eticinapool niŋ hísool ha heemaamane ha. **XXXVII** An

awasantoo pucoma elaan ti upar[‡] weemaamane. Niŋ áhinaa fo pucoma pa piti elaan ya efiŋihaac upar[‡] wa, elaan ya efeeniiso, upar[‡] wa núupucaloolo. ^{XXXVIII} Pale pucoma elaan, fo puwasee ti upar[‡] wéeyeeni. ^{XXXIX} An atasiikan elaan eeyanke náalafi pucoma, kamma elaan eeyanke neehaŋo pásuum.”

VI

Yéesu Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka

^I Hikee hinoom hiti kayeno kiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kaafiitanool koos, pinapana pa pakateyoo nkayeno kaasuut ulat nkahenkecal wo niŋ sipeesii nkayeno wo hili. ^{II} Pakakee ti Pufalisaay pa nkacakanii: “Weyme inniyem ti íhinu héehinantee ha ti hinoom ha hiti kayeno ka?” ^{III} Yéesu naaňahanii: “Fo nikalaŋut eeha Dawid náahine ha ta peep pa mpicokii ta akina niŋ pákawiyoow?[‡] ^{IV} Anakaanako ti ékuute ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacoop hímpuul ha heesampanee ha eeha puwaaseena pa pakati Pútuun pa nkaňaŋe ha hili poko lamayii. Apili ho, naawun pákawiyoow.” ^V Yéesu nene asokii: “Inci, Aňii An, yem Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka.”

Káakuuňan ti hinoom ha hiti kayeno ka

^{VI} Hikee hinoom nene hiti kayeno Yéesu naanako ti éluumuma ya eti Pusuwif pa apiyeno kakalaŋan. Intaako toko áyiin aŋa epeesoo yáli éehute. ^{VII} Páawoo Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha kayenaayeno híŋes waah ewwa efikanook newwo Yéesu, nkayeno kaasincan teyoo man áfaakuuňan ti hinoom ha hiti kayeno ka. ^{VIII} Pale Yéesu náameyi pámiiloolalii naasok áyiin a ati epees ya éehute ya: “Lito siŋo hátikin pakan paka.” Ayíin a naalito naasiŋo. ^{IX} Yéesu naasokii: “Inci picakan aluu, eeheyme hicoonee ti hinoom ha hiti kayeno ka: íhinu heenape fo íhinu heenaput, kafakan elonj fo káapucalool eteyyo?” ^X Naasincanii púloonj cew, nene asok áyiin a: “Pántin epeesii.” Ayíin a náahin fo, epeesoo neeňoho toko tak.

^{XI} Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kiiňii nkili meemak, nkáyaañ piteŋenool puume éfikahin Yéesu.

Kamamal ka kiti pupoňapoň pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka

^{XII} Ti oom kunoom Yéesu naakaay pati tíntinj ya kaluum, naapa hánant ha púloonj ti kaluum Pútuun pa. ^{XIII} Ta incilape ta, naayonkal pinapana pa pakateyoo naamamal teyii ŋaasuwan niŋ pákasupak, payenka efikayeno pupoňapoň pa pakateyoo. Poko kayem: ^{XIV} Simon aŋa naawufane ya caacaw ca Piyeer^{*} niŋ atuwoo Andre, Saak, Saŋ, Filip, Paatolomaay, ^{XV} Máciya, Tomas, Saak ati Alifaay, Simon aŋa nkasok ya Selot[†], ^{XVI} Yutas ati Saak, niŋ Yutas Iskaliyot, aŋa akaakaay ya hífulu ti Yéesu.

Kakalaŋan ka niŋ káakuuňan ka

^{XVII} Púful toko, Yéesu náawanonii ti tíntinj ya niŋ keeyeniye ka neyoo, naasiŋo la etaam ya neetempaanooliye la. Kayonj keemeenje kiti pinapana

[‡] **V:XXXVII** 5:37 Kapaŋ keecifee keeyina híwasuyee tenko elaan niŋ fotom man niŋ ekina tom miin. [‡] **VI:III** 6:3 1 Samiyel 21:1-6 ^{*} **VI:XIV** 6:14 Ti kaŋ ya eti Kílek, Piyeer, ekina eyem “énaankiin”. [†] **VI:XV** 6:15 Selot, ti caanak ca citi Yéesu, yenaayeno kayonj keeyeniye esuum kiti mah ma miteyii.

pa pakateyoo nkiyeno toko niŋ hícump pakan kéefulii Yutaay, Jerusalem niŋ kéefulii ti pisaatee pa piti kantant ka peeyem pa Til niŋ Siton. ^{XXVIII} Kákeyyookey káasiitanoo niŋ kati kákuuŋanee úkuuŋu wa uteyii. Payenka kisaalumant nkiyokane nkákuuŋanee. ^{XXIX} An óo an ti kayoŋ ka naaŋes hílikuyoo kamma sempe ínsifulii teyoo ínsikuuŋanii púlooŋ.

Hiyihu niŋ hitahu kunuu

^{XX} Yéesu naasincan pinapana pa pakateyoo naasok:

“Niyihaayih - aluu keeleke ka,

kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa citaaluu.

^{XXI} Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti peep pa,

kaatuko efinisiitane.

Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti pukooŋ,

kaatuko efinilenken.

^{XXII} Niyihaayih - niŋ pakan kanataa aluu,

nkaŋay aluu, nkateŋal aluu,

nkákup ti aluu heenaput kamma ínniyinane ti inci, Añii An.

^{XXIII} “Nihaaño ti oom hinoom, ninuunuutool ti pásuuma, kamma kawun kenfakat nkiyem ti hítuulu aluu alacana. Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine piyaamakoola pa.

^{XXIV} Pale kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keetaake ka,

kaatuko nisayaasa kaapuŋanool ka kiti aluu.

^{XXV} Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keesiite ka fiye,

kaatuko efiniyeno ti peep.

Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keeyem ka ti caalenken fiye,

kaatuko efiniyeno ti weeŋoot innikoŋ.

^{XXVI} Kúnuul efikiyeno ti aluu! - niŋ pakan paka púlooŋ kákupaa ti aluu heenape.

Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine keeneetaat ka piyaamakoola pánipani.”

Pálafi pikamooli

^{XXVII} Yéesu nene asok: “Pale inci pusok aluu, aluu keeyemam ka ti káasiitan: Nílafi pikamool aluu, níhin heenape ti payenka keenate ka aluu.

^{XXVIII} Nisap lúwa payenka nkañan ka aluu, niluum Pútuun pa heenape payenka nkakancool ka niŋ aluu. ^{XXIX} Niŋ an ahankuu kapal ti kaawiilu,

ufanoo kikee kaawiilu ka apinene ahanki tenko kapal. Niŋ an alamaa hísool ha hitii henfakat ha, timpi kitoo hicoopu eeha lupó páhantuwa.

^{XXX} An óo an eeluumuu uwwunoo, niŋ an acoopaa waahi timpi cakanoo wo. ^{XXXI} Níhin pakan paka samat nii fa ínnilafiye fa kati nkáhin aluu.

^{XXXII} “Innílafiyaa kéelafiye ka aluu lamma, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkálafilafi kéelafiyii ka. ^{XXXIII} Inníhinaa

heenape ti payenka nkáhin ka aluu heenape, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkáhinhin fo. ^{XXXIV} Innimaakaa payenka

incuke ka aluu nii efikañahan aluu, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkamaakmaak pumuuyena pa kati kañahanii memma nkamaakii ma. ^{XXXV} Pale nílafi pikamool aluu, níhin heenape

teyii, innimaakii, timpi nímiilool hitaaku kañahan teyii. Inníhinaa fiyuu, Pútuun pa efiuwun aluu kawun kenfakat niŋ fúláa toko efiniyeno epuuk pakati Pútuun pa piti patiila, kamma mpinape ti keesokantoo ka apalaka

niŋ ti keekance ka. ^{XXXVI} Nitaak paket hikaw samat nii Faaf aluu ati patiila fa naataake fa paket hikaw.”

Káahinaati kíti an

^{XXXVII} Yéesu nene asok: “Timpi níhin kíti pakan, Pútuun pa lompo etípihin aluu kíti. Timpi niwufan pakan umuuyen, Pútuun pa lompo etípuwufan aluu umuuyen. Niponketii, Pútuun pa lompo eŋipuponket aluu. ^{XXXVIII} Niwun, Pútuun pa lompo eŋipuwun aluu, mpúnun ti uhuuy wa uti aluu eniiku eemeenanee looc, neepimpee, neewenee, neemeenanee fo eniisaloolo. Kaatuko eniiku ya eyya inniniike ya neyyo, ekena lompo Pútuun pa eŋipiniik aluu neyyo.”

^{XXXIX} Yéesu naasokii lompo hícantiiu ehe: “Fo káafuumafuum nátintíjan-tintíjan áwiyoo káafuumafuum? Etikanow poko t’ésupakii ti kaayeen? ^{XL} Akalaŋa ahaŋantoo akalaŋana ya ateyoo, pale an óo an eekalaŋe meemak afaacuk nii akalaŋana ya ateyoo.”

^{XLI} “Weyme uwune aanincuk cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya, awe péepannumut hífiin ha heeyem ha ti níkini? ^{XLII} Puume ayyina hisoku atii ya: ‘Atoomu, túulam inci púfulani cíheeni ca ceeyem ca ti níkini,’ awe aŋa eeyinaat ya hícuku hífiin ha heeyem ha ti níkini? Awe nícuŋ, yáaŋ fúlan hífiin ha ti níkini, tempo áfayini hícuku picaaŋ cataŋ aakati yíni káfulan cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya.”

Enuun niŋ papukal eteyyo

^{XLIII} Yéesu nene asok: “Enuun eenape epukantoo papukal peenaput, fo lompo incuke enuun eenaput epukantoo papukal peenape. ^{XLIV} Enuun óo enuun ti papukal eteyyo nekíiwee. An átayini hícutu sootoo ti usooy uti pícankun, kikenenk lompo kucutantee ti níkota. ^{XLV} An eenape nasoksok waah weenape kamma kunuuwoo nkinape. Pale an eenaput nasoksok waah weenaput kamma kunuuwoo nkinaput. Kaatuko putumoo mpúfulanii-fúlan pámiiloolal pa peeyem pa ti kunuuwoo.”

Hícantiiu hiti síkumpa an súsapak

^{XLVI} Yéesu nene asok: “Weyme uwune inniyonkalam ‘Ateeteyo, Ateeteyo,’ apan níhinantoo eeha inci insok ha? ^{XLVII} An óo an éekeyii t’inci náasi kilimam náahin ko, inci fáyisan aluu niŋ weyme naanakoole. ^{XLVIII} Anakoolaa-nakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan: awakaawak fo súni naasiŋan ekumpaan ya eteyoo ti pínankiin. Esáacin néefulii niŋ sempe, man ma immisap teyyo pale miyinaat yo káyiyiŋan kamma neelutee pinap. ^{XLIX} Pale an a aŋa ásiye ya kilimam áhinut ko, anakoolaanakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan ti esiya peewakut t’etaam. Man ma immisap teyyo, neehaan ti enow neehancaloolo púloŋ cew.”

VII

Káyinan kiti áhampaatiin asooaali ati Room

^I Ta Yéesu naapaye ta káakup púloŋ hátikin pakan paka, naanako saatee ya eti Kafaanawum. ^{II} Intaako toko akee ti níhampaatiin pusooaali ati Room, eetaake amiikan ati hikawoo éekuufne meemak fo alohan putum eket. ^{III} Náasi kiti Yéesu, naapoŋ pakakee níhampaatiin Pusuwif kapica kaluumoo ápikey ákuuŋan amiikan a ateyoo. ^{IV} Ta nkacole ta ti Yéesu nkaŋiniyoo meemak: “Asoocaali ya aŋe aŋanee kayankanan meemak,

V kaatuko álafilafi pakan unaa niŋ fúlaa toko akina alute éluumuma ya eti le."

VI Fiye, Yéesu naanapool neyii. Ta naalohane ta ekumpaan ya, áhampaatiin a asooaali ya ati Room náapoñii pákawiyoo kapisok Yéesu: "Áhampaatiin, timpi yokanoolo écolii pe t'inci kamma inci intuuniit aapinako ti ekumpaan ya etoom. VII Ekina lombo ewune inci míloolut nii ñañjaa ékey puu ti awe, pale sok hilim hoonool lamma, amiikan a atoom afaayeno kásuumaayoo. VIII Kaatuko inci ti kayine kiti pakan inci iyyem, niŋ fúlaa toko intaak pusoocaali lombo keeyem ti kayineyam. Niŋ inci sokaa aŋe 'kaay', naakaay; insok aŋe 'kéy', náakey. Insok amiikan a atoom 'hín fiye', náahin fo."

X Ta Yéesu náasiye ta eehe ínnimoo teyoo náayesoonii ti kayoŋ ka keeyeniyoo ka kanapan, naasokii: "Inci pusok aluu, inci taapala cuk káyinan ka kenfakat enke, háati ti pakati Israyel."

X Ta Yéesu naapaye ta hisoku eehe, payenka áhampaatiin a asooaali ya naapoñe ka nkañoho. Kapucol nkatook amiikan a kásuumaayoo.

Kayitan akampaani ati eyaŋat aŋa áyiinoo eekete

XI Púful toko Yéesu naakaay ti saatee ya eyya nkasok ya Nayin, pinapana pa pakateyoo niŋ kayoŋ kenfakat nkanapool neyoo. XII Fiye, ta naalohane ta putum pa piti saatee ya, nkayeno hicoopu ehunuŋ ti íhokuma. Eekete ya, akampaani, akina lamayoo íññaá ateyoo naataake, áyiinoo eekete. Kayoŋ kenfakat kiti saatee ya nkienen neyoo. XIII Íññaá ateyoo naayeno pukooŋ. Ateeteyo apucukoo, nketoo teyoo ti hikaw, naasokoo: "Timpi kooŋ."

XIV Naaloh pisaapu pa, náalik po, keetiyye po ka nkasiio. Yéesu naasokoo: "Akampaani, inci soki: 'Lito!'" XV Aŋa eekete ya náalitoonii, naayeno, náayaañ káakup, Yéesu naacoopoo naañahanoo íññaá ateyoo.

XVI Kayoŋ ka púloŋ nkimeen niŋ ewatate nkumul Pútuun pa nkusok: "Ayaamakoola enfakat áfuliyoo t'unaa. Pútuun pa pítahiyoo kunuu ti pakan etempo." XVII Hiti Yéesu eehe, níhisiyo ti mah ma miti Yutaay púloŋ niŋ ti pisaatee pa púloŋ péekinkoole yo pa.

Pinapana pakati Saŋ-Patis pati Yéesu

XVIII Ti písio pa piti Yéesu empuu, Saŋ, pinapana pa pakateyoo nkakamanoo eehe púloŋ. Naayonkal teyii pákasupak, XIX naapoñii ti Ateeteyo kapica kacakanoo: "Fo awe yem Aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñañjaa hituulu akee?"

XX Kapucol ti Yéesu nkasokoo: "Saŋ-Patis ápoñii unii ti awe upicakani: 'Fo awe yem aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñañjaa hituulu akee?'"

XXI Ti oom caanak, Yéesu náakuuñan hícum pakan keeyoke niŋ úkuuñu weemeenje, niŋ payenka kisaalumant nkúwuuliye, náahin úfuumiin weemeenje upucuk. XXII Fiye, Yéesu naañahan payenka Saŋ náapoñii ka, naasokii: "Niñoho nica nikaman Saŋ eeha innicuke ha niŋ eeha ínnisiye ha: kéefuume ka unka ti hicuku, kéehute ka unka ti pikaayu, pakati kanuk ka nkakuulanee, keecotiye ka unka ti hísiyu, keekete ka nkalitane, ekoŋan ya éesuume ya néetuunanee keeleke ka. XXIII Oopa ti pásuuma, aŋa apookut ya hitaaku káyinan kamma inci."

XXIV Payenka Saŋ náapoñii ka, ta nkañohiye ta, Yéesu náayaañ káakup kiti Saŋ ti kayoŋ ka: "Weyme innikaaye pati káahaan ka tes kaasincan?"

Káaheeni enka eyam ya neeliñaloole? ^{XXV} Niñ fotom, weyme innikaaye po hicuku? An eewasiye wañ weewalla? Haani! Payenka nkawaso ka wañ wa wéeciita wa hinoom, nkayeno ti elon enfakat, pati pukumpan pa piti pumansa pa nkayeno. ^{XXVI} Niñ fotom, weyme innikaaye po hicuku? Ayaamakoola? Ee ayaamakoola! Inci pusok aluu nii ahañahañ ayaamakoola. ^{XXVII} Sañ akina ayem aña hilim ha hiti Pútuun pa nihisoke ya:

*'Inci fápoñii ati ekoonjan ya atoom apunowi hátikin
kati awañali pítin pa.'*

^{XXVIII} "Inci pusok aluu, an óo an aña aal naapuke, Sañ ahañoohan hamake, pale aña ehañe ya káafomaati ti cáwii ca citi Pútuun pa, ahañ Sañ hamake."

^{XXIX} Pakan paka púloon kéesiye ka enkuu, háati pisayoola kúncoo ya, kacoonaacoon nii Pútuun pa peecoonoole. Ta Sañ naayeniye ta káatuunan ekoonjan ya eti Pútuun pa, nkacoon ápihinii pátise. ^{XXX} Pale Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkapook eeha Pútuun pa mpilafiye ha teyii; kacoonut Sañ ápihinii pátise.

^{XXXI} Yéesu naasokii: "Niñ weyme inci iññañe kaakufumool ekaay ya eti fiyooy, niñ weyme nkanakoole? ^{XXXII} Kanakoolaa-nakool nii epuuk keeyem ti hiliñ nkayeno kaaceceekool:

'Uhapaahap aluu,
nikiiyut,
nuucok aluu kícimu kiti keenoot,
nikoonjut.'

^{XXXIII} "Kaatuko, Sañ-Patis ákeyyookey, aliyantoo hímpuul, alaanantoo elaan innisok: 'Hísaalumant hiyem neyoo.' ^{XXXIV} Inci, Añii An, ínkey pilli illaan innisok: 'Nisincan! Anju an eekase, níkumana, áwi ati pisayoola kúncoo ya niñ pumuuyena pa.' ^{XXXV} Pale echato ya eti Pútuun pa, keecoone yo ka púloon káyisanaayisan nii ecoonoolaa-coonool."

Kaaponket kiti aal amuuyena la ti ekumpan ya eti Afalisaay a

^{XXXVI} Afalisaay akee, aña nkasok Simon, naayonkal Yéesu hili káciim pateyoo. Yéesu naakaay, naanako la ti ekumpan ya eti Afalisaay a naayeno hili. ^{XXXVII} Intaako toko ti saatee ya aal amuuyena. Náasi nii Yéesu oopa ti hili pati ekumpan ya eti Afalisaay a. Ta náasiye ta eehuu, naacooool cílumpa ceewalla kaameeñ munucu méesuume haaw. ^{XXXVIII} Naasiño puson woot Yéesu, naayeno pukoon, náayaañ káamaañyan wootoo niñ mukunoo, naatoot wo niñ wanoo, naasump wootoo, naanuc wo niñ munucu méesuume haaw. ^{XXXIX} Afalisaay a aña ayonkale ya Yéesu hili káciim, apucuk eehuu, naasokoolo: "Niñ pánipani áyiin aje ayaamakoola, añañaa kameye aal puume ayemoo ti hiliiku - aal amuuyena!"

^{XL} Yéesu naacooop hilim ha naasokoo: "Simon, taakaataak eeha inci iññañuu hisoko." Simon naañahanoo: "Sokam, Ahámpaatiin." ^{XLI} Yéesu naasokoo: "Taakaataak pákayiin pákasupak keetaake ñikopu ti akee áyiin eelontiyii mañ. Akee ya naataakoo níkopu sitenali sikeme ísak (500), akee ya lompo níkopu sitenali áwii ésupak niñ ñaasuwan (50). ^{XLII} Pale háati oonool teyii ayinaatoo mo kañahan. Fiye, naaponket poko t'ésupakii ñikopu ña ñiteyii. Ti awe, ayme ti payenke t'ésupakii afaahan pálafi

aŋa eelontiyii ya mañ ma?" ^{XLIII} Simon naaŋahanoo: "Ti pacukalam, akina ayem aŋa nkaŋonkete ya nikopu na nenfakat na." Yéesu naasokoo: "Aasokaa páni."

^{XLIV} Apipa, náayeesoonii pati aal a, naasok Simon: "Aacukaacuk aal a aŋe, emma inci ínnakoonii ma le ti awe, aawunutam man puñow wootam, pale akina náamaañiyan wootam niŋ mukunoo, naatoŋ wo niŋ wanoo. ^{XLV} Ta inci ínnakoonii ta le ti awe, aawanutam niŋ hisumpu, pale akina áyekuniit hisumpu wootam. ^{XLVI} Aanucut hikawam niŋ munucu, pale akina, naanuc wootam niŋ munucu méesuume haaw. ^{XLVII} Síitanam inci pusoki, pálaŋi pa piteyoo penfakat pa piyisanaayisan nii umuuyen wa uteyow weemeenje wa upayeepa kaŋonket. Pale an óo an aŋa nkaŋonkete caahinkinj, caahinkilinj lompo nálaŋi."

^{XLVIII} Fiye, Yéesu naasok aal a aŋuu: "Umuuyen wa utii uponketeponket." ^{XLIX} Keeyeniye ka toko hili neyoo nkáyaañ pusokool: "Aŋe ayem ayme, fo kati aponket umuuyen?" ^L Pale Yéesu naasok aal a: "Káyinan ka kitií kifakanuu, kaay niŋ kásuumaay."

VIII

Pakaal paka, kanapan ka kiteyii Yéesu

^I Púful toko Yéesu naayeno kaamuusool ti pisaatee niŋ misaatee, káatuunan niŋ kakaman ekoŋan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkayeno neyoo, ^{II} niŋ lompo pakakee pakaal payenka náakuuñane niŋ payenka naayaane teyii kisaalumant: Mari aŋa nkasok ya Mari ati Makatala aŋa náafulanii ya teyoo kisaalumant isak niŋ kúsupak; ^{III} Yowanna, áyiinoo aŋa nkasok ya Husa, eeyeniye ya ati hikaw ha ti éhinuma ya eti Helot; Suusaana niŋ hícump pakakee pakaal, niŋ mañ ma miteyii nkayeno kayankanan Yéesu niŋ pupoñapoñ pa pakateyoo.

Hícantiitu ha hiti ataha piyooseen pa

^{IV} Hikee hinoom, kayonj kenfakat nkuconcool niŋ pakan kéefulii ti pisaatee peemeenje nkíkey ti Yéesu. Ti káasiinjuma enkuu, Yéesu naasokii hícantiitu eeh: ^V "Taakaataak akee áyiin aŋa eekaaye etah piyooseen. Akina ti etah piyooseen pa, ekee etukal ya neenowal ti pítin pa; neekakalee, pusuwa pa mpuhoon yo. ^{VI} Ekee ya neenowal ti etaam eti pírankiin; niŋ páŋantalii eteyyo neesuucan, kamma etaam ya néecihut. ^{VII} Ekee ya neenowal ti pírankun, épiŋantoolii ti coonool niŋ pírankun pa, pírankun pa mpikincool yo. ^{VIII} Fiye, ekee etukal ya neenowal ti etaam enape, eyyuu néenantií neepuk ulant, kaalant óo kaalant nkupuk papukal keme." Yéesu naasokii niŋ hiceeku: "An óo an eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan."

Heewune ha ínnakup niŋ hícantiitu

^{IX} Ta Yéesu naapaye ta káakup, pinapana pa pakateyoo nkacakanoo weyme hícantiitu eehuu nihisoke. ^X Naañahanií: "Kameye meeñeeya ma miti cáwii ca citi Pútuun pa kuwufaneewufan aluu, pale ti pakakee paka niŋ kícantiitu inci ínkup, samat nii ayaamakoola ya Esaya fa naasoke fa: *'Efikasincan pale etikacuk;*

Efikasiitan pale étikasi.[☆]

Kakaman ka kiti hícantiitu ha

^{XI} Yéesu nene asok: “Ehe, eeha hícantiitu ha nihisoke ha: Etukal ya eyem hilim ha hiti Pútuun pa. ^{XII} Etukal ya eenowe ya ti pítin pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, Seetaani ya néekey néefulan ho ti saanii, ancuk timpi káyinan nkafakanee. ^{XIII} Etukal ya eenowe ya ti etaam ya eti pínankiin pa ecukaacuk nii payenka nkasayan ka hilim ha niñ pásuuma niñ kásiyaa ho, pale hilim ha hitaakut ñinkonk teyii. Káyinanií kifiyyantoo, ti caanak citi páciite nkañoho puson. ^{XIV} Etukal ya eenowe ya ti picankun pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, pale ti elon ya eteyii káamiilool ka niñ hitaaku ha niñ pásuuma pa piti elon ya mpikincoolii mpikitii hitaaku papukal peeyane. ^{XV} Pale etukal ya eenowe ya ti etaam ya eenape ya ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha nkayenan ho pinap ti saanii seekuule sa, nkamukut fo cákapukii samat nii enuun fa nepuk papukal peemeenje.”

Hícantiitu ha hiti lampi ya

^{XVI} Yéesu nene asokii hícantiitu eehe: “An acaañanantoo lampi náawuf teyyo epool niñ fotom naanakan yo t’etaam ecunkun, pale nawañwan yo, ancuk an óo an éenakoonii naacuk ecaañ ya.

^{XVII} “Wah óo wah weeyolee éfuufulaniyee tíkitaañ, wah óo wah wéewufaloollee éfuuwufinee, núufulaniyee tíkitaañ.

^{XVIII} “Ooto, nitah kunuu ti pásiitanal aluu. Kaatuko an óo an eetaake afaapenane meemak; an óo an eetaakut háati aña incukoo ya nii naataake efuusayee teyoo.”

Yéesu niñ miin ma miteyoo

^{XIX} Púful toko, Yéesu íñña ateyoo niñ pakatuwoo nkákeyyoo hicuku, pale kayinaatoo hicuku kamma kayon ka.

^{XX} Nkasok Yéesu nii: “Íñña atii niñ pakatuwi unka kasiñnye tíkitaañ, awe nkálafiye hicuku.”

^{XXI} Naañahanií: “Íñña atoom niñ pakatuwam poko kayem payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho fa nihiñañee fa íhinu.”

Kaasiñjan ka kiti hiyam ha

^{XXII} Hikee hinoom Yéesu náayuuko ti piteen niñ pinapana pa pakateyoo, naasokii: “Ufiitanaa ti kikee kaapii ka kiti han ha.” Nkañak. ^{XXIII} Ta nkayeniye ta kaafiitan, Yéesu naalam hiñotu. Hitaapanu eyam néesapii ti han ha, piteen pa mpiyeno émeenanií man, nkayeno ti páciite penfakat.

^{XXIV} Ti oom páciite, pinapana pa nkaloh Yéesu nkáiyaloo, nkasokoo: “Ahámpaatiin! Ahámpaatiin! Efuuketaa!” Yéesu náayiyoonii naafet ti hiyam ha niñ kúsuh ka kenfakat ka nkapilan niit. ^{XXV} Púful toko naacakanii: “Káyinan ka kiti aluu unkey?” Ewatate neemeenii, ínimii, nkayeno picakanool: “Ayme ayem áyiin añe, kati nasok hiyam ha niñ kúsuh ka kapilan, nkásiyoo?”

Káakuñan áyiin ati kisaalumant

XXVI Púful toko, Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo nkaciŋ ti mah ma miti Kelasen,* meeyem ma ti púcoonool mah ma miti Kalilee. **XXVII** Ta Yéesu naayeniye ta éyuukinoyii ti piteen pa, áyiin ati saatee ya náakey kapaakoolanoo. Ayiín a anjuu kisaalumant kúwuuliyoo, afiyaafiyo awasiyantoo wañ, akinut ti ekumpan fo ti kiyaak. **XXVIII-XXIX** Nkiloomooloom ihinu apihiñ, háati nkacenk sipeesoo niŋ wootoo niŋ ñiseel kati kafaasoo, naacutal ño, kisaalumant ka nkítintinjanoo ti káahaanŋ tes. Ayiín a ta naacuke ta Yéesu naaceek, naanow ti wootoo, náaceekii ti kaawiiluyoo: “Weyme ánlafiye ti inci, Yéesu, Añii ya ati Pútuun pa piti patiila? Inci luumuu timpí kallanam!” Asokaasok eehe, kamma Yéesu naafete ti kisaalumant ka, apusok ko kifulií teyoo.

XXX Yéesu naacakanoo: “Caacawi puume?” Naañahanoo: “Caacawam ‘Kayon†’,” kamma kisaalumant keemeene nkinakiyoo. **XXXI** Nkinjiino Yéesu timpí awant ko ti seemak. **XXXII** Inhemool koolee enfakat eti picalukun neeyeno kaahoon ti kanaac citintinŋ. Kisaalumant ka nkinjiino Yéesu apikatan ko kipinako ti picalukun pa, naakatan ko. **XXXIII** Nkífulalii ti áyiin a, nkinakalo ti picalukun pa, koolee ya néeliŋoonii mpacas patiila citintinŋ ca, neenow ti han ha néeseem.

XXXIV Ta keeyeniye ka efaas ya nkacuke ta heetaakiye ha nkatey ti saatee ya niŋ ti misaatee ma méekinkoolii ma kakaman pakan paka heetaakiye ha. **XXXV** Fiye, pakan paka nkákey kaasincan heetaakiye ha. Nkácólíi ti Yéesu nkatook áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo náasooliye niŋ kunuuwoo cononon naayeno ti woot Yéesu. Ta nkacuke ta eehuu nkameeŋ niŋ ewatate. **XXXVI** Keecuke ka heetaakiye ha nkayeno kakaman pakan paka puume áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo fa náakuuñanee fa. **XXXVII** Púful toko, pakan paka púloonŋ pakati mah ma miti Kelasen nkaluum Yéesu akatanii apikaay, kamma ewatate enfakat neeyeniye neyii. Yéesu náayuuko ti piteen pa, áñakum **XXXVIII** áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo naaluum kanapanoo, pale Yéesu naayaanoo, naasokoo: **XXXIX** “Ñoho ti enuufi nkaakaman eeha púloonŋ Pútuun pa mpihinuu ha.” Ayiín a naakaay ti saatee ya púloonŋ, naayeno kakaman eeha Yéesu náahinoo ha.

Amáacul eekete niŋ aal éekuuiñe

XL Pakan paka púloonŋ nkayeno hítuulu Yéesu ti kikee kaapii ka kiti han ha, ta náañohonii ta, kayonŋ ka nkiwananoo. **XLI** Ehe, intaako áyiin aŋa nkasok Yayil áhampaatiin ti éluumuma ya. Náakey náakilipo ti Yéesu wootoo, naañiiniyoo apikaay pati enuuf ya eteyoo **XLII** kamma añiinoo ámaacul oonool a lamma eetaake máamun sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak naayeniye ti putum eket.

Ta Yéesu naayeniye ta pikaayu pateyoo kayonŋ ka nkikincooloo. **XLIII** Intaako toko aal eeyeniye hicuku etaam eefiitantoo fo sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak, náapucalool mañoo púloonŋ ti púkuuñana pale an ayinaatoo káakuuñan. **XLIV** Náakey puson Yéesu, náalik hileelu hísool ha hiteyoo, tokotoko etaam ya eteyoo neesiño. **XLV** Yéesu naacakan: “Ayme

* **VIII:XXVI** 8:26 Náasiyaa Kelasen, ekena eyem pakan paka pakati saatee ya eti Kelasa. Pikee pakiical pa piti Kilek mpusok Kelasa, pale pikee pa lompo mpusok Katala. Katala niŋ Kelasa pisaatee peekufut ti mah emmuu. † **VIII:XXX** 8:30 Caacaw ence ti kan ya eti Kilek “Lesiyon” cikina ciyem kayonŋ kiti pusooacali síwuli isak niŋ yoonool.

álíkaam?” Pakan paka púlooj nkalaaco, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, kayoj ka kúconcooliyoo-concool nkikincoolí.” ^{XLVI} Pale Yéesu naasok: “An álíkaamlik kaatuko méyimeyi nii sempe sífulaaful ti inci.” ^{XLVII} Aal a náameyi nii eeha náahine ha hiyoliit, náakey niŋ kakikilan, náakilipo ti woot Yéesu. Naakaman hátiŋin pakan paka púlooj heewune ha náalik Yéesu niŋ fa náakuuñanee fa tokotoko. ^{XLVIII} Yéesu naasokoo: “Añiinam káyanan ka kitii kifakanuu. Kaay niŋ kásuumaay.”

^{XLIX} Yéesu ti káakup, an náafulii pati ekumpaan ya eti Yayil áhampaatiin a ati éluumuma ya. Naasok Yayil: “Añiini ámaacul aketaaket, timpí yokan fiye Ahámpaatiin a.” ^L Yéesu niŋ pásiyaloo eteeho naasok Yayil: “Timpí fe, yínan lamma, añiini afaayeno kásuumaayoo.” ^{LI} Apicol ti enuuf ya eti Yayil acoonut an apinako neyoo fo Piyeer, Saŋ niŋ Saak, niŋ añii ya faafoo niŋ íññaayoo. ^{LII} Pakan paka púlooj nkayeno pukooj niŋ esampoolo, Yéesu naasok: “Níyekuno pukooj pa kaatuko anje aketut, hiŋjotu naayaake.” ^{LIII} Nkayeniyo caalenken kamma nkameya nii añii ya aketaaket. ^{LIV} Pale Yéesu náasik epees añii ya naayonkaloo, naasokoo: “Añiinam, fiyo!” ^{LV} Yaanoo nééñoohonii naahaan ti piyito. Yéesu naasokii kawufanoo apili. ^{LVI} Pupukayoo ínnimii pale Yéesu naakitii hisoku heetaakiye ha an.

IX

Kúmpona ka kiti pupoñapoñ pa ñaasuwan niŋ pákasupak paka

^I Yéesu naayonkaloo nantoonool pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niŋ pákasupak paka, naawufanii sempe niŋ kayine kiti hiyaanu kisaalumant ka púlooj niŋ káakuuñan úkuuñu. ^{II} Púful toko, naapoñii kapikaay káatuunan cáwii ca citi Pútuun pa niŋ káakuuñan púkuuña. ^{III} Naasokii: “Ti pítin pa piti kaakaawool ka timpí niyekan waah: Hikasap tom, epootak tom, hímpuul tom, mañ tom, háati hísool hísupiyenu. ^{IV} Niŋ kawananaa aluu ti ekumpaan, inniyeno toko fo ta éfiniful ti oom saatee. ^V Niŋ pakan kapookaa aluu kawatan, innihank haafol ha ti woot aluu ínniful ti oom saatee nípiyisanii nii Pútuun pa efipisapii.” ^{VI} Pupoñapoñ pa pakateyoo nkakaay, nkanako ti misaatee ma kapiyeno káatuunan ekoonjan ya éesuume ya niŋ káakuuñan pakan paka pan óo pan.

Paliima pa piti Helot Antipas

^{VII} Heetaakiye ha púlooj níhicol ti kaanuu Helot, ati hikaw ha hiti Kalilee. Naaliim meemak kamma pakakee paka nkayem ti hisoku nii Saŋ-Patis álitoonii ti keekete ka, ^{VIII} pakakee paka nkasok ayaamakoola ya Elí himuumoo áñoohonii^{*}, pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka. ^{IX} Pale Helot naasok: “Saŋ, inci himuumam mukoo ta inci mpoñii ta kapiifiit hikawoo. Anje akina ayem ayme, anja inci iyyem ya ti hísiyu kiteyoo?” Naanjes hicuku Yéesu.

Pákayin síwuli isak kákuumanee

^X Yéesu, pupoñapoñ pa pakateyoo kápiñoohonii nkakamanoo eeha nkáhine ha. Naacoopii kapiñako lamayii ti saatee ya eyya nkasok ya Petesayit. ^{XI} Pale kayoj ka kípipanumoo, nkinapanoo. Yéesu naawananii,

^{*} IX:VIII 9:8 Malaki 4:5

naayenyii káakup kiti cáwii ca citi Pútuun pa, náakuuñan keesoolahe ka ékuuñano.

^{XII} Cípiiniimo, pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka nkaloh Yéesu, nkasokoo: “Unaa úlaañalaan, katan kayoñ ka kipikaay ti pisaatee pa niñ misaatee ma meelohe ma le, kati kiyni hitaaku paliyal niñ káahintuma.” ^{XIII} Yéesu naasokii: “Aluu fañ aluu niwufanii kapili.” Pupoñapoñ pa nkañahanoo: “Kúmpuul isak niñ soon súsupak lamma nuutaakaa, fo niñ unii ukaayaa hinoom paliyal piti pakan paka púlooñ.” ^{XIV} Kasokaasok eehuu kaatuko máamun pákayiin síwuli isak (5,000) kayeniye toko.

Yéesu naasok pupoñapoñ pa pakateyoo: “Níhinii kapiyeno ti uyoy uti máamun pakan áwii ésupak niñ ñaasuwan (50).” ^{XV} Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáhin fo, an óo an naayeno. ^{XVI} Yéesu naacooop kúmpuul ka isak ya niñ soon sa súsupak sa náahaafin, naanimpan Pútuun pa, naafitalool ko, naawufan pupoñapoñ pa pakateyoo kápipaacinool ko kayoy ka. ^{XVII} Pakan paka púlooy nkali fo kasiit tuk. Pupoñapoñ pa pakateyoo nkayesal mífitiin paliyal pa peetowiye pa fo kameeñan síyya ñaasuwan niñ súsupak.

Káyisan ka kiti Piyeer ayme ayem Yéesu

^{XVIII} Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lamayoo, pinapana pa pakateyoo nkayeno toko neyoo. Naacakanii: “Ti pakan paka, inci yem ayme?” ^{XIX} Nkañahanoo: “Pakakee kasok awe yem Sañ-Patis, pakakee paka nkasok awe yem Elí ayaamakoola ya, pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka.” ^{XX} Naacakanii: “Ti aluu, inci yem ayme?” Piyeer naacooop hilim ha naasokoo: “Awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa.”

Káakup Yéesu kiti eketoo

^{XXI} Yéesu náakupanani, naakitii hisoku eteeho an. ^{XXII} Naapenan apisokii: “Inci, Añii An, fo yeno ti kúnuul kenfakat, ñíhampaatiin ña, pikalanana hilim ha heesiñanee ha niñ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa efikapookam, fa mukee, ti hinoom ha híhaaciyeu ha inci fáñhaniyee ti eloy.”

Páciite pa piti kanapan ka kiti Yéesu

^{XXIII} Naasokii poko púlooy: “Niñ an álafíyaam kanapan afaapook himuumoo, naakanto hinak óo hinak kuluwaa ya eteyoo, ekina eyem kúnuul ka kiteyoo, naanapanam. ^{XXIV} Kaatuko aña éelafiye kafakan eloy ya eteyoo, áfaapuul teyyo. Pale aña éepuule eloy ya eteyoo kamma inci, afaafakan yo. ^{XXV} Empeyme panap piyem toko an kati ataak hisaanumate ha hiti púlunta pa náapuul ti eloy ya eteyoo niñ fotom naatahoolo? ^{XXVI} Niñ an asuuwaam niñ kilim ka kutoom, inci, Añii An, fasuuwoo niñ inci ñóhooniyoo ti hamake ha hitoom niñ ti hamake ha hiti Paapaa atoom niñ pumaleekoo pa peesampanee pa. ^{XXVII} Inci pusok aluu pánipani ya, pakakee ti aluu keesiñiyee ka le etikaket peecukut cáwii ca citi Pútuun pa.”

Hamake ha hiti Yéesu

^{XXVIII} Ta Yéesu naapaye ta káakup enkuu máamun kunoom isak niñ káhaaciil, naacooool Piyeer, Sañ niñ Saak nkasilo patiila tíntij ya

kaluum. ^{XXIX} Akina ti kaluum ka pacuk puhoonjuyoo mpiyesan, wañ wa uteyoo núuhiiniyii fo nuucañ catañ. ^{XXX} Fiyiit, pákayiin pákasupak ti piyaamakoola pa keefiyye ka nkayeno neyoo kákupat, poko kayem Móyiis niñ Elí ayaamakoola ya. ^{XXXI} Poko káfulii ti ecañ enfakat. Nkayeno káakup niñ Yéesu kiti eket ya eteyoo eyya naakaakaay ya kaahankan Jerusalem. ^{XXXII} Piyeer niñ pákawiyoo nkaket niñ hiñotu, ta nkáiyoonii ta nkacuk hamake ha hiti Yéesu niñ pákayiin paka pákasupak paka keesiinjye ka neyoo. ^{XXXIII} Pákayiin paka payenkuu ta nkayeniye ta píkatinoon niñ Yéesu, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, napaanap unii upiyeno le. Upisiñan múkuut máhaaciil, coonool citii, coonool citi Móyiis, coonool citi Elí.” Amíit eeha naayeniye káakup.

^{XXXIV} Ta naayeniye ta káakup káatiñu nkúfulii nkíkimpitoolii, ewatate neeyeno niñ pinapana pa pakateyoo ta nkanakiye ta ti káatiñu ka. ^{XXXV} Hilim níhifulii ti káatiñu ka nihisok: “Añe ayem Añiinam, inci mamaloo. Nísiitanoo!” ^{XXXVI} Ta hilim ha nihipaye ta káakup nkacuk Yéesu lamayoo. Piyeer niñ pákawiyoo nkafatanoon neeho, kakamanut an ti oom caanak eeha nkacuke ha.

Káakuuñan añii ati hísaalumant

^{XXXVII} Eti kacom eteyyo, Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo pákahaaciil paka nkáwanoonii ti tíntiñ ya, kayoñ kenfakat nkikey kaapaakoolano. ^{XXXVIII} Ayíin náaceekii ti kayoñ ka: “Ahámpaatiin, inci luumuu, sincan añiinam akampaani ye, añiinam oonool a kóñ aña inci intaake ya! ^{XXXIX} Hísaalumant nihinakiyoonako, tokotoko níhíhinoon apiceek, níhiyiñjanoo niñ sempe fo putumoo mpiyohat, níhikallanoon, hífisantoo kakatan. ^{XL} Inci luumaalum pinapana pa pakatii kati kayaan ho, pale kayinaat.”

^{XLI} Yéesu naasok: “Oo! Aluu ekaay ya eenaput ya apan nitaakut káyanan, fo teyme inci fayeno niñ aluu immukut niñ aluu? Cóopii añiini le.”

^{XLII} Añii ya ti ékey ya, hísaalumant ha níhitahoo híp t’etaam, níhiyiñjanoo niñ sempe. Pale Yéesu naafet ti hísaalumant ha, náakuuñan añii ya, naañahanoo faafoo. ^{XLIII} Pakan paka púloonñ innimii ti sempe sa senfakat sa siti Pútuun pa.

Púsupiyenu káakup Yéesu kiti eketoo

Pakan paka opa nímiit ti eeha Yéesu náahine ha púloonñ, naasok pinapana pa pakateyoo: ^{XLIV} “Niwas kilim enke ti unuu aluu: Inci, Añii An, éfikaful ti inci, uwwufanee ti sipees pakan.” ^{XLV} Pale kámiit eeha naayeniyii hisoku. Putum hilim ha níhiyolee ti poko timpi kámeysi ya níhisoke, nkafe kacakanoo puume níhisoke.

Eemaka ya

^{XLVI} Fiye, Yéesu pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka nkáyaañ pílaacinoon aña eehañe pamake teyii. ^{XLVII} Yéesu náameysi pámiiloolal pa piteyii, naacoop ciñii cenkilis naasiñan co pukooloo. ^{XLVIII} Naasokii: “An óo an eewanane ciñii ca cenkilis ence ti caacawam, inci naawanane, an óo an eewanaanam, aña éepoñiyaam ya lompo naawanane. Kaatuko aña éetinee ya ti aluu púloonñ, akina ayem eemaka ya.”

XLIX Saŋ naacoop hilim ha, naasok: “Ahámpaatiin, unii ucukaacuk áyiin ti hiyaanu kisaalumant ti caacawi, nuuyoop hikituyoo, kamma naaneetaat ati kayoŋ ka kiti unaa.” **L** Yéesu naañahanoo: “Timpi nikitoo, kaatuko an óo an eepookut aluu oopa ti aluu.”

Hipooku ha hiti cisaatee citi Samali

LI Yéesu, hicoopu ha hiteyoo alacana, ta níhilohanii ta, naacok piliit pikaayu pa piti Jerusalem. **LII** Naapoñ pakan niŋ kilim kapinowoo hátikin, oom pakan nkakaay, nkanako ti cisaatee citi Samali kapimemanool ékey ya eteyoo. **LIII** Pale pakan paka pakati cisaatee ca kawananutoo, kamma naayem ti himuusu Jerusalem*. **LIV** Pinapana pa pakateyoo, Saak niŋ Saŋ ta nkacuke ta eehe nkasokoo: “Ahámpaatiin, álafilafi úpuwananii seemak sípufulii patiila sípupucaloolii?” **LV** Pale Yéesu náayesoonii lipé ti poko, naafet teyii. **LVI** Fiye, nkakaay ti cikee cisaatee.

Kéelafiye ka kanapan Yéesu

LVII Ta nkayeniye ta pikaayu ti pítin pa, akee áyiin naasok Yéesu: “Inci fanapani pan óo pan pa ankaakaay.” **LVIII** Yéesu naasokoo: “Pupampaŋo pa pitaakaataak uyeen, pusuwa pa mpitaak ñáawuunu, pale inci, Añii An, taakut la fanaj hikawam.”

LIX Naasok akee áyiin: “Napanam,” pale áyiin a naañahanoo: “Ahámpaatiin, túlam púcaahokii fala paapaa atoom.” **LX** Yéesu naasokoo: “Kat keekete ka kapihok pakateyii keekete ka, pale awe kaay cáatuunan cáwii ca citi Pútuun pa.”

LXI Akee áyiin nene, naasokoo: “Ahámpaatiin, inci fanapani, pale túlam fala pikaay upica úkatinoolii niŋ pakanam.” **LXII** Yéesu naasokoo: “An óo an eecoce kacantu naawelep puson, átuuniit páhin ti cáwii ca citi Pútuun pa.”

X

Kúmpona ka kiti pinapana pa áwii éhaaciil niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)

I Púful toko, Ateeteyo nene amamal pakakee pinapana áwii éhaaciil niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak (72), naapoñii pákasupak pákasupak kapinowoo hátikin ti pisaatee pa púloŋ niŋ pan óo pan pa naañaje pikaayu. **II** Naasokii: “Kaamaañ ka kufomaafom pale pumaaña pa kameerut. Niluum Ateeteyo ati kaamaañ ka apupoñ pumaaña kapikaay kaamaañ ka kiteyoo. **III** Nikaay! Inci pupoñ aluu nii mísaacii ti pututa piyen elampa. **IV** Timpi niyekan mañ, epootak tom, pisamata púsupiyenu tom, ti pítin pa timpi nikan an.

V “Niŋ ninakiyaa ti ekumpaan, níyaañ nisok: ‘Kásuumaay kiyeno ti ekumpaan eyye.’ **VI** Niŋ an ati kásuumaay oopa toko, kásuumaay ka kiti aluu efikiyeno teyoo, niŋ ekina tom, éfikiñoohonii ti aluu. **VII** Niyeno ti ekumpaan eyyuu, innili, innilaan waah ewwa efikawufan wa aluu. Kaatuko áhina añanja hitaaku cooy ya eteyoo. Timpi nitootoosool ti pukumpaan.

* **IX:LIII** 9:53 Pakati Samali kásiyoolut niŋ Pusuwif pa, kacoonut nii Jerusalem yem pa Pútuun pa mpiñañee pa hímulu.

VIII “Nin ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya nkawanan aluu, nili waah óo waah ewwa nkawufane aluu. IX Innikuuñan púkuuña pa keeyem ka ti oom saatee, innisokii: ‘Cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.’ X Pale nin ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya kawananut aluu, nikaay pati ñítin ña innisok: XI ‘Háati haafol ha hiti saatee ya hiti aluu heecoke ha ti woot unii, unii uhankaa ho úpiyisan aluu nii Pútuun pa epípisap aluu. Háati ekina, nímeyi nii cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.’ XII Inci pusok aluu: Hinak eeha Pútuun pa mpíkaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti saatee eyyuu efíkihañ kiti saatee ya eti Sotom*.

XIII “Waah weecukantee wa nuucukee Pútuun pa mpíhine ti pisaatee pa piti Kolasin nin Petesayit. Nin eehe hitaakiye ti pisaatee pa piti Til nin Siton†, anti kafiyo nkáwunkiye umuuyen wa uteyii, nkayeno nin kúsool kiti pupootak nin emaamoolo píiha‡ kápiyisan ewatanoolo ya eteyii. Pale kúnuul efíkiyeno ti aluu Kolasin, kúnuul efíkiyeno ti aluu Petesayit. XIV Hinak eeha Pútuun pa mpíkaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti aluu efíkihañ kiti Til nin Siton. XV Aluu pakati saatee ya eti Kafaanawum, fo éfiniseepinee patiila? Haani, efiniwananee pati keekete ka.”

XVI Yéesu naapenan hisoku pinapana pa pakatayoo: “An óo an éesiitane aluu, inci náasiitane; pale an óo an eepooke aluu inci naapooke; an óo an eepookaam, éepoñiyaam ya lompo naapooke.”

Eñóhoonii ya eti pinapana pa áwii éhaaciil ya nin ñaasuwan nin pákasupak paka (72)

XVII Ta pinapana pa áwii éhaaciil ya nin ñaasuwan nin pákasupak paka (72) nkáñohoonii ta nin pásuuma nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, ta núukupe ta ti caacawi háati kisaalumant ka kisiitanaa-sítan unii.”

XVIII Yéesu naasokii: “Inci cukaa Seetaani ya néefulii patiila néenowii nii pamaliñoolal etiil. XIX Nísiitan! Inci ufanaawufan aluu kayine kiti kakakal ti ufepa nin ti púpuntalo, nin iheeku sempe sa púloonj siti Seetaani ya, háati waah eti ukuum aluu. XX Pale timpí nitaak pásuuma kamma kisaalumant ka nkisiitane aluu, nitaak pásuuma kamma ucaw aluu nuukiicee alacana.”

XXI Ti oom káasiinuma, Kunuu ka keenape ka nkimeenjan Yéesu nin pásuuma, naasok: “Inci múluu Paapaa, Ateeteyo ati patiila nin t’etaam, kamma ayyole eehe keecohatiye ka nin kéesuume ka kunuu, pale íyyisan ho keewananooliye ka nii epuuk kenkilis. Ee, Paapaa, kaatuko fiye állafiye hipitaako ti pásuum pa pítii.

XXII “Paapaa atoom awufanaamufan waah wa púloonj. An ámiit ayme ayem Añii ya, fo Paapaa ya, an lompo ámiit ayme ayem Paapaa ya fo Añii ya nin anja Añii ya náalafiye káyanoo.”

XXIII Púful toko, naayeso pati pinapana pa pakatayoo naasokii poko lamayii: “Nínapiyane aluu keecuke ka eeha innicuke ha. XXIV Inci pusok aluu: Hícump piyaamakoola nin pumansa kálalifafi hínúm hícuku anja

* X:XXII 10:12 Pakan paka pakati Sotom kakancaakanc hínúm meemak, ekina ewune Pútuun pa mpúcalool saatee ya eteyii (Púcook 18:17-19). † X:XXIII 10:13 Pisaatee pa piti Kolasin nin Petesayit Pusuwif, pale Til nin Siton kaneetaat Pusuwif. Nisincan kahoonj mah. ‡ X:XXIII 10:13 Ti káyanan ewatanoolo enfakat eti umuuyen wa uteyii, pakan paka nkawaso wañ weesañate uti pahan pífil, nin emaamoolo píiha. (Jonas 3:5-9)

innicuke ya pale kayinaatoo hicuku, nkálafi hísiyu eeha ínnisiye ha pale kayinaat ho hísiyu.”

Hícantiitu ha hiti áyiin eenape ati Samali ati payenka Pusuwif pa nkálafiit ka

^{XXV} Fiye, akalanjana hilim ha heesiinjane ha hiti Móyiis, ápilafi puwinko Yéesu, naasiijo naacakanoo: “Ahámpaatiin, puume inci iññane ihinu pitaak elon ya eepayantoo ya?” ^{XXVI} Yéesu naasokoo: “Weyme ukiicee ti hilim ha heesiinjane ha? Weyme ánsiye toko?” ^{XXVII} Naañahanoo: “Láfi Ateeteyo Pútuun pa pitii ti himuumi púloon, ti kunuwi púloon, ti yaani púloon, ti sempeyi púloon niñ ti eohatoyi púloon^{*}. Lompo láfi akinooli samat nii fa állafiye fa fanji^{*}.” ^{XXVIII} Yéesu naasokoo: “Aañahanaa pinap. Náahinaa fo aafataak elon ya eepayantoo ya.” ^{XXIX} Pale akalanjana ya náalafi káyisan nii fa naasoke fa fo, naañoho apicakan Yéesu: “Ayme ayem akinooolam?”

^{XXX} Yéesu naasokoo hícantiitu heehe: “Taakaataak akee áyiin éefulii Jerusalem apiyeno éwanoonii Yeliko. Ti pítin pa, naapaakool niñ pikancak. Payenkuu nkawaatoo, nkasapoo fo alamo, nkatahoo toko. ^{XXXI} Intaak awaaseena ati Pútuun pa eeyeniye énapii oom pítin apiñantanoo la naahintiye la, naacinciliyoo naamuus. ^{XXXII} Intaak ásisikana puwaaseena pa lompo ápucolii toko naañantanoo, naacinciliyoo naamuus. ^{XXXIII} Pale intaako áyiin ati Samali eeyeniye pikaayu kaakaawoolo ápucolii lompo teyoo. Naacuk áyiin a anjuu naahintiye nketoo teyoo ti hikaw. ^{XXXIV} Naalohoo naatoot musontuwaay ma miteyoo niñ munucu niñ elaan, naacenk mo niñ mufaál. Naalapanoo ti fáli ya eteyoo, naacoopoo ti ekumpan éwananuma ekaawoola, naamankooloo. ^{XXXV} Eti kacom eteyyo nááfulanii sitenali súsupak naawufan so ati éwananuma ekaawoola ya, naasokoo: ‘Mankoolam aje, niñ inci ñóhooniyoo mañ óo mañ emma ampenane toko efiñahani mo.’”

^{XXXVI} Yéesu naacakanoo: “Ti pacukali, ayme ti payenke t’éhaaciilii ayem akinool a ati aja eenowe ya ti sipees pikancak pa?” ^{XXXVII} Akalanjana ya hilim ha heesiinjane ha naañahanoo: “Akina ayem aja eecukoo ya nketoo teyoo ti hikaw.” Yéesu naasokoo: “Kaay, awe lompo, hín fo.”

Yéesu pati Maarta niñ Mari

^{XXXVIII} Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo, ta nkayeniye ta ti pítinii, naanako ti cisaatee, aal aja nkasok Maarta naawananoo ti ekumpan ya eteyoo. ^{XXXIX} Naataak atu, aja nkasok Mari, naayeno ti woot Ateeteyo, apiyeno kásiitan eeha naayeniye ha kakalanjan. ^{XL} Pale Maarta naayeno eyesoolo niñ paliima kaamemanool paliyalii. Náakey ti Yéesu naasokoo: “Ahámpaatiin, cokuti ti inci fa atuwam naakatoolaam fa niñ páhin pa? Ooto sokoo ayankananam.” ^{XLI} Ateeteyo naañahanoo: “Maarta, Maarta, aapa ti ewasoolo kúnuul, immeenanooolo kúnuul ti waah weemeenje. ^{XLII} Pale waah woonool lamma usoolahee. Mari amamale weenape wa, apan étuufulanee teyoo.”

XI

Kakalanjan ka kiti kaluum ka

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lakeenaay. Ta naapaye ta, akee ti pinapana pa pakateyoo naasokoo: “Ahámpaatiin, yísanool unii fa nkaluum samat nii fa Saṅ náayisanoole fa pinapana pa pakateyoo.”

II Yéesu naasokii: “Niṅ niyenyiyaa kaluum innisok: 'Paapaa,

álímaati caacawi cisampaneé,
álímaati cáwii ca citii cíkey.

III Alímaati aawufan unii hinoom óo hinoom paliyal pa putoonii.

IV Alímaati aaponket unii umuuyen wa utoonii,
kaatuko unii lompo uponketaaponket keemuuyene ka toonii,
timi katan unii upunow ti híluunju ha.”

V-VI Yéesu nene asokii: “Usokaa akee ti aluu ataake áwi éekaawoolii mpisit, aataakut aṅa aafawufanoo apili. Fiye, ankaay pati akee áwiyi insokoo: 'Áwiyam, máakiyam kúmpuul káhaaciil, kaatuko, akee áwiyam ákaawoolii féefiye, taakut waah ewwa inci fawufanoo apili.' VII Eeyem ya páhantuwa náañahaniyi apusok: 'Timpi yokanam! Hunkut ha hikuleekul, inci niṅ epuukam uhintaahinto, eti yíni piyito puwufani kúmpuul.' VIII Inci pusok aluu: Háati aṅa ayitiiti apiwufani kúmpuul ka kamma naayem áwiyi, pale afaalito apiwufani aṅa ansoolahe ya púloṅ kamma antaakut ṅusuu inṅiiniyoo.

X “Inci pusok aluu, niluum efiwun aluu, niṅes efinilaṅan, niwenken efiipankin aluu hunkut ha. X Kaatuko an óo an eeluume afaawunee, an óo an eenese afaalaṅan, an óo an eewenkene áfaapankinee. XI Ayme faaf ti aluu, niṅ aṅiini aluumuu yoon, awwufanoo kaafepa? XII Niṅ fotom naaluumi heeh awwufanoo púntalo? XIII Niṅ aluu keenaput ka nimeya kawun waah weenape epuuk aluu, puume Paapaa ti aluu eeyem ya alacana atahaṅ naawufane Kunuu ka keenape ka payenka keelumoo ko ka.”

Hinookuyee ha hiti Yéesu

XIV Hikee hinoom nene, Yéesu naayeno hiyaanu hísaalumant heeyinaat káakup. Ta hísaalumant ha nihifulii ta, áyiin a éekupantoo ya náakupii, kayoṅ ka ínnim ko. XV Pale pakakee paka nkasok: “Ti caacaw Pelesepul*, áhampaatiin a ati kásaalumant ka, innayaan kásaalumant ka.” XVI Pakakee paka nkálafiyoo puwinko, nkasokoo áyisanii píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyoo. XVII Pale, Yéesu náameyi pámiiloolalii, naasokii: “Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efinow; pukumpaán etenco púloṅ efihumaloolo mpinaṅanoolo ti enow†. XVIII Nisok nii ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kásaalumant ka. Pale niṅ cáwii ca citi Seetaani cikatinooliyaa, puume éficiyini pisiṅjo? XIX Fiye, niṅ ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kásaalumant ka, pinapana pa pakati aluu ti pakayme nkayaan ko? Ooto, efikayeno píhina aluu kíiti. XX Pale niṅ ti caacaw ca citi Pútuun pa inci niyyaan kásaalumant ka, ooto, cáwii ca citi Pútuun pa cícoliyocol ti aluu.

XXI “Niṅ áyiin eetaake sempe naataak lompo pucoolaṅ ayenyiye efaas ekumpaán ya eteyoo, waah óo waah eteyoo weeyem toko, uwwa ti pamankal peenape. XXII Pale niṅ taakaa áyiin eeṅaṅoo sempe,

* **IX:XXV** 11:15 Pelesepul, ekina eyem Seetaani. † **IX:XXVII** 11:17 Pakakee paka, fiye nkásiye hilim eehe: “Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efinow; miin óo miin méetaakoolanooliye, efihihancaloolo.”

éekeyii káataakoolanoo, naaheekoo, naacoo pucoolaj pa piteyoo empa náayinane pa tempo, náapaacinoon waah óo waah uteyoo.

XXIII “An eeneetaat niñ inci, apookaampook, an eeyankananutam kaacconool, nahancalool-hancalool.

XXIV “Niñ hisaalamont hífulaa ti an, nihimuusool-muusool ti káahaan tes ti hiñes éyekunooluma. Niñ hílananiyoot, nihisokoolo: ‘Túulam inci puñoho pati aña inci ífulii ya.’ **XXV** Ti éñohoonii eteeho, nihitook ékinuma ya neeneeñee neememanolee pitempo tak. **XXVI** Fiye, nihikaay, nihicoopii kikee kisaalumant isak niñ kúsupak keehañe ho pakanc, nkinako nkikin toko. Kúnuul ka kikelan ka kiti an a anjuu nkíhanj páciite kíyaañ ka.”

XXVII Yéesu ti hisoku ha eehuu, aal náaceekii ti kayoj ka: “Íññáa ya eepukuu ya náacuuwani ánapiyane-nápiyan.” **XXVIII** Pale Yéesu naañahanoo: “Payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho kánapiyane-nápiyan.”

Kacakan ka kiti píyisan pa

XXIX Uyoñ wa ta núuconcoolii ta, Yéesu naasok: “Ekaay eyye, ekaay eenaput. Uyya ti kacakan píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyaam, pale háati poonool étikayisane, fo píyisan pa piti Jonas.† **XXX** Samat nii Jonas fa naayeniye fa píyisan ti pakati Ninew, fo lompo inci, Añii An, fayeno píyisan ti ekaay eyye.

XXXI “Ta infiyee, amansa ya aal a ati Sepa, náafulii ti mah méelaañeelaan ápikey peti amansa ya Solomon káasiitan ecohato ya eteyoo[§]. Fiye, heeyem ha le hihanjaahanj amansa ya Solomon. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, amansa ya aal a ati Sepa afaasiinjo hátikin ekaay eyye náayisan yo nii enowaanow. **XXXII** Fo lompo incuke, Jonas náatuunan hilim ha hiti Pútuun pa pakati Ninew, nkáwunko umuuyen wa uteyii.† **XXXIII** Fiye, heeyem ha le hihanjaahanj Jonas. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, pakati Ninew efikasiinjo hátikin ekaay eyye nkáyisan yo nii enowaanow.”

Piyeno ti ecaañ

XXXIII Yéesu naapenanii hisoku: “An acaañanantoo lampi naayol yo niñ fotom náawuf teyyo eheem. Pale nawanwanj yo ti esafu la ammeya nii an óo an éenakoonii naacuk ecaañ ya. **XXXIV** Níkini ñikina ñiyem lampi ya eti eniini. Niñ ñikini ñinapaa eniini púloonj lompo efeemeenj niñ ecaañ. Niñ ñinaput, eniini lompo neemeenj niñ énimaan. **XXXV** Ooto, tah kunuu ti ecaañ ya eeyem ya ti awe timpi eyeno énimaan. **XXXVI** Niñ eniini púloonj eemeenjaa niñ ecaañ, peetaakut la níme, efeeyeno púloonj ti ecaañ samat nii ecaañ lampi eecañe catañ éeyayii ti awe.”

Hinooku ha hiti Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha

XXXVII Yéesu ta naapaye ta káakup, Afalisaay naayonkaloo hili pa teyoo. Apikaay, naanako naayeno hili. **XXXVIII** Afalisaay a ta naacuke ta nii Yéesu akuulanut sipeesoo apite ali, innimoo teyoo. **XXXIX** Ateteyo naasokoo: “Aluu Pufalisaay pa, tíkitaanj elontoj ya niñ epulaatu ya innikuulan, pale

† **XI:XXIX** 11:29 Ta infiyee yoon enfakat neemelan Jonas ayaamakoola ya ati Pútuun pa. Pumuus kunoom káhaacilii yoon ya néenuusiyoo ti kantant ka kaloñayoo (Jonas 1:17). † **XI:XXIX** 11:29

Máciya 12:40 § **XI:XXXI** 11:31 Amansa ya aal a ati Sepa, akina ayem amansa aal éefulii ti mah meeyem epees yáali pa caanak ca íncifulii pa (1 Pumansa 10:1-13). † **XI:XXXII** 11:32 Jonas 3:1-10

páhantuwa aluu innimeej niŋ pálafi piti káalipu niŋ pakanc. ^{XL} Aluu pusuŋ pa! Fo Pútuun pa peememanoole pa tikitaanŋ pikina tom lompo pimemanoole páhantuwa? ^{XL I} Niwufan salaka weeyem wa lupó keeleke ka, ancuk aluu niŋ waah óo waah efinikuul.

^{XLII} “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma inniwufan himpaac ha heewase ha ŋaasuwan ti pamaañal pa pitaaluu, samat nii kanca, micempanu niŋ típaapikeen. Pale innifil nii niñañaa piyeno keecoonoole ti pututa aluu niŋ pakan paka, ínnilafi Pútuun pa, ántuŋ hikina inniñañe ħinu peefilut weetowiye wa.

^{XLIII} “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma ínnilafi piyeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa, ínnilafi pakan paka kapinkakican aluu pinapnap ti kiliŋ ka.

^{XLIV} “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innicuke nii kiyaak keetaakut lánkamaasi enka pakan nkakak tenko péemiit nii kakakaakak ti waah weekuulut.”

^{XLV} Fiye, akee ti pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha naasokoo: “Ahámpaatiin, naasokaa fiyaaw, unii lompo anteñale.”

^{XLVI} Yéesu naañahanoo: “Aluu lompo pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innitiyan pakan paka pitiyo peenapa liŋ, háati niŋ cisiik aluu coonool nílikantoo pitiyo pempuu.

^{XLVII} “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innilut kiyaak ka kiti piyaa-makoola pa, payenka símaama aluu nkamuke ka. ^{XLVIII} Inníyisanyisan ti páhinal empuu nii nicoonaacoon eeha símaama aluu nkáhine ha, poko kamukale piyaamakoola pa, aluu inniwalliyanool kiyaak ka kiteyii. ^{XLIX} Ekina ewune Pútuun pa ti echato etempo mpusok: ‘Inci fápoñiyii piyaamakoola niŋ pupoñapoñ, efikamuk ti poko pakakee, pakakee paka nkakallanii.’

^L “Ancuk hísim ha hiti piyaamakoola pa púloorŋ heeniisiye ha kápiliŋ ti púcook púlunta pa, efihinaŋee ti hikaw ekaay eyye. ^{LI} Písikii ti hísim ha hiti Abel fo ti hísim ha hiti Sakaliya*, eemukee ya ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ti pututa kaaciin ka niŋ la hanee la kaasampan. Ee, inci pusok aluu, eehe fiye púloorŋ efihinaŋee ti hikaw ekaay eyye.

^{LII} “Kúnuul efikiyeno ti aluu pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kamma innicoope ékululuma ya eti káapankin hunkut ha hiti kameye ka. Aluu faŋ aluu ninakiit lupó, innikit kéelafiye ka pinako.”

^{LIII} Yéesu apiyeno hífulu ti ekumpan ya, pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ Pufalisaay pa, kamma neeyem écufato eyya nétif. ^{II} Waah óo waah weeyolee éfuuyisane, waah óo waah weeyem ti énim éfuumeeyee. ^{III} Ekina ewune eeha innisoke ha ti énimaañ éfihisiyee niŋ hanakan palaw,

XII

Káwasum écufato

^I Ti oom caanak, pakan púwuli peemeene nkaconcooló fo nkakalool. Yéesu náayaañ ápukup niŋ pinapana pa pakateyoo, naasok: “Níwasum leweño ya eti Pufalisaay pa, kamma neeyem écufato eyya nétif. ^{II} Waah óo waah weeyolee éfuuyisane, waah óo waah weeyem ti énim éfuumeeyee. ^{III} Ekina ewune eeha innisoke ha ti énimaañ éfihisiyee niŋ hanakan palaw,

* **XI:LI** 11:51 Anja ayem ayaamakoola ya (2 Heetaakiye 24:20-22) pale neetaat paapaa ti Sanj-Patis.

eeha innipuusanoole ti kaanuu páhantuwa ékaap éfihituunanee ti kílin ka.”

Eeñañee ya hifeyu

^{IV} Yéesu nene asok: “Aluu pákawiyam, inci pusok aluu: Timpi nife payenka nkamuk ka ífulaa toko étine kayini waah ti aluu. ^V Pale inci fáyisan aluu aña inniñañe ya hifeyu: Nife Pútuun pa, peeyem pa niñ pupayaa himuku enii ya, pitaakaataak kayine kiti hiwantu aluu ti seemak. Ee, inci pusok ho aluu, pikina inniñañe hifeyu. ^{VI} Fo ninoomanantoo múculuculu isak, uhit úsupak? Háati coonool temmo Pútuun pa pifilut. ^{VII} Háati wan aluu fiye púlooj ufineefin. Timpi nife, nihañajaan panap meemak múculuculu meemeñe.”

Kasayan niñ fotom hipooku Yéesu hátikin pakan paka

^{VIII} Yéesu nene asok: “Inci pusok aluu: An óo an eesayanaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fasayanoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. ^{IX} Pale an óo an eepookaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fapookoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. ^X An óo an eesoke heenaput t’inci, Añii An, afaaponketee, pale an óo an éehañiye kateñal Kunuu ka keenape ka ataponketee.

^{XI} “Niñ kacoopaa aluu ti sempe ti púluumuma pa íhinu aluu kíiti, niñ fotom nkacooop aluu hátikin ñihampaatiin ña niñ ti pakati kayine ka, timpi niwasoolo kúnuul fa innikaakaay káakup kati nifak niñ fotom eeha innikaakaay hisoku, ^{XII} kaatuko Kunuu ka keenape ka efikikalañan aluu ti oom caanak eeha inniñañe hisoku.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a

^{XIII} Yéesu ti káakup ka, akee ti kayonj ka naasokoo: “Ahámpaatiin, sok atoom a úpaacinool hitaaku ha eeha paapaa atoonii naakate ha unii.” ^{XIV} Yéesu naañahanoo: “Awíyam, ayme asiñjanaam áhina kíiti niñ fotom aña akaakaay aluu káapaacinool hitaaku ha hitaalu?” ^{XV} Púful toko, naasokii: “Nisiñjo púsooni! Nitah kunuu, timpi niñes kaacencenool hitaaku, kaatuko elonj an eneetaat ti hitaaku ha hiteyoo, háati nihifom.”

^{XVI} Naasokii hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin eetaake etaam eepuke meemak. ^{XVII} Naacakanoolo: ‘Puume inci iññañe íhinu? Kaatuko taakut la famank aña inci nkaakaay ya émaañii.’ ^{XVIII} Naasok: ‘Fiye inci nkaakaay íhinu. Fahancalool mileefaan ma mutoom, illut ñenfakat, la faconcenool púlooj aña inci nkaakaay ya émaañii niñ hitaaku ha hitoom. ^{XIX} Inci fasokoolo: ‘Awíyam, yékunoolo, hitaaku ha hitii hiti sitiil seemeñe, li, illaan, iyyeno ti elonj éesuume meemak.’” ^{XX} Pale Pútuun pa mpusokoo: ‘Awe esonj eyyuu! Hánant eehe aafaket. Fiye, ayme afaacooop aña anconcenoole ya púlooj?’” ^{XXI} Yéesu naapenan apisokii: “Eehe efihitaako an aña nalconcenool hitaaku hiti fanjoo apan ataakut waah hátikin Pútuun pa.”

Kat káamiilool yínan Pútuun

^{XXII} Púful toko, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Eehe hiwune inci insok aluu, timpi niwasoolo kúnuul ti elonj ya etaaluu, ti waah ewwa efinili, niñ fotom ti sinii aluu, waah ewwa éfinisoolo. ^{XXIII} Kaatuko elonj ya ehañajaan paliyal, enii ya neehanj pásooliyal. ^{XXIV} Nisincan pusuwa pa: pusukantoo, pumaañantoo, pitaakut káamankuma niñ ekina tom

pileefaana, pale Pútuun pa mpúkuuman-kúuman po. Ñiyema puume innihañe panap pusuwa pa? ^{XXV} Ayme ti aluu, ti ewasoolo kúnuul, ayina kapenan caanak ti elonj ya eteyoo? ^{XXVI} Páawoo niyinaat fala ihinu waah wa wenkilis wa ewwe, weyme efiniwasoolo kúnuul ti ukee wa?

^{XXVII} “Nisincan fa hílilii ha nihiñant fa. Hihinantoo piseeñ niñ ekina tom hiliilantoo. Pale inci pusok aluu, háati amansa ya Solomon niñ hisaanumate ha hiteyoo fiye púloonj ayinaat púsoolo samat nii hikiina. ^{XXVIII} Niñ Pútuun pa púsoolaa fiyoo káaheeni kiti kaakit, keeyem ka le fiyooy, kacom nkiwantee ti seemak, faala aluu, puume conko étipusool aluu? Aluu keetaakut ka káyinan kenfakat! ^{XXIX} Timpi niñes waah ewwa efinili, innilaan; timpi niwasoolo kúnuul. ^{XXX} Kaatuko keeneetaat ka Pusuwif, poko nkañes waah ewwu. Pale Pútuun pa Paapaa ti aluu, pímeyimeyi nii nisoolahaa-soolah wo. ^{XXXI} Haña panap nipiñes cáwii etemoyo, waah ewwe púloonj efuuwufanee aluu.

^{XXXII} “Aluu cikooloe ca citoom, timpi nife, kaatuko Paapaa ti aluu súumoosuum kati awufan aluu cáwii etemoyo. ^{XXXIII} Ninooman hitaaku ha hitaaluu, innifulan ho salaka ti keeleke ka. Nimemanoolo émankuma mañ éepuciyantoo. Inniconcenool hitaaku ha hitaaluu alacana la étihicim, pa innimeya pa nii pílipa étikayini hikolu, cemmek lombo etecok. ^{XXXIV} Kaatuko la pamankal pa pitaaluu mpiyem, toko lombo saan aluu insiyem.”

Pimiikan keeyem kaasincan

^{XXXV} Yéesu nene asok pinapana pa pakateyoo: “Niyeno niñ wañ uti páhin, innikat pilampi pa pitaaluu pipicaañ. ^{XXXVI} Niñin samat nii pakan keeyem ti hituuloo éñoohonii ya eti áhampaatiin a ateyii, loho akaayaa pahaaño piti pinimo. Niñ pácolaliyoo naawenken, nkápankinoo putum pa. ^{XXXVII} Pimiikan pa payenka áhampaatiin a naakaakaay ka étookii kaasincan niñ ácoliyoo éfikanapiyane. Pánipani, inci pusok aluu: Afáawasoonii wañ uti páhin naayenani nantoonool naawufanii kapili. ^{XXXVIII} Iyyema ákeyyoo mpisit niñ fotom nuulap, náatookiyii kaasincan, éfikanapiyane.

^{XXXIX} “Pale nímeyí eehe, niñ áhampaatiin a ati ekumpaan ya ameya álipa ya ta naakaakaay ékey, atakatoo ápinakoonii ápilipoo. ^{XL} Aluu lombo nisiñjo púsooni kaatuko inci, Añii An, éfikey ti caanak enca étininunkoolam.”

^{XLI} Fiye, Piyeer naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, unii uwune ansok hícantiiu eehe fo hiti pakan paka púloonj?” ^{XLII} Ateeteyo naañahanoo: “Ayme ayem amiikan a eehintiyee ya, naacohato, aña áhampaatiin a naakaakaay kañoman páhin pa piti ekumpaan ya kati ápaacinool paliyal pa pakakee pimiikan pa niñ caanak ca cituuniyaa? ^{XLIII} Amiikan a añuu, niñ áhampaatiin a áñoohoniyoo náatookiyoo ti oom páhin, áfaanapiyane. ^{XLIV} Inci pusok aluu pánipani ya, afaañomanoo hitaaku ha hiteyoo púloonj. ^{XLV} Pale usokaa amiikan a naasokoolo: ‘Ahámpaatiin a atoom áfiisut éñoohonii,’ náayaañ hisapu pimiikan pa pákayiin paka niñ pakaal paka, naayeno hili, pálaani fo ákuman. ^{XLVI} Ahámpaatiin a ati amiikan a añuu áfaañohonii ti hinoo eha náanunkoolut niñ ti caanak enca náamiit. Afaakallanoo meemak, áfaahinoo samat nii fa nkáhin fa keehintiitee ka.

XLVII “Amiikan a aña eemeya ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha amemanooliit, áhinut ho afaasapee meemak. XLVIII Pale amiikan a aña éemiit ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha, náahin heewune kati asapee, afaasapee caahinkij. An óo an aña nkawufane meemak afaañaakee meemak, an óo an aña nkañomane meemak afaahanjee hiñaaku.”

Kásuumaay tom pale píkatinool

XLIX Yéesu nene asok: “Inci kéyyookey écoopii seemak ti púlunta pa, íllafi sipince sucok. L Pale taakaataak pátise eyya inci iññanje hisayu, kúnuul unka ti inci taamanta epayut. LI Cukaacuc aluu nii kásuumaay inci íncoopii t’etaam? Haani, inci pusok aluu, pale píkatinool. LII Písik fíyooy, miin miti pakan isak éfimikatinool, pákahaaciil efikapook pákasupak, pákasupak efikapook pákahaaciil. LIII Efikakatinool, paapaa afaapook añaينو akampaani, akampaani afaapook paapaa ateyoo; iñña afaapook añaينو ámaacul, ámaacul afaapook iñña ateyoo; iñña afaapook añaينو aaloo, añaينو aaloo afaapook aasonoo aal.”

Kameye heeñanje pitaako

LIV Yéesu naasok lompo kayoj ka: “Nij nicukaa káatinu nkúfulii pa caanak ca incinow pa, innihaanj ti hisoku ‘éfeenupii’, apan nihitaako. LV Fo lompo incuke, nij eyam ésapiyoo ti kikee kaapii, innisok ‘éfisowi’, nihitaako. LVI Aluu ñicuf! Niyiniyini kameye heekaakaay pitaako nij nisincanaa patiila nij t’etaam. Weyme uwune niyinaat hicuku heeyem ha aluu ti kaaposool ti caanak ence, kati nímeysi heekaakaay ha pitaako?”

LVII “Fiyé, weyme uwune aluu fanj aluu nikiwantoo heenape ha? LVIII Nij akamooli ayenyuu hicoopu ti áhina kíiti, ti pitin pa hín kata nipiterjenool kati nísiyool, nij ekina tom afaacooopi ti sempe ti áhina kíiti ya, áhina kíiti ya naawufani pakati púwuulu pa, pakati púwuulu pa nkakuli. LIX Inci pusoki: Aátifulii ti ékuluma eyyuu awe peecooyut kaahit ka kikelan ka.”

XIII

Púwunko umuuyen nij ekina tom etek

I Ti oom caanak, pakan nkákey kakaman Yéesu fa Pilaat náahine kapumuk pakakee pakan pakati Kalilee, ta nkayeniye ta kaawaaseen kiti Pútuun. II Yéesu naañahanii: “Pakati Kalilee payenkuu, fo cukaacuc aluu nii poko kahaña kaamuuyen pakakee pakati Kalilee kamma nkamukee fiyuu? III Haani, inci pusok aluu, pale nij níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooj efiniket. IV Nij fotom pakan paka kaat ya nij pákahaaciil paka payenka ekumpaani ya eehaane ya eti Silowam neenowe ya teyii neemukalii, cukaacuc aluu nii kahaña kaamuuyen pakati Jerusalem? V Haani, inci pusok aluu, pale nij níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooj efiniket.”

VI Fiyé, Yéesu naasokii hiciantiitu eehe: “Akee áyiin ataake kaakit naasuk tenko sootoo. Naakaay hiñes papukal eteyyo ataakut. VII Naasok áhina ya ateyoo: ‘Sincan, sitiil síhaaciil unse nii inci kéyyoo hiñes papukal ti enuun eyye taakantoo. Fiit yo! Etaakut nafaa weyme efeesiino ti etaam eyye kenseñ?’ VIII Pale áhina ya naañahanoo: ‘Ahámpaatiin, túul yo etiiil eyye, inci pícikisool ti sipat eteyyo uwwas yo campanti, IX manti epuk nij ekina tom pulay mpoñ kapifiit yo.’”

Aal éehute éekuufanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

X Ti hinoom hiti kayeno hiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kakalañan ti ekee éluumuma. XI Intaako toko aal aña hisaalumant níhíhutane fo sitiil kaat niñ síhaaciil (18). Náañuho ayinantoo ésaalino fo acoonool ciit. XII Yéesu ta naacukoo ta náayonkaliyoo hátkinoo naasokoo: “Aal, aayihaa ti káakuuñu ka kitii.” XIII Naalemp sipeesoo teyoo, tokotoko aal a náasaalino apucoonool ciit, naayeno hímulu Pútuun pa.

XIV Pale, áhampaatiin a ati éluumuma ya, apucuk eehuu inseeñofo ti Yéesu kamma náakuufanee ti hinoom ha hiti kayeno ka. Naacoo hilim ha, naasok kayoñ ka: “Kunoom isak niñ hoonool kíñañee páhin tenko. Ooto níkey ti oom kunoom nípikuufanee, pale ti hinoom ha tom hiti kayeno ka.”

XV Ateeteyo naañahano: “Aluu nícfuf! Fo an óo an ti aluu, ákopinantoo híciinoo niñ ekina tom fáliyoo ti káahoonanuma apicoop yo kaalaanan ti hinoom ha hiti kayeno ka? XVI Fiye, aal aje ati miin ma miti Abraham, aña Seetaani neenakiye fo sitiil kaat niñ síhaaciil (18) púmpuluñ, fo añañutee kafakan ti káakuuñu enke ti hinoom ha hiti kayeno ka?” XVII Ta naasoke ta enke, keepookoo ka nkameeñ niñ ñusuu, pale kayoñ ka nkiyeno ti pásuuma kamma heenape ha henfakat ha púlooñ eeha Yéesu náahine ha.

Hícantiitu hiti ekoon sootoo

XVIII Púful toko, Yéesu naasok: “Cáwii ca citi Pútuun pa niñ weyme incinakoole? Niñ weyme inci fakufumool co? XIX Cicukaacuk nii ekoon sootoo eyya an naacoope naasuk yo ti kaakit ka kiteyoo. Néenántii fo éyenoonii enuun, pusuwa pa mpúwuun ti unaay eteyyo.”

XX Yéesu nene asok: “Niñ weyme inci fakufumool cáwii ca citi Pútuun pa? XXI Cicukaacuk nii leweño eyya aal naacoope naanakanool yo niñ efol eemeenje, fo hímaaf ha púlooñ híkuntii.”

Putum pa peekoke pa

XXII Yéesu ti pikaayu pa Jerusalem naasiioñ ti pisaatee pa niñ misaatee ma apiyeno kakalañan. XXIII Akee naacakanoo: “Ahámpaatiin, fo pakan caahínkilis lamma efikafakane?”

Yéesu naañahani: XXIV “Níhin kata nipinako ti putum pa peekoke pa kaatuko inci pusok aluu, pakan keemeenje efikanjes pinako étikayini. XXV Niñ ati ekumpaana ya ayitiyaa naapank putum pa, aluu tikitaañ, éfinicook kaawenken hunkut ha innisok: ‘Ahámpaatiin, pánkín unii,’ pale náañahani: ‘Inci míit peyme ínnifulii!’

XXVI “Fiye, éfinisokoo: ‘Unaa uyeniyaa hili niñ pálaani nantoonool, ayyeno kakalañan ti kílinj ka kutoonii.’ XXVII Pale afaasok aluu: ‘Inci míit peyme ínnifulii! Nílaañam aluu payenka ínnihin ka heenaput ha!’

XXVIII “Niñ nicukaa Abraham, Isaak, Jakob niñ piyaamakoola pa púlooñ ti cáwii ca citi Pútuun pa, éfinikooñ innifincal úñiñ aluu kamma inniwantee tikitaañ. XXIX Pakan éfikafulii pa caanak ca íncifulii pa niñ pa incinow pa, epees yaamay niñ epees yáali, kápikey hili ha henfakat ha hiti cáwii ca citi Pútuun pa. XXX Nisiitan, pakakee paka kéekelanii ka efikayeno hátkin, pakakee paka keeyem ka hátkin éfikakelanii.”

Pálafi empa Yéesu náalafiye pa Jerusalem

XXXI Ti oom caanak, pakakee Pufalisaay nkákey ti Yéesu nkasokoo: “Fúl le aapikaay lakeenaay kaatuko Helot Antipas álafiyuulafi himuku.”

XXXII Yéesu naañahani: “Nikaay canisok cipampaño ceekance encuu nii: 'Inci oopa ti hiyaanu kisaalumant, inkuuñan pakan paka kéekuufie ka fiyooy ninj kacom, hinoom ha hihaaciyenu ha inci fapa páhin pa putoom.' XXXIII Fan óo fan incuke fo inci muus pítanam fiyooy, kacom ninj tanta, kaatuko ayaamakoola ayinaatee himuku pikee ninj neetaat Jerusalem.

XXXIV “Oo Jerusalem, Jerusalem aluu keemukale ka piyaamakoola pa inninunkal payenka Pútuun pa mpúpoñii ka ti aluu, ñiyema puume innonkaam kati concenool epuuk aluu nantoonool samat nii fa eku-toon neconcenool fa mufuun eteyyo ti úpitu eteyyo. Pale nicoonut! XXXV Nísiitan, ekumpaam ya etaaluu efeekatanee, ee inci pusok aluu: Etinene nicukam fo hinak ta efinisok ta: 'Amúlee aña éekeyii ya ti caacaw ca citi Ateeteyo.’”

XIV

Ayín ati káakuuñu kiti hanaay éekuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

^I Ti hinoom hiti kayeno, Yéesu naanako ti ekumpaam eti akee ti ñihampaatiin Pufalisaay pa hili. Keeyeniye ka toko nkasincan teyoo. ^{II} Fiye, áyiin eetaake káakuuñu kiti hanaay sipees ninj woot naayeno hátikinoo. ^{III} Yéesu naacakan Pufalisaay pa ninj pikalanjani hilim ha heesiñjanees ha: “Cooneecoon fo kiteekit káakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka?” ^{IV} Pale kañahanutoo. Náalik áyiin a aña éekuufie ya náakuuñanoo, apipa, naasokoo ayet.

^V Fiye, naasokii: “Aluu ti aluu, ayme añiinoo ninj fotom híciinoo efihinow ti ésaapun átafulanii ho mpacas ti hinoom ha hiti kayeno ka?”

^{VI} Kayinaatoo kañahan teeho.

Esilanoolo ninj ewananoolo

^{VII} Púful toko, Yéesu naacuk kéeyonkaliyee ka hili ti kamamal kúkon ka kiti hátikin, naasokii hilim eehe: ^{VIII} “Ninj kayonkaluu pahaaño piti pinimo timpí yeno ti híkon ha hiti hátikin ti kafeyatan an ehanjuu nafa náayonkaliyee, ^{IX} ninj eehuu hitaakiyaa, aña éeyonkalii ya aluu púlooj, áfaakey ti awe, naasoki: 'Ufan híkon ha hitii áyiin a aje.' Fiye, ninj ñisuuwi aafakaay iyyeno ti híkon ha hiti puson. ^X Pale ninj kayonkaluu, yeno ti híkon ha hiti puson, ancuk ninj aña éeyonkaliyuu ya hili acukuu, naasoki: 'Awiyam, kéy yeno hátikin.' Fiye, áafanapiyanees hátikin kéeyonkaliyee ka púlooj. ^{XI} Kaatuko an óo an esilanooliye áfaawananiyee, an óo an eewananooliye afaasilanee.”

^{XII} Yéesu naasok eeyonkaloo ya: “Naayikaa kawaay ninj fotom káciim, timpí yónkalii pákawiyi, pakatuwi tom, miin ma mitii tom ninj ekina tom pikinooli tom keetaake ka. Náahinaa fo efi lombo kayonkali hili nkánukani. ^{XIII} Pale naayeniyaa kawufan hili henfakat yónkalii keeleke ka, kéehute ka, payenka nkanow ka ninj efank, kéefuume ka. ^{XIV} Etikayiniyi ho kañahan, pale Pútuun pa éfipinapiyani, mpiñahani ho ta keecoonoole ka nkakaakay ta élitoonii ti eket ya.”

Hícantitu hiti hili henfakat

^{XV} Ti hili eehuu, akee ti keeyeniye ka toko, ápisi eeha Yéesu naayeniye ha hisoku, naasokoo: “Pásuuma efiپیeno ti aña eekaakaay ya hili pati cáwii ca citi Pútuun pa!”

^{XVI} Yéesu naañahanoo niñ hícantiitu eehe: “Taakaataak akee áyiin eememanoole hili henfakat naayonkal hícump pakan. ^{XVII} Ta hili ha níhítuuniye ta naapoñ amiikan a ateyoo, ápíkaakupii niñ keeyonkalee ka hili nii: ‘Níkey, hiik ha hipayaa.’ ^{XVIII} Pale poko púlooj nkáyaañ kaluum kaaponket. Ayáañ a naasokoo: ‘Féefiye inci innoome kaakit, fo inci kaay hicuku etenko, sokoo aponketam.’ ^{XIX} Akee ya naasokoo: ‘Féefiye inci innoome kiciin ñaasuwan kiti piya, kikina inci iyyem fiye ti pikaayu hiyoopu, sokoo aponketam.’ ^{XX} Akee lombo naasokoo: ‘Féefiye inci insaye aal, ekina ewune étiyini ékey.’

^{XXI} “Amiikan a apuñoho, naakaman áhampaatiin a ateyoo eeha pakan paka nkásokiyoo ha. Fiye, ati ekumpaani ya, ta náasiye ho ta, náañiken, naasokoo: ‘Kaay mpacas ti kíliñ ka niñ ñítin ña ñíti saatee ya cóopii keeleke ka, kéehute ka, kéefuume ka niñ payenka nkanow ka niñ efank.’ ^{XXII} Amiikan a apipa ho íhinu, naasokoo: ‘Ahámpaatiin, eeha ansoke ha hihineehin pale fo fiye ekumpaani ya emeeñut.’ ^{XXIII} Ahámpaatiin a naasok amiikan a ateyoo: ‘Kaay ti mítin ma niñ kanaac kíkinku ka cóopiyii kápinakoonii, eeha efihiwun ha ekumpaani ya etoom neemeenj. ^{XXIV} Inci pusok aluu: Háati akee ti kéeyonkaliyee ka hínum, atasiikan ti hili ha henfakat ha hitoom.”

Páciite piyeno anapana

^{XXV} Fiye, kayoj kenfakat nkiiyeno pinapool niñ Yéesu. Náayesoonii lipe teyii, naasokii: ^{XXVI} “Niñ an ákeyyoo ti inci, ayinaat piyeno anapanayam taamanta álafiiitam pihaj faafoo niñ íñña a ateyoo, pihaj aaloo niñ epuukoo, pihaj ñúnuwoo niñ pakatuwoo niñ pakahoopoo, niñ lombo eloj ya eteyoo. ^{XXVII} Aña lombo eekantiit kuluwaa ya eteyoo, eeyem ya kúnuul ka kiteyoo, naanapanam, ayinaat piyeno anapanayam.

^{XXVIII} “Fo niñ akee ti aluu álafiyaa kulut ekumpaani eehaane, átayaañ ayeno apifin mañ emma naakaakaay káfulan manti míyini hipayu oom páhin? ^{XXIX} Niñ ekena tom afaatah yo átayini yo hipayu, pakan paka keekaakaay ka hicuku eteyoo nkalenkenoo, ^{XXX} nkasok: ‘Sincan, aña áyaañe kulut ekumpaani, ayinaat yo hipayu.’

^{XXXI} “Fo lombo incuke, niñ amansa ayeniya pikaayu hikam niñ akee amansa, fo átayaañ ayeno apisincan man niñ síwuli ñaasuwan (10,000) áfaayini kátaakoolan eeyem ya ti ékey niñ síwuli áwii (20,000)? ^{XXXII} Niñ ameya nii átayini, aña naaloñ náalaanje afaapoñ pakan kaluum púsuumool. ^{XXXIII} Ti páhinal pa poonool puu, an óo an ti aluu ayinaat piyeno anapanayam taamanta akatanut waahoo púlooj.

^{XXXIV} “Micempanu anapaanap, pale niñ múfulaa ti pasampe etemmo puume éfimiyyiniyee éñahanii ti pasampe? ^{XXXV} Minaput ti etaam ya, minaput lombo campanti, efimiwantee. An óo an eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan.”

XV

Hícantiitu ha hiti sáacii ya éecime ya

^I Hikee hinoom, hícump pisayoola kúncoo ninj pumuuyena nkálohii Yéesu káasiitanoo. ^{II} Pufalisaay pa ninj pikalanjana hilim ha heesiinane ha nkayeno káakumutool kapisok: “Ayíin anje nawanawan pumuuyena pa naali neyii.”

^{III} Fiye, Yéesu naasokii hécantiitu eehe: ^{IV} “Ninj akee ti aluu ataakaa sísaacii keme, yoonool néecim, fo atakat áwii epaakiil ninj kaat ninj sipaakiil sa (99) ti káahoonanuma, apikaay hiñes yoonool ya éecime ya fo álanjanii yo? ^V Ninj álanjaniiyo yo, ninj pásuuma áfaakantoonii yo ^{VI} naayet t’enuuf. Púful toko naayonkal pákawiiyo ninj pikinooloo nantoonool naasokii: ‘Níkey, ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllanjanii sáacii ya etoom yoonool ya éecime ya.’ ^{VII} Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, pásuuma efiyeno ti keeyem ka alacana ninj amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo, pihan áwii epaakiil ninj kaat ninj pakapaakiil paka keecoonoole ka kasoolahut kayesan eloñ ya eteyii.”

Hícantiitu hiti koofali éecime

^{VIII} Yéesu naapenan hisoku: “Moonool muu, ninj aal ataakaa sikoofali ñaasuwan, yoonool néecim, fo atacañan lampi, naaneñ ekumpaan ya ñaanes yo ninj kunuu fo alajan yo? ^{IX} Ninj alañanaa yo áfaayonkalii pákawiiyo ninj pikinooloo nantoonool naasokii: ‘Ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllanjanii koofali ya etoom éecime ya.’ ^X Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, ninj amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo, pásuuma efiyeno ti pumaleekoo pa piti Pútuun pa.”

Hícantiitu ha hiti añii ya éecime ya

^{XI} Yéesu nene asok: “Taakaataak áyiin eetaake epuuk pákasupak. ^{XII} Kahiineen ka nkusok faafoo: ‘Paapaa, ufanam putumam ti hisaanumate ha eeha inci íññañe ha hitaaku nampi ketaa.’ Fiye, paapaa ya náapaacinoool hitaaku ha hiteyoo epuukoo. ^{XIII} Fiyiit kahiineen ka naanooman putum pa piteyoo púloñ naakaay ti mah méelaañe. Náapucalool po mañ ma miteyoo ti eloñ eenaput. ^{XIV} Apipa káapucalool aña naataake ya púloñ, épankul enfakat néenakoonii ti mah ma púloñ, náayaañ palek. ^{XV} Naakaay hiñes páhin, akee áyiin ati oom mah naacoopoo, naapoñoo káakuuman pícalukun ti etaam ya eteyoo. ^{XVI} Náalafi kaasiitan fañoo ninj paliyal empa pícalukun pa mpiyeniye pa hili pale an awunutoo waah.

^{XVII} “Fiye, ápuñhoonii ti kunuuwo, naasokoolo: ‘Píhina kayema puume pakati paapaa atoom payenka nkali fo nkatowan, inci íyyemi le ti eket ninj peep. ^{XVIII} Ooto, inci fañoho pati paapaa atoom nkaasokoo: ‘Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana ninj ti awe. ^{XIX} Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini, cokam samat nii akee ti píhina pa pakatii.”

^{XX} “Púful toko, añii ya naalito, naañoho pati faafoo. Mpálempaliyoo, faafoo naañantanoo nketoo teyoo ti hikaw meemak. Naatey api-paakoolanoo naañoonoo, naasumpooloo. ^{XXI} Añii ya naasokoo: ‘Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana ninj ti awe. Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini.’ ^{XXII} Pale faafoo naasok pimiikan pa pakateyoo: ‘Nihiliikan! Nícoopii hísool ha heehañe ha pawalle ínnisooloo ho, inniñaamoo ekop ti hisiiik, inniwasoo pisamata. ^{XXIII} Innícoopii cíciin ca ceehañe ca pafom nipumuk upuliyaa nuuhaañiyaa. ^{XXIV} Kamma añiinam

añe naakete, náañohoonii ti elon; náacim, naalananee.' Nkáyaañ pahaaño.

XXV "Ta eehe nihitaakiye ta añiinoo áhampaatiin a náalonjii ti kaakit. Ti éñohooniyoo ápulohanii ekumpaan ya náasi páyifal niñ pakiiyal.

XXVI Naayonkal akee ti pimiikan pa, naacakanoo: 'Weyme utaakiye le?'

XXVII Amiiikan a naañahanoo: 'Atuwi áñohoonii, paapaa atii naamuk cíiin ca ceehañe ca pafom kamma náañohoonii kásuumaayoo.'

XXVIII "Fiye, añii ya áhampaatiin a hiiñoo nihili, naapook pinako ti ekumpaan ya. Paapaa ateyoo náafulii, naamaaneenakoo apinako ti ekumpaan ya. **XXIX** Pale naasok paapaa ateyoo: 'Sítan! Sitiil ense púlooj inci yemuu ti páhin péelaacinut hilimi. Pale háati cifil aataapala wunam péhaaño niñ pákawiyam. **XXX** Pale añiini añe, ápuñohoonii, akina aña éepucaloole ya hitaaku ha hitii ti púmaacul keenaput, ammukoo cíiin ca ceehañe ca pafom!'

XXXI "Paapaa ateyoo naasokoo: 'Añiinam, hinak óo hinak awe oopa le niñ inci, waah óo waah utoom, utii. **XXXII** Pale atuwi añe aketaaket, náañohoonii ti elon; náacim, naalananee. Ekina ewune uñañaa pahaaño niñ hitaaku pásuuma.'"

XVI

Hícantiitu ha hiti áhina ya eesuusa ya

I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Ayíin usaanum ataake áhina eeyeniye ati hikaw ha hiti páhin pa piteyoo. Pakan nkákey kapisok usaanum a nii áhina ya ateyoo, pahaaño niñ hisaanumate ha hitayoo naayaake. **II** Naayonkaloo naasokoo: 'Eeheyeme inci ínsi nkákup kiti? Finam waah wa wéenakoonii wa niñ wéefule wa, kaatuko áatineeyini piyeno ati hikaw ha hiti páhin pa putoom.'

III "Áhina ya naasokoolo: 'Páawoo áhampaatiin a atoom áfaafulanam ti páhin pa putoom, puume inci iññañe ihinu? Taakut sempe siti piya, suuwaasuu lombo kaalumatool. **IV** Méyimeyi fa inci nkaakaay ihinu, ancuk niñ inci púulaa páhin pa putoom pakan paka nkawanam lateyii.'

V "Naayonkal oonool oonool ti keetaake ka nikopu ti áhampaatiin a ateyoo. Naacakan áyaañ a: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?'

VI Naañahanoo: 'Kilampasaan keme kiti lúuliin.' Áhina ya naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno mpacas nkiic áwii ésupak niñ ñaasuwan (50).'

VII "Apipa, naacakan akee: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' Naañahanoo: 'Sipootak keme siti uli.' Naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno nkiic áwii epaakiil (80).' Fiye, náahin fo ti an óo an eeyekane áhampaatiin a ateyoo nikopu.

VIII "Púful toko, áhampaatiin a náamul áhina ya eecoonoolut a kamma náahine ho niñ pasuuse. Kaatuko payenka nkanapan ka énimaañ ya eti púlunta empe kahaña pasuuse pakati ecaañ ya eti Pútuun pa ti waah ewwa nkáhin wa ti pututayii." **IX** Yéesu nene asokii: "Inci pusok aluu: Hisaanumate ha hitaalu hiti púlunta empe, nicoop ho kati nitaak pákawi, ancuk niñ hipayaa, innisayanee ti úyenuma wa uti eket maamaa.

X "An eehintiye niñ waah wenkilis afaahintiyee lombo niñ waah wenfakat, an eecoonoolut niñ waah wenkilis, ataconool niñ waah

wenfakat. ^{XI} Niŋ nicoonoolut niŋ hisaanumate ha hiti púlunta empe, ayme afaañoman aluu hisaanumate ha hiti pánipani ya? ^{XII} Niŋ nicoonoolut niŋ hisaanumate hiti an, ayme afaawufan aluu hisaanumate ha hitaalu? ^{XIII} Amiikan oonool ayinaat páhin ti ñhampaatiin pákasupak. Afaanat oonool a náalafi akee ya, niŋ ekina tom áfaalafi oonool a naapook akee ya. Niyinaat kaalehanool káyanan Pútuun niŋ pálaŋi mañ.”

^{XIV} Ta Pufalisaay pa nkásiye ta enke púlooj nkalenken Yéesu kamma nkálafiye mañ. ^{XV} Yéesu naasokii: “Aluu inniyisanyisan pucoonool pa pitaaluu ti ñlkin pakan paka, pale Pútuun pa pímeyimeyi heeyem ha ti saan aluu. Kaatuko eeha pakan paka nkacoke ha nii hihaja hitaaku nafaa, Pútuun pa pinataanat ho.”

Hilim ha heesiŋanee ha niŋ cáwii ca citi Pútuun pa

^{XVI} Yéesu nene asok: “Kilim ka kiti Móyiis niŋ kiti piyaamakoola pa kisiŋanee-siŋan fo ti caanak ca citi Saŋ-Patis. Písik ti oom caanak ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa neeyeniye ti káatuunan. Fiye, an óo an oopa ti íhinu kata kati anako. ^{XVII} Alacana niŋ t’etaam efikahan pacas épucaloolo cilim ca ceehaje ca káafomaati ti hilim ha heesiŋanee ha hiti Móyiis.

^{XVIII} “Áyiin óo áyiin éefulane aaloo naasa akee aal, ti kaamuuyen naayem, aŋa lombo eesaye aal aŋa áyiinoo náafulane ti pinimo, ti kaamuuyen naayem.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a niŋ Lasaar

^{XIX} Fiye, Yéesu naasok Pufalisaay pa hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin, nawaso wañ weewalla núuciiti hinoom. Hinak óo hinak la teyoo pahaño, naayeno ti eloj enape. ^{XX} Intaak lombo áyiin eelege, caacawoo Lasaar, aŋa nahinto hátikin putum ekumpan ya eteyoo, eniinoo púlooj kaameen musontuwaay. ^{XXI} Náalafi kahesal aŋa nánowalii ya ti púus pa piti usaanum a apili, piyen pa conko mpíkey mpiyeno kaaneewan musontuwaay ma míteyoo.

^{XXII} “Eeleke ya naaket, pumaleekoo pa mpicoopoo mpiyenanoo pukol Abraham. Usaanum a lombo, naaket naahokee. ^{XXIII} Pati keekete ka naayeno ti kúnuul kenfakat, ápihaafin naanantan pállaanje Abraham, Lasaar naayeno pukoloo. ^{XXIV} Naaceek apusok: ‘Paapaa Abraham, inci ti ñiseeña ñenfakat iyyem le ti uleew ewwe. Keti ti inci ti hikaw, mpoñ Lasaar ápikaapuucii pikelan hisiiikoo ti man, apumonanam híleeluufam.’ ^{XXV} Pale Abraham naañahanoo: ‘Añiinam, náwuno nii aayenaayeno ti eloj éesuume, tempo Lasaar naayeno ti kúnuul. Fiye, Lasaar oopa le, ti kaapuñanoolee, awe oopa ti ñiseeña. ^{XXVI} Apan niŋ fúlaa toko, kaayeen kenfakat unka ti pututa unaa, eeha efhiwun ha kélafiye éfulii petoonii kápifiitanii lupuu ti aluu étikayini, fo lombo incuke ti kélafiye éfulii lupuu ti aluu nkáfiitanii petoonii.’

^{XXVII} “Usaanum a naasokoo: ‘Paapaa Abraham, ooto inci luumuu, poñ Lasaar pati ekumpan ya eti paapaa atoom, ^{XXVIII} kaatuko inci taakaataak po pakatu isak.’ Akaay, apicaakamanii heeyem ha pe, poko lombo timpi kákey peti kúnuul enke.’ ^{XXIX} Abraham naañahanoo: ‘Pakatuwi kataakaataak pakiical pa piti Móyiis niŋ piti piyaamakoola pa, kásiitan po.’ ^{XXX} Usaanum a naasokoo: ‘Paapaa Abraham, eehuu hifomut, pale niŋ an áfuliyoo ti keekete ka naakaay teyii, éfikawunko umuuyen wa

uteyii.' ^{XXXI} Abraham naasokoo: 'Nin kásiitanut Móyiis nin piyaamakoola pa, háati an náañohonii pati keekete ka, étikayinanoo.'"

XVII

Kaamuuyen nin kaaponket

^I Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Fan óo fan incuke, efitaaak waah weekaakaay kanakan an ti kaamuuyen, pale kúnuul efikiyeno ti aña éfuunapíi ya teyoo. ^{II} Fisaka apicenkee ti ekun énankiin enfakat naawantee ti musuu le nin afaanakan akee ti kenkilis ka payenke ti kaamuuyen. ^{III} Nisiinjo púsooni!"

"Nin atii ya amuuyenaa, watanoo, nin awatanooliyaa mponketoo. ^{IV} Nin amuuyenaa ti awe ñiyema isak nin ñésupak ti hinoom ha hoonool ha, náañohonii ti awe ñiyema isak nin ñésupak kaalum kaaponket, aañajoo kaaponket."

^V Pupoñapoñ pa nkasok Ateeteyo: "Penan unii káyinan." ^{VI} Ateeteyo naañahanii: "Nin nitaakaa káyinan keefomut nii ekoon sootoo, nýinyini hisoku enuun eyyuu: 'Lúpinoolo nkaasiinjanoolo ti musuu,' éfeehin eeha innisoke ha."

^{VII} "Usokaa akee ti aluu ataake amiikan ayaya nin fotom afaasa púlukuleen pa piteyoo. Mpáyetaliyoo ti kaakit, fo aafasokoo: 'Hiliikan kény eno aapili?' ^{VIII} Haani, aafasokoo: 'Kéy yikam waah ewwa inci fali káciim, naapayaa hiik, immemanoolo uwwufanam pili illaan, nin inci payaa, awe conko, illi illaan.' ^{IX} Fo aafasok amiikan a apalaka kamma náahine eeha ansokoo ha áhin? ^X Fo lompo incuke ti aluu, nin níhinaa waah ewwa nkasoke wa aluu níhin, nisok: 'Unii pimiikan kenseñ, páhin pa putoonii lamma núuhine.'"

Káakuuñan pakan ñaasuwan pakati kanuk

^{XI} Yéesu ti pikaayu Jerusalem, naanap ti pututa mah ma miti Samali nin Kalilee. ^{XII} Akina ti pinako ti cikee cisaatee, pakan ñaasuwan keekuulut kamma kanuk nkákey kapipaakoolanoo. Nkasiinjo kápilaanjo ^{XIII} nkaceekoo nin uwiiluyii: "Yéesu, Ahámpaatiin, keti hikaw ti unii!" ^{XIV} Yéesu apicukii, naasokii: "Nikaay cániyisanoolo pati puwaaseena pa pakati Pútuun pa." Poko ti pítin pa nkakuulanee.

^{XV} Akee ti poko, ápipanum nii ákuuñaneekuñan, náañohonii ti wootoo, naayeno hímulu Pútuun pa nin kaawiiluyoo. ^{XVI} Naanow ti woot Yéesu, puhoonuyoo t'etaam, naasokoo apalaka. Antunj ati Samali. ^{XVII} Yéesu naacakan: "Fo ñaasuwan ya púloonj tom ekuulane? Isak ya nin pakapaakiil paka peyme nkayem? ^{XVIII} Háati akee ti poko ayinaat éñohonii ápumul Pútuun pa fo nin neetaat ati Samali ya añe, eeneetaat a ati Israyel?" ^{XIX} Naasokoo: "Lito, kaay, káyinan ka kitií kúkuuñanuu."

Ekéy ya eti cáwii ca citi Pútuun pa

^{XX} Hikee hinoom, pakakee Pufalísaay nkacakan Yéesu: "Teyme cáwii ca citi Pútuun pa éfícikey?" Yéesu naañahanii: "Cáwii ca citi Pútuun pa éfícikey samat nii waah ewwa nuucukee. ^{XXI} An atasok: 'Nisincan! Eheh co!' nin fotom 'Ahaa co!' kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa unca ti aluu."

^{XXII} Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Caanak unca ti ékey, éfinilafi fanfanj hicuku hinoom hoonool ti kunoom ka kiti inci, Añii An, pale etinicuk ho. ^{XXIII} Pakan efikasok aluu: 'Nisincan! Eheeyoo le!' nin

ekina tom: 'Ahaayoo pa!' Pale timpi nikaay, timpi ninapanii. ^{XXIV} Samat nii pamaliñoolal etiiil fa mpicaañan fa patiila púloon písik ti púcook fo ti pikelan, fo lompo pakan paka nkakaakaay hicuku inci, Añii An, ti hinoom ha eeha fáñoohonii ha. ^{XXV} Pale fo inci yáañ yeno ti kúnuul kenfakat, mpooke ti ekaay eyee.

^{XXVI} "Samat nii fa intaakiye fa ti caanak ca citi Nowe,* fo lompo nkaakaay pitaako ti kunoom ka kiti inci, Añii An. ^{XXVII} Pakan paka nkayeno hili, pálaani, esa niñ pinimo fo ti hinoom eeha Nowe náayuukiye ha ti piteen pa penfakat pa. Fiye, etiiil ya néenupii man menfakat fo mumukalii púloon cew. ^{XXVIII} Fo lompo incuke ti kunoom ka kiti Lot:* Pakan paka nkayeno hili niñ pálaani, hinoom niñ kaanooman, pusuk niñ kulut. ^{XXIX} Pale hinoom eeha Lot náafule ha Sotom, seemak niñ kíceek ínsifulii patiila, insimukalii púloon cew.

^{XXX} "Fo lompo facuk ti hinoom eeha inci, Añii An, nkaakaay ha éyisanoolo. ^{XXXI} Ti oom hinoom aja eeyem patiila ti kankalañ ekumpan ya eteyoo naataak waahoo páhantuwa, añañut éwanoonii apicoop wo. Fo lompo incuke aja eekaaye piya, añañut éñoohonii pati ekumpan ya eteyoo. ^{XXXII} Ninawuno heetaakiye ha Lot aaloo!* ^{XXXIII} Aña éelafiye kafakan eloj ya eteyoo, áfaapuul teyyo, aja éepuule ti eloj ya eteyoo afaafakan yo. ^{XXXIV} Inci pusok aluu: Oom hánant pakan pákasupak efikahinto nantoonool, oonool áfaaseepinee akee ya naakatee toko. ^{XXXV} Pakaal pákasupak efikayeno pútuum ti ésiken yoonool, oonool áfaaseepinee, akee ya naakatee toko." [^{XXXVI}]

^{XXXVII} Pinapana pa pakateyoo nkacakanoo: "Ahámpaatiin, peyme eehuu nihikaakaay pitaako?" Naañahanii: "La ehunuj neeyem, toko piketul pa mpuconcool."

XVIII

Hícantiiitu piñiino ti kaluum

^I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo hícantiiitu eehe ápiyisanii nii kañañaa kaluum tan óo tan timpi káwusen. ^{II} Naasokii: "Taakaataak ti ekee saatee áyiin áhina kíiti eefeyut Pútuun apaaliit an. ^{III} Ti saatee eyyuu lompo, intaako eyaañat aja áyiinoo eekete, apinakaay pateyoo kati afiitoo kilim ti pututayoo niñ akamooloo.

^{IV} "Fo ta infiiye innapook, pale ti pikelan naasokoolo: 'Háati inci feyut Pútuun niñ ekina tom paaliit an ^V pale, páawoo aal aje oopa ti ihampuyam meemak, inci fasiñiyoo. Niñ inci hínut fo átayekuno ékey hinak óo hinak kayokanam."

^{VI} Fiye, Ateeteyo nene asok: "Nisiitan áhina kíiti ya eenaput a anju eeha naasoke ha. ^{VII} Fo Pútuun pa efiukuut ti pisiño pakan paka payenka mpimamale ka, keeyem ka ti kaayonkal etempo hánant hanakan kati piyankananii? ^{VIII} Inci pusok ho aluu, efiipsiñiyii mpacas. Pale inci, Añii An, niñ inci ñóhooniyoo fo éfitookii t'etaam keetaake káyanan?"

Hícantiiitu ha hiti Afalisaay niñ asayoola kúncoo

^{IX} Fiye, intaako toko keecokooliye nii keecoonoole, nkátinan ti pakakee paka. Tempo, Yéesu naasokii hícantiiitu eehe: ^X "Taakaataak pakan

* XVII:XXVI 17:26 Púcook 6-9 * XVII:XXVIII 17:28 Púcook 18:16-19:29 * XVII:XXXII 17:32 Púcook 19:26

pákasupak keekaaye ti ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa kaluum: akee ya Afalisaay, akee ya asayoola kúncoo. ^{XI} Afalisaay a naasiinjo citeeteyoo naalum: 'Inci sokuu apalaka Pútuun kamma inci incukut nii pakakee paka, keeyem ka pilipa, keecoonoolut, pihaañiya niñ pakaal niñ fotom samat nii asayoola kúncoo ya aje. ^{XII} Insunjuñ kunoom kúsupak ti lóokuj ya, uwwufani himpaac ha heewase ha ñaasuwan ti waah óo waah púlooj ewwa inci intaake tewwo cooy.'

^{XIII} "Pale asayoola kúncoo ya naasiinjo pílaañ, álafiiit fala káahaafin, pale náasitan, naasok: 'Pútuun, taak paket hikaw t'inci, amuuyena ya.'"

^{XIV} Yéesu naasokii: "Inci pusok aluu, áyiin a anjuu, ta naayeniye ta piyetu, akina Pútuun pa mpucoke nii eecoonoole pale Afalisaay a tom. Kaatuko an óo an éemakiyanooliye áfaawiiniane, an óo an éewiiniyanooliye áfaamakiyanee."

Yéesu niñ epuuk ya

^{XV} Fiye, pakan nkácoopii epuuk ti Yéesu kati álikii. Pinapana pa pakateyoo kapucuk eehuu nkafet teyii. ^{XVI} Pale Yéesu naayonkal epuuk ya naasok: "Nikat epuuk ya kápikey ti inci, timpi nikitii. Kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa ti payenka keecuke ka nii payenkuu inciyem. ^{XVII} Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eesayanut cáwii ca citi Pútuun pa samat nii añii, atanako tenco."

Ayiin usaanum niñ eloj ya eepayantoo ya

^{XVIII} Ati hikaw ati Pusuwif naacakan Yéesu: "Ahámpaatiin eenape yuu, puume inci iññañe ihnu pitaak eloj ya eepayantoo ya?"

^{XIX} Yéesu naañahanoo: "Weyme uwune ayyonkalam eenape? Taakut an eenape fo Pútuun pa lamma. ^{XX} Fo áamiit hilim ha heesiinjanee ha? 'Timpi haaño niñ aal ati an, timpi coonool aapumuk an, timpi líp, timpi caam aapinook an, túul paapaa atii niñ iññaaa atii.'"

^{XXI} Naañahan Yéesu: "Eehuu púlooj inci immanke kápiliñ maañiyaayam." ^{XXII} Ta Yéesu náasiye ta eehe, naasokoo: "Waah woonool uwwa toko ewwa ánhinut: Nooman hitaaku ha hitii púlooj uwwufan mañ ma keeleke ka, aafataak hisaanumate alacana, náafulaa toko ínkey innapanam."

^{XXIII} Pale áyiin a ta náasiye ta eehe inciitiyoo meemak, kamma naataake fo muus. ^{XXIV} Yéesu apisincanoo, naasok: "Ciiticiiti kusaanum ka kapinako ti cáwii ca citi Pútuun pa! ^{XXV} Fo ñonkomoo éfeeyini pinako ti káfuun saakilañ? Haani! Pale pinako pa piti usaanum ti cáwii ca citi Pútuun pa efiipihañ páciite." ^{XXVI} Keeyeniyo ka káasiitan, nkacakan: "Fiye, ayme áfaayiniyee kafakan?" ^{XXVII} Yéesu naañahanii: "Waah wa weeheeke wa an, uheekut Pútuun pa."

^{XXVIII} Piyeer naasok Yéesu: "Sincan, unii ukatanaakatan waah wa utoonii púlooj nuunapani." ^{XXIX} Yéesu naañahanii: "Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eekatane enuuf, aal, pakatu niñ ñúnu, pupuka, epuuk kamma cáwii ca citi Pútuun pa, ^{XXX} afaahañ hitaaku meemak ti caanak ca citi fiyooy, niñ ti púlunta pa peeyem pa ti ékey, eloj eepayantoo."

Káakup Yéesu káhaaciyenu kiti eket ya niñ pilito pa pitoyoo

^{XXXI} Púful toko, Yéesu naacooop pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka ti kaapii, naasokii: "Nisiitan, unaa unka ti

pisilo Jerusalem, waah wa púlooj ewwa piyaamakoola pa nkakiice wa kiti inci, Añii An, efuutaako. ^{XXXII} Efikawufanam keeneetaat ka Pusuwif. Efikapalahoolam nkalenkenam, nkakallanam, nkafaacal t'inci. ^{XXXIII} Efikasapam niñ kisawut, nkamukam. Ti hinoom ha híhaaciyenu ha éfilitoonii ti eket ya."

^{XXXIV} Pupoñapoñ pa kásiit eeha naayemii ti hisoku. Putum hilim ha nihiyolee teyii, kámiit eeha Yéesu náalafiyii hisoku.

Káakuuñan káafuumaafuum pukol Yeliko

^{XXXV} Yéesu ta naalohane ta Yeliko, káafuumaafuum nkiyeno ti kanaac pítin pa, kipiyeo kaaluumatool. ^{XXXVI} Kípisi kayoj ka ti himuusu, nkcakanii heetaakiye. ^{XXXVII} Nkasokoo: "Yéesu ati Naasalet ayem ti himuusu." ^{XXXVIII} Ta káafuumaafuum ka nkísiye ta eehe nkíceekii niñ kaawiilu etenko: "Yéesu añii ya ati Dawid, taak paket hikaw ti inci!" ^{XXXIX} Keeyeniye ka hátikin nkafet teyoo nkasokoo afatan, pale naahañ toko náaceekii: "Añii ya ati Dawid taak paket hikaw ti inci!"

^{XL} Yéesu naasiño naasokii: "Nícoopiyamoo." Ta náalohaniyoo ta, Yéesu naacakanoo: ^{XLI} "Weyme állafiye inci píhini?" Naasokoo: "Ateeteyo, hínam pinee cuk." ^{XLII} Yéesu naasokoo: "Ñoho ti hicuku, káyinan ka kitii kúkuuñanuu." ^{XLIII} Tokotoko ñikinoo íññipankino, naanapan Yéesu, naayeno hímulu Pútuun pa. Kayoj ka púlooj kipicuk eehuu lompo, nkiyeno hímulu Pútuun pa.

XIX

Yéesu niñ Sakaay

^I Púful toko, Yéesu naanako ti saatee ya eti Yeliko. Apiyeno himuusu saatee ya, ^{II} intaako toko áyiin aja nkasok Sakaay, akee ti ñíhampaatiin písaayoola kúncoo ya, naayeno usaanum. ^{III} Náalafi hicuku ayme ayem Yéesu, pale patameyoo mpiwun ayinaat kamma kayoj ka. ^{IV} Fiye, naatey hátikin pa Yéesu naañañe pa himuusu, naasilo ti enuun kati acukoo.

^V Yéesu ápucolii toko náahaafin naasokoo: "Sakaay, wánoonii mpacas, kaatuko fiyooy, fo inci wanan pati awe." ^{VI} Sakaay náawanoonii mpacas, naawanan Yéesu niñ pásuuma.

^{VII} Pakan paka púlooj kapucuk eehuu nkáyaañ káakumutool kapisok: "Pati amuyena naakaaye apiwanan." ^{VIII} Pale Sakaay naasiño, naasok Ateeteyo: "Sincan, Ahámpaatiin! Inci fawufan kancañ hisaanumate ha hitoom keeleke ka, an óo an aja ammeya nii inci lípoolip, fañahanoo fo ñapaakiil aja inci incoope ya teyoo."

^{IX} Yéesu naasokoo: "Fíyooy kafakan ka kúcoliyoo ti ekumpaam eyye, kamma aja lompo naayem ati miin ma miti Abraham. ^X Kaatuko inci, Añii An, kéyookey hiñes niñ kafakan keelinciyé ka."

Hícantiitu hiti sisanoo ñaasuwan

^{XI} Yéesu fa naalohane fa Jerusalem, pakan paka incukii nii etikamp Pútuun pa efpisiñan cáwii etempo. Ekina ewune, poko ti kásiitanoo ka, Yéesu naapenanií hícantiitu eehé. ^{XII} Naasokii: "Taakaataak áyiin eemaka eeyeniye pikaayu ti mah méelaañe, pa naakaakaayee hicoku amansa ya ati mah ma miteyoo, niñ apayaa náañohoonii. ^{XIII} Akáayum, náayonkalii ñaasuwan ti pimiikan pa pakateyoo naawufan an óo an sanoo yoonool

naasokii: 'Niyesanool nempo fo ta inci fáñoohonii.' ^{XIV} Pale, pakan paka pakati saatee ya kanatoonat, nkapoñ pusonoo pakan kapica kasok nii: 'Unii úlafiiit áyiin a anje apiyeno amansa ya atoonii.'

^{XV} "Pale toko fiyaaw, náayenoonii amansa ya, nááñoohonii ti mah ma miteyoo. Naayonkal pimiikan pa payenka naawufane ka pisanoo kati ámeyi puume nkataakale. ^{XVI} Ayáañ a náakey naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo ñaasuwan.' ^{XVII} Amansa ya naasokoo: 'Napaanap, amiikan eenape! Páawoo aacoonoolaa-coonool niñ waah wa wenkilis ewwe, inci fáhini ati hikaw ati sisaatee ñaasuwan.' ^{XVIII} Asúpiyenu ya náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo isak.' ^{XIX} Amansa ya naasokoo: 'Awe lompo inci fáhini ati hikaw ati sisaatee isak.'

^{XX} "Akee amiikan náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, ehe sanoo ya eyya awwufanaam ya, inci túkaatuk yo ti cifaal immank yo. ^{XXI} Inci feyuufe, kamma ayyem áyiin eefete. Ansasa waah ewwa ayyenanut, immaañ waah ewwa ansukut.' ^{XXII} Amansa ya naañahanoo: 'Ti pákupali inci nkaakaay íhinuyi kúiti, awe amiikan a eenaput a! Aámeyimeyi nii inci áyiin eefete, insasa waah ewwa inci iyyenanut, immaañ waah ewwa inci insukut. ^{XXIII} Weyme uwune aanakanut sanoo ya etoom ti émankuma mañ eeha efihiwun ha niñ inci ñóhooniyoo íntookii yo neepukoole?'

^{XXIV} "Fiye, naasok keeyeniye ka toko: 'Nisa sanoo ya eteyoo niwufan yo anja eetaake ya sisanoo ñaasuwan.' ^{XXV} Nkasokoo: 'Ahámpaatiin, anju apayaapa hitaaku sisanoo ñaasuwan!' ^{XXVI} Naañahanii: 'Inci pusok aluu: An óo an eetaake, afaapenane, pale an óo an eetaakut, háati caahinkilis ya eyya naataake ya efesayee teyoo. ^{XXVII} Pale pikamolam keesoke ka kálafiit inci kati yeno amansa ya ateyii, nikaay nípicopiyyi le hátikinam innimukii.'"

Pinako pa piti Yéesu Jerusalem

^{XXVIII} Yéesu ta naapaye ta hisoku eehuu, naanow kayoñ ka hátikin, apiyeno pisilo Jerusalem. ^{XXIX} Ta nkalohane ta Petifake niñ Petani, la nkasok la "cítintij ca citi Olif", naapoñ pákasupak ti pinapana pa pakateyoo, ^{XXX} naasokii: "Nikaay ti cisaatee ca ceeyem ca hátikin aluu, niñ ninakiyaa tenco efinitook nkacenske toko cífaliñ enca an ataapala alapo tenco, níkopinií co, innicoopiyam co. ^{XXXI} Niñ an acakanaa aluu: 'Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?' Inniñahanoo: 'Ateeteyo asoolahe co.'"

^{XXXII} Keeponnee ka nkakaay incakatook samat nii fa Yéesu naasokii fa. ^{XXXIII} Kapiyeno kákopin cífaliñ ca, pakateete co nkacakanii: "Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?" ^{XXXIV} Nkañahanii: "Ateeteyo asoolahe co." ^{XXXV} Nkácoopii co Yéesu, nkalemp kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti cífaliñ ca, nkalapanoo tenco. ^{XXXVI} Akina ti pikaayu pa, pakan paka nkatanaloo kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti pítin pa.

^{XXXVII} Apilohan Jerusalem, ti pítin pa piti eliiñoon ya eti cítintij ca citi Olif, kayoñ ka púloñ kiti pinapana pa pakateyoo nkimeen niñ pásuuma, nkíyaañ kaanimpan Pútuun pa niñ kilim keeceeke kamma nkacuke waah weecukantee. ^{XXXVIII} Nkasok:

"Pútuun pa pinapiyan amansa ya éekeyii ya ti caacaw etempo! Kásuumaay kíyeno alacana, núumulaa Pútuun pa piti patiila.✠"

XXXIX Pakakee Pufalisaay pa keeyeniye ka ti kayoŋ ka nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, fet ti pinapana pa pakatii kapifatan!” XL Yéesu naaňahanii: “Inci pusok aluu, niŋ kafatanaa, pinankiin pa éfipiceekii!”

XLI Yéesu apihanŋ naalohane Jerusalem, naacuk saatee ya, naakoŋ kiteeteyyo. XLII Naasok: “Niŋ awe lombo Jerusalem aameya ti hinoom eehe waah ewwa éfuucoopiya kásuumaay ka! Pale fiye eehuu hiyoleeyol ti ñikini. XLIII Hileeŋi kamma ámmiit, kaatuko caanak unca ti ékey ta pikamooli éfikakiiti púloŋ, nkákinkooli, nkakincooli ti upii wa púloŋ. XLIV Efikatuncalooli niŋ epuuki; etikakat sínankiin súsupak seenaŋanooliye, kamma ankiiwut ta Pútuun pa mpíkeyii ta kafakani.”

Yéesu la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLV Ta Yéesu naacole ta Jerusalem, naanako ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náyaaña hiyaanu punoomana pa. XLVI Naasokii: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa nii: ‘Ekumpaan ya etoom ekumpaan éluumuma,’[☆] pale aluu inniyesan yo ‘éyolowuma pílipa’[☆].”

XLVII Naayeno kakalaŋan hinak óo hinak ti ekumpaan ya enfakat ya. Ñihampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ pakakee ñihampaatiin ti pakan paka, nkilafiyoŋ himuku. XLVIII Pale, kámiit fa nkakaakaay íhinu, kamma pakan paka púloŋ nkayemoo ti káasiitan meemak.

XX

Kacakan ka kiti kayine ka kiti Yéesu

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa niŋ káatuunanii ekoŋan ya éesuume ya. Ñihampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ pakakee ñihampaatiin nkácolii. II Nkasokoo: “Sok unii ti enkeyme kayine ayyem ti íhinu enkuu, ayme awwufanuŋ kayine enkuu?”

III Yéesu naaňahanii: “Inci lombo taakaataak kacakan. Nisokam: IV Ayme apoňii Saŋ-Patis pátise, Pútuun pa fo pakan paka?”

V Nkayeno piteŋenool, nkasokoolo: “Niŋ unaa usokaa Pútuun pa púpoňiyoo, afaasok unaa: ‘Weyme uwune níyananutoo?’ VI Pale nuusokaa pakan paka kápoňiyoo, kayoŋ ka púloŋ efikimuk unaa niŋ pukumpa, kamma nkíyinane nii Saŋ ayaamakoola.” VII Fiye, nkaňahanoo: “Umíit ayme apoňii Saŋ íhinu pátise.”

VIII Yéesu naaňahanii: “Inci lombo etisok aluu ti enkeyme kayine inci iyem ti íhinu enke fiye.”

Hícantiitu hiti píhina keekance

IX Fiye, Yéesu naasok hícantiitu eehe pakan paka: “Taakaataak akee áyiin eesuke kaakitoo, náaluwaas ko pakakee píhina, naakaay kaakaawool keefiye. X Ta hisaatu ha níhitsuuniye ta, naapoň akee ti pimiikan pa pakateyoŋ pati píhina pa kati kawufanoŋ putum pa piteyoŋ ti pasaatal pa. Pale píhina pa nkasap amiikan a nkayaanoŋ sipeesoŋ ñaanii. XI Ati kaakit ka nene apoň akee amiikan, pale aŋuu lombo píhina pa nkasapoo, nkateňaloo, nkayaanoŋ sipeesoŋ ñaanii. XII Nene

apoñ amiikan áhaaciyenu, pihina pa nkasapoo, nkakuumoo, nkayaanoo. ^{XIII} Fiye, ati kaakit ka naasok: 'Puume inci nkaakaay íhinu? Inci fapoñ añaanam aña inci íllafiye ya manti kátuuloo.' ^{XIV} Pale ta pihina pa nkanjantanoo ta nkatenjool nkasok: 'Aha aña akaakaay ya hitoonu kaakit ka, umukoo ancuk kaakit ka kiyeniyaa kutuunaa.' ^{XV} Nkáfulanoo ti kaakit ka, nkamukoo."

Fiye, Yéesu naasok: "Puume ati kaakit ka naakaakaayii íhinu? ^{XVI} Afáakey naamuk pihina pa, naawufan kaakit ka pakakee." Ta pakan paka nkásiye ta eehe nkasok: "Alímaati eehuu timpí hitaako!" ^{XVII} Yéesu naasincanii naasok: "Ti hilim ha hiti Pútuun pa, eeheyime pakiical empe mpusoke:

Enánkiin ya eyya puluta pa nkawante ya éyenoonii énankiin ya eehaje ya hitaaku nafaa[✧]?

^{XVIII} "An óo an éenowii ti énankiin eyyuu áfaapucaloolo, an óo an aña néenowii teyoo afaatuncaloolo."

^{XIX} Pikalañana hilim ha heesiinanees ha niñ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, nkámeyi nii poko kawune Yéesu naasok hícantitiu eehe. Nkálafiyoo hicoku tokotoko pale nkafe kayoñ ka.

Kacakan kiti cooy kúncoo

^{XX} Pikalañana hilim ha heesiinanees ha niñ ñíhampaatiin ña nkatah kunuuwii meemak ti Yéesu, nkapoñ mikelecoola teyoo kéehine fanjii nii pakan keecoonoolo. Nkálafi hikuucuyoo ti pákupaloo, kati kacokoo nkawufanoo ati hikaw ha hiti mah ma. ^{XXI} Nkacakanoo eehe: "Ahámpaatiin, unii úmeyimeyi nii ánkupkup nkalañan pucoonool ciit, niñ fúlaa toko aasincanantoo ti sicaw, pale ti pánipani ya ankalañan pakan paka pítin pa piti Pútuun pa. ^{XXII} Sok unii: Cooneecoon fo kiteekit upucooy kúncoo ya Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room?"

^{XXIII} Pale Yéesu náameyi nii hikuucuyoo nkayaake, naasokii: ^{XXIV} "Níyisanam kaahit kiti mañ, puhooñu niñ caacaw ayme kayem toko?" Nkañahanoo: "Sesaal." ^{XXV} Yéesu naasokii: "Ooto, niwufan Sesaal waah wa uteyoo, inniwufan Pútuun pa waah etempo." ^{XXVI} Fiye, hátikin pakan paka kayinaatoo hicoku ti pákupaloo, nkanjaño ti pañahanaloo nkakemanool kem.

Kacakan ka kiti pilito pa ti eket ya

^{XXVII} Pakakee Pusatusaay nkákey ti Yéesu (poko nkasok nii keekete ka étikalitoonii). Nkacakanoo: ^{XXVIII} "Ahámpaatiin, Móyiis akiicaakiic ti hilim ha heesiinanees ha nii: 'Niñ áyiin asayaa naaket peetaakut aña, atuwoo añañaa hitoonu aal a, naataak neyoo epuuk keekaakaay piyeno pakati púnuwoo eekete ya.' ^{XXIX} Fiye, intaako ti miin moonool pákayiin isak niñ pákasupak, áhampaatiin a naasa aal, ataakut aña, naaket. ^{XXX} Asúpiyenu ya naatoon aal a, ataakut aña, naaket. ^{XXXI} Aháaciyenu ya lompo naatoonoo. Fo lompo incuke, ti isak ya niñ pákasupak paka nkatoonoo, nkaket peetaakut neyoo aña. ^{XXXII} Ti pikelan aal a lompo naaket. ^{XXXIII} Fiye, hinak ti pilito pa ti eket ya, aal a anjuu ati ayme, páawoo isak ya niñ pákasupak paka púloon kasayoo?"

^{XXXIV} Yéesu naañahanii: "Ti púlunta pa piti fiyooy, pakan paka nkasasa nkanimo. ^{XXXV} Payenka Pútuun pa mpusoke ka nii poko kanape kati

kalitaneer ti eket ya nkakin ti púlunta pa peeyem pa ti ékey etikasa, etikanimoo. ^{XXXVI} Etínekayini eket, kaatuko kacukaacuk nii pumaleekoo pa, ekina ewune etikasa etikanimo. Poko epuuk Pútuun kamma nkalitaneer ti eket ya. ^{XXXVII} Móyiis náayisan picaañ catañ nii keekete ka éfikalitoonii. La sokee la ti hilim ha hiti Pútuun pa kiti cífta ca ceecoke ca apan cisowiit, naayonkal Ateeteyo 'Pútuun pa piti Abraham, Pútuun pa piti Isaak, Pútuun pa piti Jakob.'* ^{XXXVIII} Pútuun pa pineetaat piti keekete ka pale piti keelonje ka, kaatuko ti Pútuun pa an óo an oopa kaloña."

^{XXXIX} Pakakee ti pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkasokoo: "Ahámpaatiin, áakupaa pitempo tak!" ^{XL} Kaatuko nene káhaañiitoo kacakan hikee hilim.

Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati ayme?

^{XLI} Yéesu naasokii: "Weyme uwune pakan paka nkasok Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati Dawid? ^{XLII} Dawid himuumoo asokaasok ti pakiical pa piti kícimu ka:

'Ateeteyo Pútuun pa púkupaakup niñ Ateeteyo atoom ti hisoku:

Kéy yenyam epees yáali,

^{XLIII} *fo ta inci fatah ta pikamooli ti wooti ayyeno amansa ya ateyii.**

^{XLIV} "Dawid himuumoo nayonkaloo 'Ateeteyo', puume Eenucee ya áfaayini piyeno añii ati Dawid?"

Káwasum pikalañana hilim ha heesiñanee ha

^{XLV} Ta pakan paka púloñ nkayeniyoo ta káasiitan, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: ^{XLVI} "Níwasum pikalañana hilim ha heesiñanee ha. Poko, nkálafilafi kaamuusool niñ kúsool kenfakat, nkálafi lompo kapinkakicaneer pinapnap ti kíliñ ka. Poko nkayeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa niñ ti hili ha henfakat ha. ^{XLVII} Poko lompo nkacaakool piyaañat pa payenka pákayiinii keekete ka, kapicoop waah wa uteyii púloñ. Apan niñ kayeniyaa kaluum nkafiyo kati kacokee nii pakan keenape. Pútuun pa efipisapii pihanñ pakakee paka."

XXI

Kawun kiti eyaañat eeleke aña áyiinoo eekete

^I Ti oom káasiinuma, Yéesu naayeno kaasincanool pakan paka ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacuk kusaanoo ka ti hiwasu mañ ti éwasuma mañ ma, emma nkácoopii ma kati kawufan mo Pútuun pa. ^{II} Naacuk lompo eyaañat eeleke, aña áyiinoo eekete, naawase toko uhit úsupak weetaakut nafa. ^{III} Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Inci pusok aluu pánipani ya: Aal a añuu eeleke ya ahaña kawufan pakan paka púloñ. ^{IV} Kaatuko pakan paka, mañ ma emma nkasoolahut ma nkawase lupoo, pale akina ti palekoo naawufan púloñ aña naataake ya kati aloñ."

Pýisan pa piti enow Jerusalem, niñ éñoohonii ya eti Añii An

^V Fiye, pakakee ti pinapana pa nkayeno hímulu ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, niñ pawalle pínankiin pa péewalliyanoole yo pa, niñ pawalle pa lompo piti waah wa weewufanee wa Pútuun pa. Yéesu

naasokii: ^{VI} “Nicukaacuk eehe púlooj? Caanak unca ti ékey an atacuk énanikiin eenanjiye ti ekee, epitahalee púlooj.”

^{VII} Pinapana pa nkacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, eehuu, teyme nihikaakaay pitaako? Weyme úfuuyisan unii kati úmeyí nii uuha ti ékey pitaako tokofiye?” ^{VIII} Yéesu naasokii: “Nisiijo púsooni, an timpi acaakool aluu. Kaatuko hícump pakan éfikakey niñ caacawam kapisok: ‘Inci yem Eenuceye ya ati Pútuun pa!’ niñ ekina tom ‘Caanak ca cicoliyoo!’ Timpi ninapanii. ^{IX} Pikelan pa pineetaat féefiye. Le niñ éfipikey, fo yáañ taako kikam niñ ñitaakool. Niñ nísíyaa ko timpi nife. Pikelan empuu, pulonjaa mpílaañe.”

^X Púful toko, nene asokii: “Mah éfimitaakoolan mah, cáwii incitaakoolan cáwii. ^{XI} Etaam ya éfineyiyan meemak, intaako púpankul niñ úkuuñ wenfakat uti eket ti pisaatee peemeenje. Píyisan peefeyanana lompo mpucukee patiila.

^{XII} “Pale eehuu púlooj hítaakumo, efikacok aluu, nkakallan aluu. Efikacooop aluu ti púluumuma pa kati káhin aluu kíiti, nkakul aluu. Nkawufan aluu pumansa pa niñ pakati kikaw ka kamma inci. ^{XIII} Toko efíntaak efaah eti kakamanii inci yem ayme. ^{XIV} Timpi niwasoolo kúnuul ti eeha innikaakaay hisoku kati nifak, ^{XV} kaatuko inci fawufan aluu kilim ka niñ ecohato ya. Háati oonool ti keepooke ka aluu átayini pisiijo hátikin aluu niñ ekina tom naanook aluu. ^{XVI} Pupuka aluu, pakatu aluu, ñúnu aluu, pakan aluu niñ pákawi aluu kakaakaay kawufan aluu pakati kikaw ka, pakakee ti aluu efikamukee. ^{XVII} Pakan paka púlooj efikanat aluu kamma inci, ^{XVIII} pale háati kaahan koonool etikiñakee ti kikaw aluu. ^{XIX} Niñ nísíkaa píliit tiw efíntaak elon ya etaaluu.”

^{XX} Yéesu nene asokii: “Niñ nicukaa Jerusalem néekinkoolee niñ pusoocaali, ínnimeyi nii enow eteyo écoliyoo. ^{XXI} Fiye, keeyem ka ti mah ma miti Yutaay katey pati píntinñ pa, keeyem ka Jerusalem káful, keeyem ka tikitaañ saatee ya timpi kánakoonii. ^{XXII} Kaatuko ti kunoom enkuu Pútuun pa mpikaakaay hisapu pakan etempo. Hikina hikiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa, fo hitaako. ^{XXIII} Efiseeñ meemak ti kunoom enkuu ti pakaal paka keeyem ka niñ munow niñ keeyem ka ti káacuwan! Kaatuko efitaako ñiyoka ñenfakat ti mah emme, Pútuun pa mpíñiken teyii. ^{XXIV} Pakakee paka efikamukee niñ káakuntu, pakakee paka nkacokee nkacoopee ti hícump mah méelaañe. Keeneetaat ka ti káyinán ka kutuunaa efikakakalool Jerusalem fo ta kunoom enka nkawufanii ka efikipa.”

^{XXV} Yéesu nene asokii: “Píyisan efipiyo ti caanak ca, ti hiim ha, niñ ti picaañañ pa. Ti etaam ya, kaatii ka efikiliññool, kúsuuh ka lompo nkisap meemak, pakan paka púlooj efikafe meemak, étikameyi fa éfikahin. ^{XXVI} Pakan paka efikaket niñ ewatate ti káamiilool heekaakaay ha pitaako ti etaam ya, kaatuko sempe sa siti patiila éfisiyiyanoolo. ^{XXVII} Tempo, efikacuk inci, Añii An, ti éwanoonii niñ sempe niñ ti hamake henfakat ti pututa káatinñ. ^{XXVIII} Fiye, niñ eehe híyaañaa pitaako, nisiijo ínnisaalino, kaatuko kafakan ka kitaaluu kúlohaniyoo-lohan.”

^{XXIX} Yéesu apipa, nene asokii hilim eehe: “Nisincan sootoo ya niñ pikee punuun pa, ^{XXX} emma mpíyayanii ma pihatal péeyeeni innicuk niñ ñikin aluu, ínnimeyi nii etiil ya élohaniyoo-lohan. ^{XXXI} Fo lompo incuke niñ nicukaa enke fiye ti pitaako ínnimeyi nii cáwii ca citi Pútuun pa

cílohaniyoo-lohan. ^{XXXII} Inci pusok aluu pánipani ya: Ekaay eyye etepa eket ekina peecukut enke fiye púlooj nkitaakiye. ^{XXXIII} Alacana nin t'etaam éfikacim pale kilim ka kutoom étikicim.

^{XXXIV} "Nitah kunuu! Timpi níluuujoolo ti pahaaño, ékuman nin ekina tom káamiilool eloj ya, níwasum hinoom eehuu timpi himint aluu ^{XXXV} samat nii fa cala nemint soon. Kaatuko éfihinowii ti pakan paka púlooj keeyem ka ti púlunta pa. ^{XXXVI} Timpi ninjooyal, inniluum tan óo tan kati nitaak sempe siti hifaku ti waah wa weekaakaay wa écolii, nin sempe siti pisiinjo hátikin inci, Añii An."

^{XXXVII} Nihanakan ha, Yéesu nayeno kakalañan pakan paka ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, kániim ka nakaay hinotu ti cítintin ca enca nkasok ca "Olif". ^{XXXVIII} Nuulap pakan paka nkáfiis piyito nkakaay pati ekumpan ya enfakat ya káasiitanoo.

XXII

Piteñenool pa piti himukuyee ha hiti Yéesu

^I Pahaaño pa piti hímpuul ha heetaakut ha leweño, empa nkasok pa Himuusu ha, níhílohani. ^{II} Níhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa nin pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkayeno hiñes fa éfikahin kapumuk Yéesu, pale nkafe pakan paka.

^{III} Fiye, Seetaani neenako Yutas aña nkasok ya Iskaliyot, akee ti pupoñapoñ pa ñaasuwan nin pákasupak paka. ^{IV} Yutas naakaay hicuku níhampaatiin puwaaseena pa nin níhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa kapiteñenool puume naañanjii kawufan Yéesu. ^V Insúumii meemak, nkásiyool kati kawufanoo mañ. ^{VI} Yutas naacoon, naayeno hiñes kásiinuma keenape la afaawufanii Yéesu, kayoj ka peeneetaat toko.

Kaamemanool káciim ka kiti Himuusu ha

^{VII} Hinoom ha hiti pahaaño pa hiti hímpuul ha heetaakut ha leweño níhicolii, ta nkañaje ta kaawaaseen císaacii ca citi Himuusu ha. ^{VIII} Yéesu naapoñ Piyeer nin Sañ naasokii: "Nikaay canimemanool káciim ka kutuunaa kiti Himuusu ha kati uliyaa."

^{IX} Nkacakanoo: "Peyme állafiye upimemanool ko?" ^X Naañahani: "Nísiitan, nin ninakiyaa ti saatee ya, efinipaakool nin áyiin eetiyye élumpa eti man. Inninow pusonoo fo ti ekumpan eyya afaanako ya, ^{XI} innisok ati ekumpan ya: 'Ahámpaatiin a asok, leyme ékaap ya neeyem la naakaakaay hili káciim ka kiti Himuusu ha nin pinapana pa pakateyoo?' ^{XII} Afáayisan aluu patiila ti ekumpan ya ékaap enfakat eepayee kaamemanool. Toko efinimemanool káciim ka kutuunaa."

^{XIII} Nkakaay nkatook waah óo waah samat nii fa Yéesu naasokii fa. Fiye, nkamemanool káciim ka kiti Himuusu ha.

Káciim ka kiti Ateeteyo

^{XIV} Caanak ca cípuuuno, Yéesu naayeno nin pupoñapoñ pa pakateyoo kati kali. ^{XV} Naasokii: "Fa inci inhiliikane hínun hili císaacii ca citi Himuusu ha nin aluu le nin inci facuk kúnuul. ^{XVI} Kaatuko inci pusok aluu: etineneli císaacii ca citi Himuusu ha, fo ta eeha pahaaño pa mpútuule ha efihitaako pati cáwii ca citi Pútuun pa."

XVII Naacoop elontorj eti elaan naasok Pútuun pa apalaka kiteyyo, naasok: “Nicoop elaan eyye nipisayool aluu púloorj. **XVIII** Kaatuko inci pusok ho aluu, písik fíyooy etinenelaan elaan fo ta cáwii ca citi Pútuun pa éfcikey.”

XIX Fiye, naacoop hímpuul naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho, naawufanii ho, naasok: “Añe eyem eniinam eewufanee ya aluu, níhin eehe kati níawuniyam.”

XX Kapipa hili, naacoop lompo elontorj ya eti elaan ya naasok: “Elontorj eyye eti písiyool pa péeyeeni pa piti Pútuun pa niñ pakan etempo; elaan eteyyo ekina eyem hísimam heeniisee ha kamma aluu. **XXI** Pale nisincan: Epees aña eekaakaay ya hífulu ti inci, yooپیya le niñ etoom ya ti púus pa. **XXII** Kaatuko inci, Añii An, faket samat nii fa Pútuun pa mpusoke fa, pale kúnuul efikiyeno ti aña ééfule ya ti inci.” **XXIII** Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáyaañ picakanool ayme akaakaay íhinu eehuu.

Pílaacinool pa piti aña eehañe ya pamake

XXIV Pinapana pa pakati Yéesu nkayeno pílaacinool peesowa cút ti eecukee nii akina ayem aña eehañe ya pamake. **XXV** Yéesu naasokii: “Ti púlunta pa, pumansa pa kataakaataak sempe ti pakan paka, pakati kayine ka nkálafi kapisokee píhina heenape. **XXVI** Pale fotom nkaakaay piyeno ti aluu. Eemaka ya ti aluu añañaa piyeno nii akelan, ati hikaw ha samat nii amiikan. **XXVII** Ayme ayem eemaka ya, aña nkawufane ya apili fo amiikan a? Fo aña nkawufane ya tom hili ha? Pale inci oopa le ti pututa aluu samat nii amiikan.

XXVIII “Nisiñjaasiño niñ inci ti páciite pa putoom. **XXIX** Samat nii fa Paapaa atoom naawufanaam fa cáwii fo lompo inci fáhin aluu nipiyyeno pakati kikaw. **XXX** Ancuk innili innilaan niñ inci pati cáwii ca citoom, inniyeno ti pílemeyu pa kati ínnihin kíiti miin ma ñaasuwan niñ músupak ma miti Israyel.”

Kakaman ka kiti Yéesu pílaaco pa piti Piyeer

XXXI Fiye, Yéesu naasok Simon: “Simon, Simon, síitan. Seetaani ewufaneewufan kayine kiti káahaafeen aluu samat nii uli, kápikatinool cácuuf ca niñ kilehut ka. **XXXII** Pale inci luumaalum kitii ancuk káyinan ka kitii timpí kiñoho puson, niñ áañhooniyoo peti inci mpampañan pakani ti káyinan.” **XXXIII** Piyeer naasokoo: “Ateeteyo, inci siñjaasiño pikaayu niñ awe ti ékuluma háati eket n’awe.”

XXXIV Yéesu naañahano: “Piyeer, inci pusoki, fíyooy káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñihaaciil nii áameyiyam-méyi.”

Mañ, epootak niñ káakuntu

XXXV Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Ta inci mpoñe ta aluu peeyekanut mañ, peeyekanut epootak, peeyekanut písamata púsapiyenu, weyme innitaakut po?” Nkasokoo: “Waah óo waah nuutaake po.”

XXXVI Naasokii: “Fiye, an eetaake mañ naacoopool mo, aña lompo eetaake epootak naacoopool yo, aña eetaakut káakuntu anooman hísool ha hiteyoo henfakat ha naanoom koonool. **XXXVII** Kaatuko inci pusok aluu: Heekiicee ha kutoom ti hilim ha hiti Pútuun pa fo hitaako. Hisok:

'Nkacokoo samat nii áhina heenaput.* Pánipani, heekiicee ha ti inci efihitaako."

XXXVIII Pinapana pa pakateyoo nkasokoo: "Ateeteyo ehe úkuntu úsupak." Naasokii: "Fomaa."

Kaluum ka kiti Yéesu ti cítintij ca citi Olif

XXXIX Yéesu náaful ti saatee ya apikaay pati cítintij ca citi Olif samat nii fa naasale fa ihinu, pinapana pa pakateyoo nkanapool neyoo. XL Kapucol po, naasokii: "Niluum timpí ninow ti híluuju."

XLI Naateerjo caahinkij ápilaanjii, náakilipo, naalum: XLII "Paapaa, nin súumuu, fúlan elontoj ya eti kúnuul enke ti inci, timpí yeno ti pásuuma pa putoom, pale ti pitii pa." XLIII Maleekoo néefulii alacana epipenanoo sempe. XLIV Ti oom kúnuul kenfakat Yéesu naapanen kaluum meemak fo hásuwat ha hiteyoo níhifulii níhisotal t'etaam picuk nii hísim.

XLV Apílitoonii ti kaluum enkuu, náañohoonii peti pinapana pa pakateyoo náatookiyii ti hínotu kamma kúnuul. XLVI Naacakanii: "Weyme uwune ínniyemi ti hínotu? Nilito inniluum ancuk timpí ninow ti híluuju."

Hicokuyee ha hiti Yéesu

XLVII Yéesu ti káakup, kayonj nkícolii teyoo. Ti kayonj ka, intaako toko ñhampaatiin puwaaseena pakati Pútuun, nin ñhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ninj pakakee ñhampaatiin*. Yutas, akee ti pinapana pa ñaasuwan ninj pákasupak paka, ánowii hátikin. Naaloh Yéesu kati asumpoo. XLVIII Pale Yéesu naasokoo: "Yutas ninj hisumpu ánfule ti inci, Añii An!"

XLIX Ta pinapana pa pakateyoo nkacuke ta heekaakaay pa pitaako nkacakanoo: "Ahámpaatiin, fo unii úfulanii úkuntu wa utoonii?" L Oonool teyii náañakii káakuntu ka kiteyoo naafiit kaanuu káli kiti amiikan a ati awaaseena ya enfakat a. LI Pale Yéesu naasok: "Nikat po, eehe hifomaa!" Náalik kaanuu áyiin a náakuuñan ko.

LII Fiye, Yéesu naasok ñhampaatiin ña kéekeyii ka hicokuyoo: "Fo niñañaa ékey ninj úkuntu ninj kikasap samat nii pucoka ekancak? LIII Hinak oo hinak inci iyeyeniye ninj aluu ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, nicokutam, pale, caanak ence citaaluu ninj citi sempe sa siti éniimaan ya."

Káalaacin ka kiti Piyeer kameye ka kiti Yéesu

LIV Fiye, nkacok Yéesu, nkacoopoo la ti ekumpaan ya eti awaaseena ya enfakat a ati Pútuun pa. Piyeer náalaanj naayenyii kanapan. LV Nkacokan seemak senfakat ti pututa hank ha nkayeno kápikiipool so, Piyeer naayeno neyii. LVI Amiikan aal naacukoo naayeniye toko pukol seemak sa. Naasincanoo púsooni naasok: "Ayíin añe lompo ayenaayeno ninj Yéesu!" LVII Pale Piyeer náalaacin ho naasok: "Íññáayuu, inci míitoo!" LVIII Pifiyo caahinkij, akee naacukoo naasok: "Awe lompo akee ti pinapana pa pakateyoo!" Piyeer naasok: "Haani, inci neetaat ninj poko." LIX Máamun etalaj yoonool eemuuse, akee naañiino ti hisoku: "Pánipani áyiin añe ayenaayeno ninj Yéesu kaatuko akina lompo ati Kalilee!" LX Piyeer naasok:

* XXII:XXXVII 22:37 Esaya 53:12 * XXII:XLVII 22:47 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:52.

“Haani, inci m̄it eeha ayyem ti hisoku!” Akina ti káakup, tokotoko káayiin ekutoon nk̄ilookii.

^{LXI} Ateeteyo náayesoonii naasincan Piyeer táh. Piyeer náanawuno hilim eeha Ateeteyo naasokoo ha: “Fíyooy, káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñíhaaciil nii áameyiyam-méyi.” ^{LXII} Náaful t̄ikitaan̄ naakooñ meemak.

^{LXIII} Pákayiin paka keeyeniye ka efaas Yéesu nkápalahooloo nkalenkenoo, nkasapoo. ^{LXIV} Nkacenk ñ̄kinoo nkasokoo: “Yaamakool! Sok unii ayme ayemuu ti hisapu?” ^{LXV} Nkateñaloo niñ h̄icump kikee kilim.

Yéesu hátikin p̄hina k̄iti ya

^{LXVI} Cipilap, ñ̄hampaatiin ña pakati Pusuwif pa, niñ ñ̄hampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa, niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkaconool. Yéesu náacoopiye h̄atikinii. ^{LXVII} Nkacakanoo: “Sok unii fo awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa?” Yéesu naañahanii: “Niñ inci ñ̄ahanaa aluu, étiniyinanam. ^{LXVIII} Niñ inci cakanaa aluu, etiniñahanam. ^{LXIX} Pale písik fíyooy, inci, Añii An, fayeno ti epees yáali eti Pútuun pa piti sempe.” ^{LXX} Poko púlooj̄ nkacakanoo: “Awe añuu yem Añii Pútuun?” Yéesu naañahanii: “Aluu himuum aluu nisoke nii inci yem akina.”

^{LXXI} Fiye, nkasok: “Usoolahutaa hísiyu hiti an eetantake! Usíyaasi ho ti putumool!”

XXIII

Yéesu hátikin Pilaat

^I Ta nkapaye ta hísiyu Yéesu pákupaloo, ñ̄hampaatiin ña nkalito ti coonool, nkacooop̄ Yéesu hátikin Pilaat, ati hikaw ha hiti Yutaay. ^{II} Kapucol nkáyaañoo hinooku nkasok: “Ayíin añe nuutooke ti kanoñan pakan unaa, naakitii cooy kúncoo ya eti Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room, apan naasokoolo nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, amansa ya.”

^{III} Pilaat naacakan Yéesu: “Awe yem amansa ya ati Pusuwif pa?” Yéesu naañahanoo: “Awe soke ho.” ^{IV} Pilaat naasok ñ̄hampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa niñ kayoñ ka: “Inci cukut heewune áyiin añe kati áhinee k̄iti.” ^V Pale, nkan̄iino kapisok: “Ti pakalañanalo naayem ti kanoñan pakan paka. Kalilee náacookii, náanapii ti mah ma miti Yutaay púlooj̄, fiye ácoliyoo le.”

Yéesu hátikin Helot

^{VI} Pilaat ápisi eehe naacakan: “Fo áyiin añe ati Kalilee?” ^{VII} Ta náasiye ta nii Yéesu ti mah emma Helot naayekane ma náafulii, naasokii kacooop̄o pateyoo, ti oom caanak Helot naayeno Jerusalem.

^{VIII} Helot ásiyaasi hiti Yéesu, náalafiyoo hicuku ta infiyee. Náayinan nii afaacukoo ti íhinu heecukantee ha nihicukee. Fiye naacukoo, ínsuumoo meemak. ^{IX} Naacakanooloo meemak, pale Yéesu añahanutoo máati poonool. ^X Ñ̄hampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkayeno toko nkanookoo niñ sempe. ^{XI} Helot niñ pusoocaali pa pakateyoo, nkápalahool Yéesu nkalenkenoo nkáwiinyanoo. Nkásooloo hísool heewalla nkañahanoo pati Pilaat. ^{XII} Púcook puu, Pilaat niñ Helot an niñ akamooloo, pale hinoom eehuu nkáwiyoool.

Ihinyee kiti ya eti Yéesu apite amukee

^{XIII} Fiye, Pilaat naayonkal nantoonool ñihampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, ñihampaatiin ña niñ pakan paka, ^{XIV} naasokii: "Nícoopiyaam-coop áyiin aje innisok: 'Akina ayem ti kanonjan pakan paka.' Nisincan, hátikin aluu inci incakanooloo ti eeha inninookoo ha, pale kukut heewune fanfanj kati áhinee kiti. ^{XV} Háati Helot lompo acukut la naamuyene, kamma náañahaniyoo unaa. Pánpáni, áyiin aje áhinut waah ewwa efuuwun kati amukee. ^{XVI} Ekina ewune, inci fáhin apisapee, nkatanoo."

[^{XVII}] ^{XVIII} Ti coonool kayonj ka púlooj nkíceekii: "Mukoo! Nkatan unii Palapas!" ^{XIX} (Palapas akuleekul kamma naanonjane pakan paka fo nkátaakoolane ñihampaatiin saatee ya, naamuk an.) ^{XX} Fiye, Pilaat náalafi kakatan Yéesu, nene ákup niñ kayonj ka. ^{XXI} Pale kayonj ka nkutowo ti hiceeku meemak: "Pempenjo ti kuluwaa ya! Pempenjo ti kuluwaa!" ^{XXII} Fiye, Pilaat naacakanii píhaacyenu: "Áyiin aje, weyme náahine weenaput? Inci kukut waah ewwa efuuwun kati amukee. Inci fáhin apisapee, nkatanoo." ^{XXIII} Pale nkutowo ti kaaceceekool kipisok: "Pempenjo ti kuluwaa!" Ti pikelan, kilimii nkihanj sempe. ^{XXIV} Fiye, Pilaat naacoon ihinu eeha nkasokoo ha. ^{XXV} Naakatan Palapas, aña nkasokoo ya akatan, eekulee ya kamma naanonjane pakan paka fo nkátaakoolane ñihampaatiin saatee ya, naamuk an. Pale naasok pusoocaali pa káhin Yéesu samat nii fa Pusuwif pa nkálafiye fa.

Kaapempenje ka kiti Yéesu

^{XXVI} Ta nkayeniye ta hicoopu Yéesu, nkapaakool niñ áyiin ati Silen aña nkasok Simon, eeyeniye énakoonii ti saatee ya. Pusoocaali pa nkacokoo, nkatiyanoo kuluwaa ya apinow puson Yéesu. ^{XXVII} Kayonj kenfakat nkiiyeniyo kanapan, pakaal pakati Jerusalem nkayeno pukoon niñ esampoole kiteyoo. ^{XXVIII} Yéesu náayesoonii lipa teyii naasokii: "Pakaal Jerusalem, timpi nikoonj kutoom, nikoonj kitaafuu niñ kiti epuuk aluu! ^{XXIX} Nisincan, caanak unca ti ékey ta efikasok ta: 'Kaiyhaa pícaakonta pa, keetaapala kataak añii niñ payenka taapala kácuuwan ka.' ^{XXX} Ti oom caanak,

'pakan paka efikasok píntintij pa: "Nínowii toonii!"

niñ mítintij ma: "Níwufalool unii!""

^{XXXI} "Kaatuko niñ káhinaa pínapaati fiye ti enuun ya eemaaña ya, puume eficuk ti enuun ya eesuce ya?"

^{XXXII} Nkacoopool lompo pikancak pákasupak kati kamukee ti coonool niñ Yéesu. ^{XXXIII} Kapucol la nkasok la "Esent", pusoocaali pa nkapempen Yéesu ti kuluwaa ya. Nkapempenj toko lompo pikancak pa pákasupak paka, oonool epees yáali, akee ya epees yaamay. ^{XXXIV} Yéesu naasok: "Paapaa, ponketii kamma nkámiit eeha nkayem ti ihinu." Pusoocaali pa nkañak kaakaaw kápipaacinool wañ wa uteyoo.

^{XXXV} Kayonj ka nkiiyeno toko kaasincan. Ñihampaatiin Pusuwif pa nkayeniyo káapalahool nkalenkenoo, nkasok: "Pakakee pakan naafakane, afakanoolo, iyyema akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, eemamalee ya". ^{XXXVI} Pusoocaali pa lompo nkayeniyo caalenken, nkalahoo nkawufanoo elaan eesipe. ^{XXXVII} Nkasok: "Niñ awe yem amansa

ya ati Pusuwif pa, fakanoolo!" XXXVIII Patiila ti hikawoo intaak pakiical peesoke: "AÑE AYEM AMANSA YA ATI PUSUWIF PA."

XXXIX Akee ti pikancak pa eepempejee ya naateñaloo: "Fo aaneetaat Eenucee ya ati Pútuun pa? Fakanoolo infakan lombo unii!" XL Pale akee ya naafet teyoo naasok: "Aafeyut fala Pútuun, awe páyemali ti ñíseeña ña ñoonool ña ñiti eket ya neyoo? XLI Anii, páhinal kíiti ya etaanii ecoonoolaa-coonool kamma immaayemaa ti cooy páhinal anii peenaput pa, pale áyiin aje áhinut waah weenaput."

XLII Naasok: "Yéesu, náwuniyam naayenyaa ti elemeyu ya etii."

XLIII Yéesu naañahanoo: "Inci pusoki pánipani ya: Hinoom ha hiti fíyooy aafayeno nin inci alacana."

Eket ya eti Yéesu

XLIV Máamun caanak ca ti kikaw, énimaa neeyeno ti mah ma púlooj fo sitalañ sihaaciil, XLV caanak ca inciyolo. Kahuuy ka kenfakat ka keeyem ka páhantuwa ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa nkihaaco ti pututa.

XLVI Yéesu naaceek nin kaawiiluyoo, naasok: "Paapaa! Ti sipeesi inci iyyenane yaanam!" Apipa hisoku hilim eehuu, naaket. XLVII Ahámpaatiin asooaali ya, apucuk eehuu náamul Pútuun pa, naasok: "Pánipani, áyiin aje ecoonoolo!"

XLVIII Kayoj ka púlooj kéekeyii ka kaasincan kapucuk heetaakiye ha nkatiyo sipeesii, nkaño ho nin esampoolo. XLIX Yéesu pákawiyooy fiye púlooj nin pakaal paka kéenapoolii ka neyoo kápiliñ Kalilee nkasiño pilaanj, nkayeno kaasincan heetaakiye ha.

Ehok ya eti Yéesu

L-LI Intaako áyiin caacawoo Josef, ati saatee ya eti Pusuwif pa eyya nkasok ya Alimataay. Ayiin eenape, naacoonool, naayeno hituulu ékey ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Naayeno akee ti ñíhampaatiin pihina kíiti ya pale asayanut eeha pákawiyooy nkacoke ha, nkáhin. LII Naakaay pati Pilaat naacakanoo ehunuj ya eti Yéesu. LIII Púful toko náawananii ehunuj ya ti kuluwaa ya, naakuup yo nin kahuuy kiti ehok, naahokoo ti hiyaak heewakee ti énanikiin la ammeya nii an ataapala ahokee. LIV Iyyeno hinoom hiti kaamemanoool, le nin hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa éfihyaañ.

LV Pakaal paka kéenapoolii ka nin Yéesu kápiliñ Kalilee nkanow ti Josef nkacuk hiyaak ha nin fa ehunuj ya neehintanee fa lupoo. LVI Púful toko nkaño ho pati saatee ya, nkamemanoool munucu nin man méesuume haaw niti kaamaamool ehunuj ya. Ti hinoom ha hiti kayeno ka, nkáyekunoolo samat nii hilim ha heesiñjanees ha fa nihisoke fa.

XXIV

Pilito pa piti Yéesu ti eket ya

I Hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa nihimuus, eti kacom eteyyo, mpucom mic, pakaal paka nkakaay pati hiyaak ha. Nkacooool munucu ma nin man ma méesuume ma haaw emma nkamemanoole ma.

II Incakatook énanikiin ya eepantane ya putum hiyaak ha néepalinkanee.

III Nkanako, pale kacukut ehunuj ya eti Ateeteyo Yéesu. IV Kámiit fa éfikamiilool. Tokotoko, pákayiin pákasupak nkáfulii teyii nin wañ weemiñale tas. V Ewatate enfakat neeyeno neyii, nkásitan. Pákayiin

paka payenkuu nkasokii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiñes ti keekete ka aña eeyem ya kaloña? ^{VI} Aneetaat le, alitaalito ti keekete ka! Nínawuno eeha naasoke ha aluu ta naayeniye ta Kalilee: ^{VII} 'Inci, Añii An, fo inci ufanee ti sipees pumuuyena pa. Fapempenjee ti kuluwaa ya, ti hinoom ha híhaaciyenu ha fálitoonii ti eket ya.” ^{VIII} Fiye, nkánawuno kilim ka kiteyoo.

^{IX} Pakaal paka páfulaliyii pati hiyaak ha, nkañoho, nkakaman eehe pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ oonool a niñ pakakee pinapana pa púlooj. ^X Keekamane ka eehe pupoñapoñ pa kayem Mari ati Makatala, Yowanna, Mari íñña ya ati Saak niñ pakakee pakaal keeyeniye neyii. ^{XI} Pale pupoñapoñ pa kacokut ho nii hilim heetaake hikaw, káyinanutii. ^{XII} Toko fiyaaw, Piyeer naalito niñ katey fo pati hiyaak ha, náacuuhan acukut ehunuj fo kahuuy ka kiti ehok ya lamma. Naañoho pateyoo, ínnimoo ti heetaakiye ha.

Pítin pa piti Emmawus

^{XIII} Ti hinoom ha hoonool huu, pinapana pákasupak pakati Yéesu nkayeno pikaayu ti cisaatee enca nkasok Emmawus, ti pututa etenco niñ Jerusalem sikilomeetal ñaasuwan niñ yoonool. ^{XIV} Nkayeno kákupat heetaakiye ha púlooj. ^{XV} Ta nkayeniye ta kákupat niñ pilaacinoonool, Yéesu himuumoo náakoliyii, naanapool neyii. ^{XVI} Nkacukoo pale waah nuukitii híkiuwuyoo.

^{XVII} Yéesu naacakanii: “Weyme ínnikupat ti pítin aluu?” Nkasiijo niñ páciiteyii. ^{XVIII} Oonool teyii, caacawoo Kileyopas naasokoo: “Fo awe lammayi yem Jerusalem akaawoola éemiit heetaakiye ha ti kunoom enke?” ^{XIX} Yéesu naacakanii: “Hikina hiyem eeheyeme?” Nkañahanoo: “Heetaakiye ha Yéesu ati Naasalet. Ayenaayeno ayaamakoola enfakat hátikin Pútuun pa niñ pakan paka púlooj, náhin páhinal penfakat, náakup niñ sempe. ^{XX} Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ ñíhampaatiin ña pakatuunaa nkawufanoo pakati Room kati káhinoo kíiti nkamukoo, nkapempenjoo ti kuluwaa ya. ^{XXI} Pale unii, núuyinan hínum nii akina akaakaay kafakan Israyel. Apan ti eehe fiye púlooj, fíyooy yem hinoom ha híhaaciyenu ha ta eehe nihitaakiye ta. ^{XXII} Pakakee pakaal ti kayoj ka kutoonii nkaliimanool unii. Káfisaafis nuulap kapikaay pati hiyaak ha, ^{XXIII} kacukut ehunuj ya eteyoo. Nkañohoonii, nkasok unii nii pumaleekoo nkacuke mpusokii nii oopa kaloña. ^{XXIV} Pakakee ti kayoj ka kutoonii nkakaay pati hiyaak ha, nkatook samat nii pakaal paka fa nkasoke fa pale kacukut Yéesu.”

^{XXV} Fiye, Yéesu naasokii: “Aluu niyem pusion, nicasut ti káyinan eeha púlooj piyaamakoola pa nkasoke ha! ^{XXVI} Fo Eenucee ya ati Pútuun pa añanjut hicuku kúnuul enke apite anako ti hamake ha hiteyoo?” ^{XXVII} Púful toko, naayeniyii kakaman heesokee ha teyoo ti pakiical pa púlooj piti Pútuun pa, ápucook ti pakiical pa piti Móyiis fo ti pakiical pa piti piyaamakoola pa púlooj.

^{XXVIII} Ta nkalohane ta cisaatee ca enca nkayeniye ca tenco pikaayu, Yéesu náahin fiye nii himuusoo. ^{XXIX} Pale nkanjiniyoo ti hisoku: “Yeno le niñ unii, kamma ínciniimiye, apan caanak ca unca ti ékey hicoku.” Naanako, naayeno neyii. ^{XXX} Ta nkayeniye ta kati kali, naacooop hímpuul ha naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho naawufanii. ^{XXXI} Níkinií íññipankino

nkakiiwoo pale naayemaŋ teyii feles. ^{XXXII} Nkasokoolo: “Fo saan anii sisaput ti pítin pa, ta náahine ta kunuu anii kípípankino ti heesokee ha ti pakiical pa piti Pútuun pa?”

^{XXXIII} Tokotoko, nkalito mpacas, nkañoŋo Jerusalem. Incakatook pupoñapoñ pa ŋaasuwan niŋ oonool a la nkaconcoole la niŋ pakakee paka, ^{XXXIV} ti hisoku: “Pánipani, Ateeteyo ayitaayito ti eket ya! Afúliyooful ti Simon!” ^{XXXV} Pinapana pa pákasupak paka payenkuu, nkakamanii heetaakiyii ha ti pítin pa niŋ puume nkakiiwe Yéesu ta naafiite ta hímpuul ha.

Efúlii ya eti Yéesu ti pinapana pa pakateyoo

^{XXXVI} Poko ti hisoku ha eehuu, Yéesu himuumoo náafulii ti pututayii naasokii: “Kásuumaay kiyeno niŋ aluu!”

^{XXXVII} Nkáyolino, nkafe, incukii nii áfulaful nkacuke. ^{XXXVIII} Pale Yéesu naasokii: “Weyme uwune inniliim? Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu? ^{XXXIX} Nisincan sipeesam niŋ wootam, aŋe inci himuumam! Nílikam innisincanam! Afúlaful ataakut enii niŋ picce, inci taakaataak samat nii fa innicuke fa.” ^{XL} Ta naayeniye ta hisoku eehuu, náayisanii sipeesoo niŋ wootoo. ^{XLI} Innímii nkameeŋ niŋ pásuuma fo nkáyinanut. Yéesu naacakanii: “Nitaakut le waah uti hili?” ^{XLII} Nkawufanoo pífiitiin yoon eesowee. ^{XLIII} Naacoop po, naali po hátikinii.

^{XLIV} Fiye, Yéesu naasokii: “Ta inci iyyeniye ta niŋ aluu, sokaasok aluu: ‘Heekiice ha púlooj kutoom ti hilim ha heesiŋanee ha hiti Móyiis, ti pakiical pa piti piyaamakoola pa niŋ ti pakiical pa piti kícimu ka, eehuu púlooj fo hitaako.’” ^{XLV} Fiye, Yéesu náapankin kunuuwii kati kási pakiical pa piti Pútuun pa. ^{XLVI} Naasokii: “Ehe heekiicee ha: Fo Eenucee ya ati Pútuun pa aket, ti hinoom ha híhaacyenu ha náalitoonii ti eket ya. ^{XLVII} Ti caacawoo, ehe eha nkakaakaay ha káatuunan pakan paka púlooj, nkácook Jerusalem: ‘Níwunko umuuyen wa utaaluu Pútuun pa kati puponket wo aluu ti caacawoo.’” ^{XLVIII} Aluu niyem keetantake ka eehe púlooj. ^{XLIX} Inci fápoñii aluu eeha Paapaa atoom náayinanane ha. Pale fo niyeno ti saatee eyye fo ta sempe sa siti patiila éfisiwanoonii ti aluu.”

Pisilo pa piti Yéesu alacana

^L Púful toko, Yéesu naacoop pinapana pa pakateyoo fo kalohan cisaatee ca citi Petani. Náaseepin sipeesoo naasampanii. ^{LI} Ta naayenyii ta kaasampan, naakatani, náaseepinee alacana. ^{LII} Pinapana pa pakateyoo nkákilipo, nkayenyoo hímulu, nkañoŋo Jerusalem niŋ pásuuma pen-fakat. ^{LIII} Nkayeno tan óo tan hímulu Pútuun pa ti ekumpan ya enfakat ya.